ΔΕΛΤΙΟ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Περιφέρεια Θεσσαλίας

(NUTS2 — EL61)

Περίοδος αναφοράς: Μάρτιος 2026 - Οκτώβριος 2024

Έργο: «Κέντρο Καινοτομίας για το Λιανικό Εμπόριο» (κωδικός ΟΠΣ 6002934)

Υποέργο 1: «Σύγχρονες Υπηρεσίες προς τις ΠΜΕ & ΜΜΕ του Εμπορίου»

Πακέτο εργασίας ΠΕ 1.3.2: Επικαιροποίηση δεδομένων της «Γεωβάσης»

Το παρόν δελτίο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του υποέργου 1 «Σύγχρονες Υπηρεσίες προς τις ΠΜΕ & ΜΜΕ του Εμπορίου» της Πράξης: «Κέντρο Καινοτομίας για το Λιανικό Εμπόριο» (κωδικός ΟΠΣ 6002934), η οποία είναι ενταγμένη στο Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα 2021-2027» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΚΤ+) και από εθνικούς πόρους.

Πίνακας Περιεχομένων

Κεφάλαιο 1 — Με Μια Ματιά 4
1.1 Διοικητικό και Γεωγραφικό Πλαίσιο 4
1.2 Αναλογία Επιχειρήσεων ανά Κάτοικο 4
1.3 Εμπορικός Τομέας: Βασικά Μεγέθη 5
1.4 Δείκτες Δυναμικής Εμπορίου 5
1.5 Συντελεστές Χωροθέτησης/Τοπικής Εξειδίκευσης (LQ) 6
1.6 Χωρική Κατανομή και Ανισοκατανομή 7
1.7 Δυναμική και Αναδυόμενες Ζώνες 10
1.8 Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (RBDI) 11
Κεφάλαιο 2 — Γενική Εικόνα Επιχειρηματικότητας 13
2.1 Κατανομή σε Επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας 13
2.2 Ρυθμοί Ανάπτυξης ανά ΠΕ 14
2.3 Νομικές Μορφές 16
2.4 Κλαδική Σύνθεση 17
2.5 Χωρική Συγκέντρωση και Ανισότητες 19
Κεφάλαιο 3 — Χωρική Διάσταση Επιχειρηματικότητας 21
3.1 Επιχειρηματική Πυκνότητα ανά Δήμο 21
3.2 Κλαδική Σύνθεση ανά Δήμο 23
3.3 Τυπολογία Δήμων 28
3.4 Αναδυόμενες Εμπορικές Ζώνες 31
Κεφάλαιο 4 — Εμπορικός Τομέας Αναλυτικά 35
4.1 Γενικά Εμπορίου 35
4.1.1 Μέγεθος και Συμμετοχή 35
4.1.2 Δείκτες Δυναμικής 37
4.2 Ανάλυση Λιανικού Εμπορίου 39
4.2.1 Γενική Επισκόπηση Λιανικού 39
4.2.2 Κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ Λιανικού Εμπορίου 39
4.2.3 Χωρική Κατανομή Λιανικού Εμπορίου 42
4.2.4 Εξειδίκευση & Ποικιλομορφία Λιανικού 44
4.2.5 Χωρική Ανισότητα Λιανικού Εμπορίου 45
4.2.6 Shift-Share Ανάλυση Λιανικού Εμπορίου 47

4.2.7 Κρίσιμα Σημεία Λιανικού Εμπορίου 48
4.3 Ανάλυση Χονδρικού Εμπορίου 49
4.3.1 Γενική Επισκόπηση Χονδρικού 49
4.3.2 Κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ Χονδρικού Εμπορίου 50
4.3.3 Χωρική Κατανομή Χονδρικού Εμπορίου 52
4.3.4 Εξειδίκευση και Ποικιλομορφία Χονδρικού 55
4.3.5 Χωρική Ανισότητα Χονδρικού Εμπορίου 56
4.3.6 Shift-Share Ανάλυση Χονδρικού Εμπορίου 58
4.3.7 Κρίσιμα Σημεία Χονδρικού Εμπορίου 59
Κεφάλαιο 5 — Το Εμπόριο σε Αριθμούς: Συνθετική Ανάγνωση 61
5.1 Κυρίαρχοι Κλάδοι του Εμπορίου 61
5.2 Δυναμική και Μεταβολές 63
5.3 Σχέση με την Τοπική Οικονομία 65
5.4 Εμπορικές Ενότητες με Σημείο Αναφοράς 66
Κεφάλαιο 6 — Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (RBDI) 68
6.1 Σύνθεση του Δείκτη 68
6.2 Κατάταξη Περιφερειών — Η Θέση της Θεσσαλίας 69
6.3 Διαρθρωτική Ανάγνωση 70
Κεφάλαιο 7 — Σύνοψη 71
Μεθοδολογικές Επισημάνσεις 73
Α. Πηγή Δεδομένων και Κάλυψη 73
Β. Εκκαθάριση Μητρώου ΓΕΜΗ 73
Γ. Ομαδοποίηση Κατηγοριών ΣΤΑΚΟΔ 73
Δ. Δείκτες Ανισότητας 74
Ε. Ανάλυση Shift-Share 74
ΣΤ. RBDI 74
Ζ. Επιφυλάξεις Ερμηνείας 75

Κεφάλαιο 1 — Με Μια Ματιά

1.1 Διοικητικό και Γεωγραφικό Πλαίσιο

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας (NUTS2: **EL61**) αριθμεί **688.255** μόνιμους κατοίκους (απογραφή ΕΛΣΤΑΤ 2021), που την κατατάσσουν στην τρίτη θέση πανελλαδικά σε πληθυσμό μετά την Αττική και την Κεντρική Μακεδονία. Διοικητικά διαρθρώνεται σε πέντε Περιφερειακές Ενότητες (ΠΕ Λάρισας, ΠΕ Μαγνησίας, ΠΕ Σποράδων, ΠΕ Τρικάλων, ΠΕ Καρδίτσας) και 25 Δήμους, καλύπτοντας έκταση **14.037 τετραγωνικών χιλιομέτρων**. Η Περιφέρεια χαρακτηρίζεται από έντονη πεδινή-αγροτοβιομηχανική ταυτότητα, με τον **θεσσαλικό κάμπο** να αποτελεί τον μεγαλύτερο πεδινό χώρο της χώρας και βασικό πυλώνα της εθνικής αγροτικής παραγωγής. Διαθέτει επίσης παράκτιο μέτωπο στον Παγασητικό και το Αιγαίο, κυρίως μέσω της ΠΕ Μαγνησίας αλλά και της ΠΕ Λάρισας, ενώ διαθέτει και σημαντικό ορεινό πλούτο (τον Όλυμπο, τον Κίσσαβο, τα Άγραφα και την Όθρυ). Επιπλέον, διακριτά τουριστικά ανεπτυγμένες περιοχές, οι Σποράδες (Σκιάθος, Σκόπελος, Αλόννησος), το Πήλιο στην ΠΕ Μαγνησίας και τα Μετέωρα στην ΠΕ Τρικάλων, προσδίδουν συμπληρωματικό τουριστικό προφίλ.

1.2 Αναλογία Επιχειρήσεων ανά Κάτοικο

Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας καταγράφονται συνολικά **51.569 επιχειρήσεις** (Μάρτιος 2026), αριθμός που την κατατάσσει στην **έκτη θέση πανελλαδικά** σε απόλυτο μέγεθος επιχειρηματικής βάσης. Η πυκνότητα διαμορφώνεται σε **74,93 επιχειρήσεις ανά 1.000 κατοίκους**, τιμή που τοποθετεί την Περιφέρεια στην **11η θέση πανελλαδικά** (από τις 13) και σαφώς κάτω από τον εθνικό μέσο όρο των **94,3 επιχειρήσεων ανά 1.000 κατοίκους**.

Η σχετικά χαμηλή πυκνότητα ανά κάτοικο στη Θεσσαλία, παρά το συνολικό μέγεθος της Περιφέρειας, ενδεχομένως **να αντανακλά** την παρουσία επιχειρηματικών μονάδων μεγαλύτερης μέσης κλίμακας στους τομείς της γεωργίας, της μεταποίησης και του χονδρικού εμπορίου, πράγμα που συνάδει με το αγροτοβιομηχανικό προφίλ της Περιφέρειας. Σε σύγκριση με Περιφέρειες υψηλής τουριστικής έντασης όπου καταγράφονται οι υψηλότερες πυκνότητες πανελλαδικά (Νότιο Αιγαίο 168,2, Ιόνιο 137,4, Κρήτη 116,5 επιχ. ανά 1.000 κατοίκους), η Θεσσαλία εμφανίζει σαφώς πιο συγκρατημένη αναλογία, εύρημα που υποδηλώνει διαφορετικό αναπτυξιακό μοντέλο: λιγότερες αλλά μεγαλύτερες παραγωγικές μονάδες, αντί για πολλαπλούς μικρότερους φορείς υπηρεσιών.

Πίνακας 1.1 — Βασικοί Δείκτες Περιφέρειας

Δείκτης	EL61	Εθνικό	Σχόλιο
Ενεργές επιχειρήσεις (Nt)	51.569	988.153	Μερίδιο 5,2% επί εθνικού
Επιχειρήσεις ανά 1.000 κατοίκους	74,9	94,3	Κάτω από εθνικό μέσο
CSTB — Μερίδιο εμπορίου	27,26%	24,68%	Κάτω από εθνικό μέσο
CGR — Ρυθμός ανάπτυξης εμπορίου	6,13%	8,79%	Κοντά στον εθνικό μέσο
LQ Εμπορίου (σύνολο)	1,10	1,00	Οριακή υποεκπροσώπηση
LQ Λιανικού	1,17	1,00	Σχεδόν στον εθνικό μέσο
LQ Χονδρικού	0,98	1,00	Σαφής υποεκπροσώπηση

Δείκτης	EL61	Εθνικό	Σχόλιο
Συντελεστής Gini (επίπεδο Δήμων)	0,584	—	Συγκέντρωση στα αστικά δίπολα (Λάρισα, Βόλος)
Δείκτης Theil intra-zone	84,4%	—	Ανισοκατανομή κυρίως εντός ΠΕ
RBDI — Δείκτης Περιφ. Επιχ. Δυναμικής	0,570	—	Ισχυρή δυναμική (4η/13)

1.3 Εμπορικός Τομέας: Βασικά Μεγέθη

Από τις **51.569** συνολικές επιχειρήσεις της Περιφέρειας Θεσσαλίας, **14.060** δραστηριοποιούνται στον εμπορικό τομέα ως κύριο ΚΑΔ[1] (**9.889** λιανικού εμπορίου και **4.171** χονδρικού εμπορίου). Το **Μερίδιο Εμπορίου στο Σύνολο** (**CSTB** — Commerce Share on Total Business) διαμορφώνεται σε **27,26%**, τιμή που τοποθετεί την Περιφέρεια στην **4η θέση πανελλαδικά** και σαφώς πάνω από τον εθνικό μέσο όρο (περίπου 24%).

Ο **Συντελεστής Χωροθέτησης Εμπορίου** (**LQ** — Location Quotient) διαμορφώνεται σε **1,10** για τον συνολικό εμπορικό τομέα (**4η θέση πανελλαδικά**), επιβεβαιώνοντας την υπερεκπροσώπηση του εμπορικού τομέα στην Περιφέρεια έναντι του εθνικού μέσου όρου. Σε επίπεδο υποτομέων, το λιανικό εμπόριο εμφανίζει **LQ = 1,17** και το χονδρικό εμπόριο **LQ = 0,98** (οριακή υποεκπροσώπηση).

1.4 Δείκτες Δυναμικής Εμπορίου

Ο **Ρυθμός Ανάπτυξης Εμπορίου** (**CGR** — Commerce Growth Rate) της Περιφέρειας Θεσσαλίας για την περίοδο Οκτωβρίου 2024, Μαρτίου 2026 διαμορφώνεται σε **+6,13%** (**8η θέση πανελλαδικά**), τιμή χαμηλότερη του εθνικού μέσου όρου (**+8,79%**). Επιμέρους, το λιανικό εμπόριο καταγράφει CGR **+6,47%** και το χονδρικό εμπόριο **+5,33%**.

Ο **Ρυθμός Ίδρυσης Εμπορικών Επιχειρήσεων** (**CBFR** — Commerce Business Formation Rate) διαμορφώνεται σε **59,67%** (4η θέση πανελλαδικά), εύρημα που υποδηλώνει ότι το **59,67%** των νέων επιχειρήσεων που ιδρύθηκαν στην Περιφέρεια κατά την περίοδο αναφοράς ανήκουν στον εμπορικό τομέα. Ο **Ρυθμός Παύσης Εμπορικών Επιχειρήσεων** (**CBCR** — Commerce Business Closure Rate) ανέρχεται σε **6,33%**, η **3η υψηλότερη τιμή** πανελλαδικά, έναντι εθνικού μέσου όρου **5,48%** (λιανικό 6,54%, χονδρικό 5,86%).

Σημειώνεται ωστόσο ότι οι ρυθμοί διαγραφών της περιόδου ενδέχεται να έχουν επηρεαστεί από την εκκαθάριση του μητρώου ΓΕΜΗ (αναλυτική αναφορά στο **Κεφ. 2.2**), παράγοντας που πιθανόν έχει οδηγήσει σε υποεκτίμηση της αναπτυξιακής δυναμικής.

[1] Ως εμπορικές επιχειρήσεις νοούνται όσες έχουν δηλώσει ως κύριο τους ΚΑΔ ένα από τα 46.x.x (χονδρικό εμπόριο) ή 47.x.x (λιανικό εμπόριο), σύμφωνα με το NACE Rev. 2 (ΣΤΑΚΟΔ 2008).

Γράφημα 1.1 — Βασικοί Δείκτες Εμπορίου: Θεσσαλία vs Εθνικό

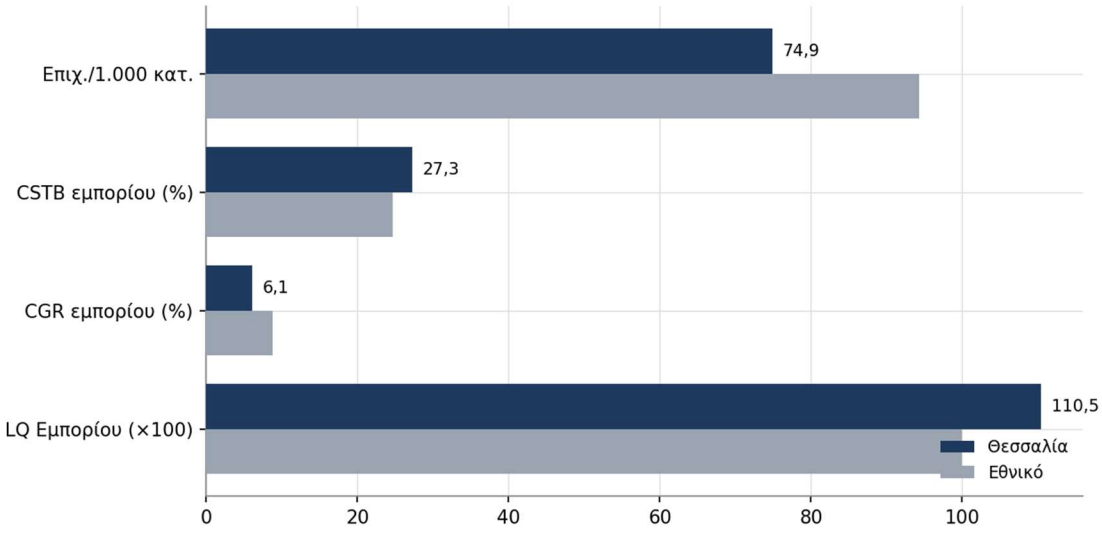

1.5 Συντελεστές Χωροθέτησης/Τοπικής Εξειδίκευσης (LQ)

Οι **Συντελεστές Χωροθέτησης/Τοπικής Εξειδίκευσης** (**LQ** — Location Quotient) αποτυπώνουν τη σχετική θέση του εμπορικού τομέα της Περιφέρειας έναντι της εθνικής τομεακής δομής: τιμές LQ άνω της μονάδας υποδηλώνουν υπερεκπροσώπηση, ενώ τιμές κάτω της μονάδας υποδηλώνουν υποεκπροσώπηση. Η συνολική εμπορική δραστηριότητα της Θεσσαλίας εμφανίζει **LQ = 1,10**, πάνω από τον εθνικό μέσο όρο (4η θέση πανελλαδικά), με το λιανικό εμπόριο στο **1,17** και το χονδρικό εμπόριο στο **0,98** (οριακή υποεκπροσώπηση).

Από τις **20 ομαδοποιημένες κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ** του εμπορικού τομέα (11 λιανικού και 9 χονδρικού), **11 εμφανίζουν LQ ≥ 1** (7 στο λιανικό και 4 στο χονδρικό), εύρημα που αποτυπώνει το διευρυμένο προφίλ εμπορικών εξειδικεύσεων της Περιφέρειας.

Στο **λιανικό εμπόριο**, σημαντική υπερεκπροσώπηση εμφανίζουν σε απόλυτο μέγεθος τα **Τρόφιμα/Ποτά/Καπνός (RET_FOOD: 2.893 επιχειρήσεις, LQ = 1,29)**, ο **Οικιακός Εξοπλισμός, Δόμηση & Κήπος (RET_HOME: 1.724 επιχειρήσεις, LQ = 1,19)** και η **Υγεία & Ομορφιά (RET_HEALTH: 876 επιχειρήσεις, LQ = 1,27)**. Σε χαμηλότερες απόλυτες κλίμακες, υψηλότερες σχετικές τιμές καταγράφονται στα **Καύσιμα & Μεταφορές (RET_FUEL: 481 επιχειρήσεις, LQ = 1,44)** και στις **Υπαίθριες Αγορές & Λοιπό Λιανικό Εμπόριο (RET_OTHER: 369 επιχειρήσεις, LQ = 1,64)· η τελευταία τιμή, αν και υψηλή, καταγράφεται σε μικρό απόλυτο μέγεθος και αξίζει μνείας ως ένδειξη συνεχιζόμενης παρουσίας λαϊκών αγορών στις αγροτικές ζώνες της Περιφέρειας.**

Στο **χονδρικό εμπόριο**, η κατηγορία **Γεωργικά Προϊόντα & Ζωοτροφές (WHO_AGRI: 541 επιχειρήσεις, LQ = 2,44)** ξεχωρίζει με **την υψηλότερη τιμή πανελλαδικά**, εύρημα που τεκμηριώνει τη συγκέντρωση της αγροτικής παραγωγής στον θεσσαλικό κάμπο και την κυρίαρχη θέση της Περιφέρειας στην αλυσίδα γεωργικών εφοδίων. Σε απόλυτο μέγεθος, την κορυφαία θέση κατέχουν τα **Τρόφιμα/Ποτά/Καπνός χονδρικά (WHO_FOOD: 1.139**

επιχειρήσεις, LQ = 1,06), ενώ τα **Καύσιμα/Μέταλλα/Χημικά χονδρικά (WHO_FUEL: 399 επιχειρήσεις, LQ = 1,24)** συμπληρώνουν το προφίλ υπερεκπροσώπησης του τομέα.

Στον αντίποδα, χαμηλότερες τιμές καταγράφονται στα **Κοσμήματα/Ωρολόγια χονδρικά (WHO_JEWELRY: 15 επιχειρήσεις, LQ = 0,33)**, στην **Ένδυση χονδρική (WHO_FASHION: 191 επιχειρήσεις, LQ = 0,45)** και στο **Μη Ταξινομημένο Χονδρικό Εμπόριο (WHO_MISC: 123 επιχειρήσεις, LQ = 0,53)**, ευρήματα που υποδηλώνουν ότι οι κλάδοι εξειδικευμένου χονδρικού εμπορίου παραμένουν συγκεντρωμένοι σε άλλες (κυρίως μητροπολιτικές) Περιφέρειες της χώρας.

Πίνακας 1.2 — Σύνοψη LQ Εμπορικού Τομέα & Κατηγοριών

Κατηγορία	LQ	Παρατήρηση
Εμπορικός τομέας (σύνολο)	1,10	Υπερεκπροσώπηση
Λιανικό εμπόριο	1,17	Υπερεκπροσώπηση
Χονδρικό εμπόριο	0,98	Οριακή υποεκπροσώπηση
Γεωργικά Προϊόντα & Ζωοτροφές Χονδρικού (WHO_AGRI)	2,44	Υψηλότερη τιμή πανελλαδικά
Υπαίθριες Αγορές & Λοιπό Λιανικό (RET_OTHER)	1,64	Υψηλότερη τιμή λιανικού
Καύσιμα & Μεταφορές Λιανικού (RET_FUEL)	1,44	Δευτερότερη υπερεκπροσώπηση λιανικού
Καύσιμα/Μέταλλα/Χημικά Χονδρικού (WHO_FUEL)	1,24	Δευτερότερη υπερεκπροσώπηση χονδρικού
Κοσμήματα/Ωρολόγια Χονδρικού (WHO_JEWELRY)	0,33	Χαμηλότερη τιμή χονδρικού

1.6 Χωρική Κατανομή και Ανισοκατανομή

Η χωρική κατανομή των επιχειρήσεων στην Περιφέρεια Θεσσαλίας παρουσιάζει ισχυρή συγκέντρωση σε **δύο αναπτυξιακά δίπολα**. Το **κύριο αναπτυξιακό δίπολο Λάρισας–Βόλου** συγκεντρώνει αθροιστικά **22.349 επιχειρήσεις** (43,3% του συνόλου), εκ των οποίων **12.079** στον Δήμο Βόλου (23,4%) και **10.270** στον Δήμο Λαρισαίων (19,9%). Το **δευτερεύον αναπτυξιακό δίπολο Τρικάλων–Καρδίτσας** προσθέτει **10.960 επιχειρήσεις** (21,3% του συνόλου), εκ των οποίων **6.443** στον Δήμο Τρικκαίων και **4.517** στον Δήμο Καρδίτσας. Αθροιστικά, τα δύο αναπτυξιακά δίπολα αντιπροσωπεύουν το **64,6%** της συνολικής επιχειρηματικότητας της Περιφέρειας.

Γράφημα 1.2 — Κατανομή Επιχειρήσεων ανά Δήμο

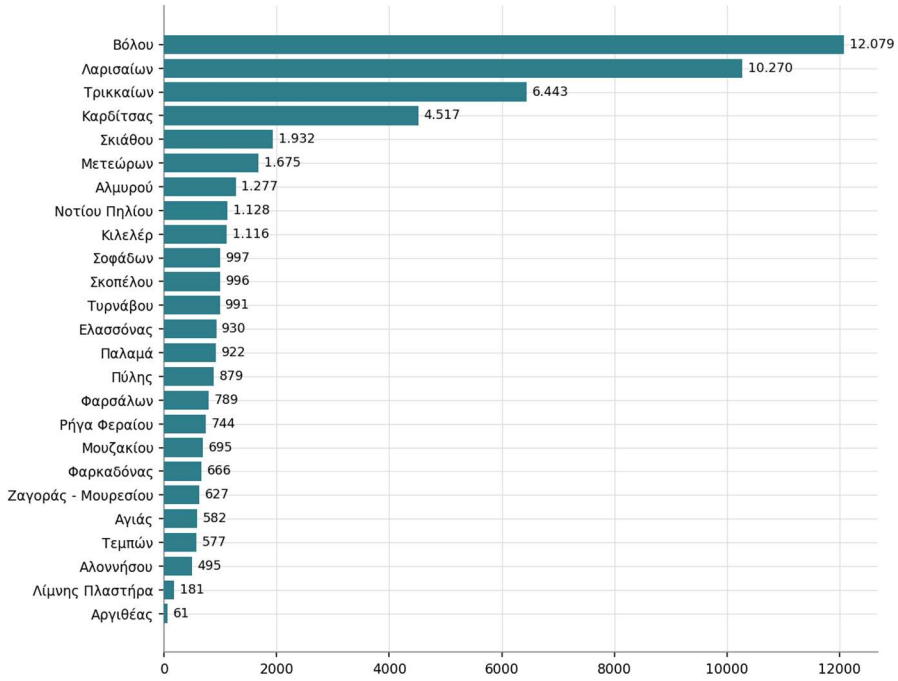

Ο **Συντελεστής Gini** (**G** — Gini Index)[2] σε επίπεδο Δήμων ανέρχεται σε **0,584** για το σύνολο των επιχειρήσεων, τιμή που υπερβαίνει το κατώφλι του 0,50 και κατατάσσεται στη ζώνη της σημαντικής ανισοκατανομής. Η αντίστοιχη τιμή για το λιανικό εμπόριο διαμορφώνεται σε **0,664** και για το χονδρικό εμπόριο σε **0,562**, ευρήματα που τεκμηριώνουν την έντονη ανισοκατανομή της εμπορικής δραστηριότητας μεταξύ των Δήμων της Περιφέρειας. Ο **Δείκτης Hoover** (**H** — Hoover Index)[3] ανέρχεται σε **0,118**, εύρημα που υποδηλώνει ότι θα απαιτείτο η μεταστέγαση του **11,8%** των επιχειρήσεων σε άλλο Δήμο για να επιτευχθεί πλήρης αναλογία με την πληθυσμιακή κατανομή. Συμπληρωματικά, ο **Σταθμισμένος Συντελεστής Μεταβλητότητας** (**Weighted CV** — Weighted Coefficient of Variation)[4]

---

[2] Ο Συντελεστής Gini είναι ένας καθιερωμένος δείκτης ανισοκατανομής, που αναπτύχθηκε από τον Ιταλό στατιστικό Corrado Gini (1912) και χρησιμοποιείται διεθνώς τόσο σε μελέτες εισοδηματικής κατανομής όσο και σε γεωγραφικές αναλύσεις συγκέντρωσης. Λαμβάνει τιμές στο διάστημα [0, 1]: τιμή 0 υποδηλώνει πλήρη ισοκατανομή, τιμή 1 μέγιστη συγκέντρωση. Ενδεικτικές ζώνες ερμηνείας: τιμές κάτω από 0,30 υποδηλώνουν χαμηλή ανισοκατανομή, 0,30–0,50 μέτρια, άνω του 0,50 σημαντική συγκέντρωση. Στο παρόν δελτίο, ο Συντελεστής Gini εφαρμόζεται στον αριθμό επιχειρήσεων ανά Δήμο της Περιφέρειας.

[3] Ο Δείκτης Hoover εκφράζει το ποσοστό μιας κατανομής που θα έπρεπε να ανακατανεμηθεί γεωγραφικά ώστε να ταυτιστεί με μια άλλη - εν προκειμένω, η κατανομή επιχειρήσεων σε σύγκριση με την πληθυσμιακή κατανομή των Δήμων.

[4] Ο Σταθμισμένος Συντελεστής Μεταβλητότητας (Weighted CV) εκφράζει τη σχετική διασπορά μιας μεταβλητής γύρω από τον σταθμισμένο μέσο της, λαμβάνοντας υπόψη το πληθυσμιακό μέγεθος κάθε γεωγραφικής μονάδας. Είναι ιδιαίτερα ευαίσθητος στις ακραίες τιμές, και επομένως αναδεικνύει την ύπαρξη μερικών σημείων με δυσανάλογη συγκέντρωση.

διαμορφώνεται σε **0,432** για το σύνολο, **0,306** για το λιανικό εμπόριο και **0,434** για το χονδρικό εμπόριο. Η σχετικά υψηλή τιμή για το σύνολο και το χονδρικό εμπόριο αντανακλά την παρουσία ακραίων σημείων συγκέντρωσης (κυρίως του Δήμου Βόλου), ενώ η χαμηλότερη τιμή για το λιανικό εμπόριο υποδεικνύει πιο ομαλή κατανομή, εύρημα συμβατό με το διάσπαρτο χωρικό πρότυπο των σημείων λιανικής πώλησης που εξυπηρετούν την τοπική καταναλωτική ζήτηση. Το χονδρικό εμπόριο, αντίθετα, φαίνεται να παρουσιάζει ένα **περισσότερο συγκεντρωμένο χωρικό πρότυπο**.

Πέραν των παραπάνω, ο **Δείκτης Theil** (**T** — Theil Index)[5] επιτρέπει την **αποάθροιση** της συνολικής ανισοκατανομής σε δύο συνιστώσες: την **inter-zone** (διαφορές μεταξύ ΠΕ) και την **intra-zone** (διαφορές εντός ΠΕ, μεταξύ Δήμων που ανήκουν στην ίδια ΠΕ). Για το σύνολο της επιχειρηματικότητας, ο Theil ανέρχεται σε **0,733**, με το **84,4%** να αποδίδεται στη συνιστώσα intra-zone και μόλις το **15,6%** στην inter-zone. Η σαφής κυριαρχία της intra-zone συνιστώσας υποδηλώνει ότι οι σημαντικότερες ανισορροπίες δεν εντοπίζονται μεταξύ των πέντε ΠΕ, αλλά εντός της καθεμίας: σε κάθε ΠΕ, η έδρα της (Λάρισα, Βόλος, Τρίκαλα, Καρδίτσα) λειτουργεί ως πόλος συγκέντρωσης, με τους υπόλοιπους Δήμους να ακολουθούν σε αναλογικά χαμηλότερα επίπεδα. Στο λιανικό εμπόριο η ίδια εικόνα επαναλαμβάνεται με ηπιότερη μορφή (80,9% intra-zone / 19,0% inter-zone), ενώ στο χονδρικό εμπόριο η ισορροπία μετατοπίζεται (62,3% intra-zone / 37,7% inter-zone), εύρημα που υποδηλώνει την ύπαρξη ισχυρότερων τάσεων συγκέντρωσης χονδρεμπορικών δραστηριοτήτων σε κάποιες από τις ΠΕ. Η μετατόπιση αυτή πιθανώς συνδέεται με την κυρίαρχη θέση της Περιφέρειας στο χονδρικό εμπόριο γεωργικών προϊόντων και ζωοτροφών (WHO_AGRI, βλ. Παρ. 1.5), τομέας που χαρακτηρίζεται από **εξωστρεφή λογική**: η παραγωγή του θεσσαλικού κάμπου διακινείται προς τόπους ενδιάμεσης (μεταποιητικής) ή τελικής κατανάλωσης, εντός και εκτός της Περιφέρειας.

Πίνακας 1.3 — Δείκτες Ανισοκατανομής Εμπορίου ανά Επίπεδο

Δείκτης	Σύνολο	Λιανικό	Χονδρικό
Gini (επίπεδο Δήμων)	0,584	0,664	0,562
Gini (επίπεδο ΠΕ)	0,254	0,321	0,399
Hoover (Δήμοι)	0,118	0,108	0,159
Hoover (ΠΕ)	0,106	0,025	0,124
Weighted CV (Δήμοι)	0,432	0,306	0,434
Theil Total	0,733	0,999	0,799
Theil intra-zone (%)	84,4%	81,0%	62,3%
Theil inter-zone (%)	15,6%	19,1%	37,7%

[5] Ο Δείκτης Theil ανήκει στην οικογένεια των εντροπικών δεικτών ανισοκατανομής και αναπτύχθηκε από τον Ολλανδό οικονομέτρη Henri Theil (1967). Παρουσιάζει την κρίσιμη ιδιότητα της πλήρους αποαθροισιμότητας: η συνολική ανισοκατανομή μπορεί να αναλυθεί σε δύο προσθετικές συνιστώσες, την inter-zone (διαφορές μεταξύ ομάδων - εδώ, μεταξύ ΠΕ) και την intra-zone (διαφορές εντός των ομάδων - εδώ, μεταξύ Δήμων που ανήκουν στην ίδια ΠΕ). Όσο υψηλότερη είναι η intra-zone συνιστώσα, τόσο περισσότερο η ανισοκατανομή προέρχεται από εσωτερικές ανομοιομορφίες των ομάδων παρά από διαφορές μεταξύ τους.

1.7 Δυναμική και Αναδυόμενες Ζώνες

Η χωρική κατανομή των ρυθμών ανάπτυξης αποκαλύπτει διαφοροποιήσεις μεταξύ λιανικού και χονδρικού εμπορίου. Στο **λιανικό εμπόριο**, μεταξύ των μεγάλων αστικών κέντρων της Περιφέρειας ο **Δήμος Λαρισαίων** καταγράφει τον υψηλότερο ρυθμό (**CGR = +10,84%** επί **1.799** επιχειρήσεων λιανικού), εύρημα που αναδεικνύει την έδρα της Περιφέρειας ως δυναμικό πόλο εμπορικής ανάπτυξης. Ακολουθούν οι Δήμοι **Τρικκαίων (+7,64% επί 1.353 επιχ.)**, **Καρδίτσας (+7,35% επί 1.051 επιχ.)** και **Βόλου (+6,38% επί 2.319 επιχ.)** με μέτρια αλλά σταθερά θετική δυναμική. Σε μικρότερους Δήμους, υψηλότεροι ρυθμοί καταγράφονται στους Δήμους **Ελασσόνας (+9,78% επί 202 επιχ.)** και **Αγιάς (+9,18% επί 107 επιχ.)** στις ορεινές ζώνες της ΠΕ Λάρισας, με τη σημείωση ότι οι ρυθμοί αυτοί καταγράφονται σε μικρότερη απόλυτη βάση.

Γράφημα 1.3 — Ρυθμοί Ανάπτυξης Εμπορίου (CGR) ανά Δήμο

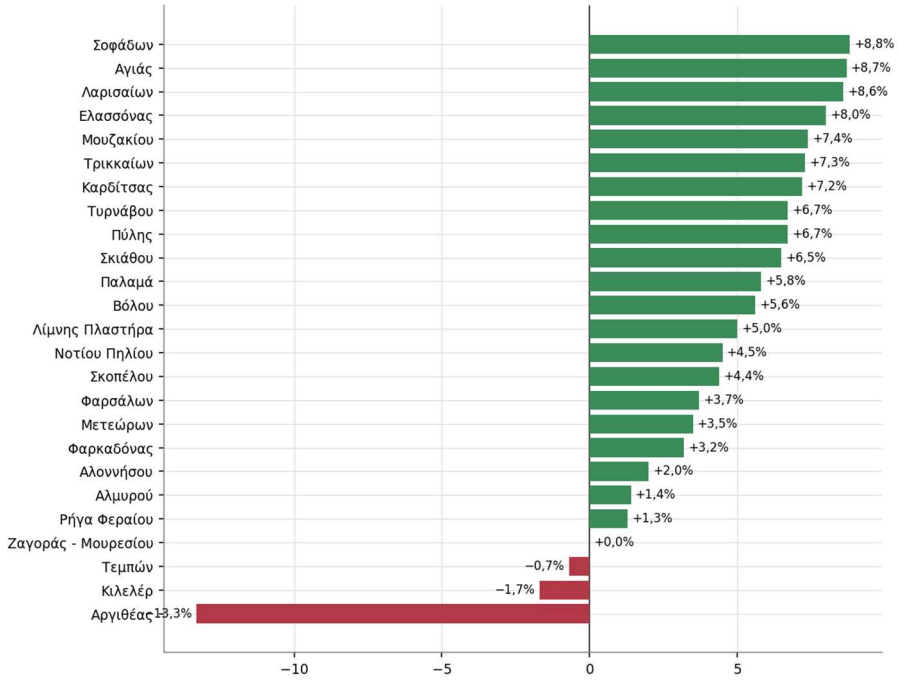

Στο **χονδρικό εμπόριο**, οι μεγαλύτεροι Δήμοι σε απόλυτο μέγεθος εμφανίζουν μέτριους θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης: Δήμος **Καρδίτσας** (+6,92% επί 371 επιχ.), Δήμος **Τρικκαίων** (+6,47% επί 494 επιχ.), Δήμος **Λαρισαίων** (+4,82% επί 1.000 επιχ.) και Δήμος **Βόλου** (+3,36% επί 831 επιχ.). **Υψηλότεροι ποσοστιαίοι ρυθμοί** καταγράφονται σε μικρότερους Δήμους: Δήμος **Μουζακίου** (+14,89% επί 54 επιχ.), Δήμος **Τυρνάβου** (+12,84% επί 123 επιχ.), Δήμος **Σοφάδων** (+11,11% επί 110 επιχ.), Δήμος **Παλαμά** (+10,89% επί 112 επιχ.) και Δήμος **Πύλης** (+10,87% επί 51 επιχ.). Οι μεταβολές αυτές καταγράφονται σε μικρή απόλυτη βάση και αντιστοιχούν σε λίγες δεκάδες νέων επιχειρήσεων ανά Δήμο, με το μοτίβο ωστόσο να συνδέεται πιθανώς με την επέκταση του χονδρικού εμπορίου γεωργικών προϊόντων και ζωοτροφών (WHO_AGRI, βλ. Παρ. 1.5) σε αγροτικές ζώνες με ισχυρή παραγωγική βάση. Αναλυτικότερη διασταύρωση των κλάδων ΣΤΑΚΟΔ που αναπτύσσονται ανά Δήμο παρουσιάζεται στο **Κεφάλαιο 3** (Χωρική Διάσταση Επιχειρηματικότητας).

Στον αντίποδα, **δύο Δήμοι** εμφανίζουν αρνητικό CGR λιανικού εμπορίου: οι Δήμοι **Τεμπών (−5,33% επί 71 επιχ.)** και **Κιλελέρ (−5,00% επί 114 επιχ.)**, αμφότεροι πεδινοί αγροτικοί Δήμοι της ΠΕ Λάρισας. Το εύρημα αυτό απαιτεί διαχρονική παρακολούθηση προκειμένου να διαπιστωθεί αν αποτελεί όντως συρρίκνωση ή πρόκειται για παροδική ανωμαλία στο dataset, η οποία προέκυψε από την εκκαθάριση των μητρώων του ΓΕΜΗ μεταξύ των δύο περιόδων αναφοράς.

Πίνακας 1.4 — Ρυθμοί Ανάπτυξης Εμπορίου ανά Δήμο

Δήμος	ΠΕ	Nt λιαν.	CGR λιαν.	Nt χονδ.	CGR χονδ.
Δήμος Βόλου	Μαγνησίας	2.319	+6,4%	831	+3,4%
Δήμος Λαρισαίων	Λάρισας	1.799	+10,8%	1.000	+4,8%
Δήμος Τρικκαίων	Τρικάλων	1.353	+7,6%	494	+6,5%
Δήμος Καρδίτσας	Καρδίτσας	1.051	+7,3%	371	+6,9%
Δήμος Μετεώρων	Τρικάλων	313	+3,3%	102	+4,1%
Δήμος Παλαμά	Καρδίτσας	255	+3,7%	112	+10,9%
Δήμος Σκιάθου	Σποράδων	285	+6,0%	76	+8,6%
Δήμος Σοφάδων	Καρδίτσας	250	+7,8%	110	+11,1%
Δήμος Αλμυρού	Μαγνησίας	251	+0,0%	104	+5,0%
Δήμος Τυρνάβου	Λάρισας	181	+2,8%	123	+12,8%
Δήμος Κιλελέρ	Λάρισας	114	−5,0%	184	+0,6%
Δήμος Ελασσόνας	Λάρισας	202	+9,8%	94	+4,4%
Δήμος Φαρσάλων	Λάρισας	144	+0,7%	106	+8,2%
Δήμος Ρήγα Φεραίου	Μαγνησίας	169	+0,0%	63	+5,0%
Δήμος Νοτίου Πηλίου	Μαγνησίας	164	+5,8%	43	+0,0%
Δήμος Πύλης	Τρικάλων	156	+5,4%	51	+10,9%
Δήμος Μουζακίου	Καρδίτσας	150	+4,9%	54	+14,9%
Δήμος Φαρκαδόνας	Τρικάλων	148	+6,5%	48	−5,9%
Δήμος Σκοπέλου	Σποράδων	163	+4,5%	25	+4,2%
Δήμος Αγιάς	Λάρισας	107	+9,2%	56	+7,7%
Δήμος Τεμπών	Λάρισας	71	−5,3%	70	+4,5%
Δήμος Ζαγοράς - Μουρεσίου	Μαγνησίας	110	+0,9%	30	−3,2%
Δήμος Αλοννήσου	Σποράδων	92	+2,2%	11	+0,0%
Δήμος Λίμνης Πλαστήρα	Καρδίτσας	35	+2,9%	7	+16,7%
Δήμος Αργιθέας	Καρδίτσας	7	−22,2%	6	+0,0%

1.8 Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (RBDI)

Ο σύνθετος **Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής** (**RBDI** — Regional Business Dynamism Index) αποτιμά τη συνολική επιχειρηματική δυναμική της Περιφέρειας με βάση τέσσερις συνιστώσες: τον ρυθμό δημιουργίας εμπορικών επιχειρήσεων (CBFR), τον ρυθμό διατήρησης υφιστάμενων (Retention Rate), τη σχετική εξειδίκευση στο εμπόριο

(LQ) και την κλαδική ποικιλομορφία της τοπικής οικονομίας (Entropy Index)[6]. Για την Περιφέρεια Θεσσαλίας, ο RBDI διαμορφώνεται σε **0,570**, τιμή που τοποθετεί την Περιφέρεια στην **τέταρτη θέση μεταξύ των δεκατριών Περιφερειών της χώρας**, στη ζώνη **«Μέτρια Επιχειρηματική Δυναμική»** (εύρος 0,40–0,59).

Η κατάταξη αυτή προκύπτει από τη συμβολή και των τεσσάρων συνιστωσών: **CBFR 0,60** (ρυθμός ίδρυσης νέων εμπορικών επιχειρήσεων), **Retention Rate 0,95** (ρυθμός διατήρησης υφιστάμενων), **LQ εμπορίου 1,10** (υπερεκπροσώπηση του εμπορικού τομέα έναντι του εθνικού μέσου όρου) και **Δείκτης Εντροπίας 3,27** (κλαδική ποικιλομορφία της τοπικής οικονομίας). Η συνολική εικόνα **αντανακλά** σχετικά ισόρροπη επιχειρηματική βάση, παρατήρηση που τεκμηριώνεται από το γεγονός ότι η Περιφέρεια δεν εμφανίζει ακραίες υπεροχές σε κάποια συνιστώσα αλλά διατηρεί ικανοποιητικά επίπεδα και στις τέσσερις. Η αναλυτική ερμηνεία του δείκτη, η αποάθροιση των συνιστωσών και η συγκριτική τοποθέτηση της Περιφέρειας παρουσιάζονται στο **Κεφάλαιο 6**.

[6] Ο Δείκτης Εντροπίας (Shannon Entropy Index) μετρά την κλαδική ποικιλομορφία της τοπικής οικονομίας. Υπολογίζεται με τη φόρμουλα $H = -\Sigma(p_i \times \ln(p_i))$, όπου p_i είναι το μερίδιο των επιχειρήσεων του διψήφιου ΚΑΔ i επί του συνόλου των επιχειρήσεων της Περιφέρειας. Λαμβάνει τιμές από 0 (πλήρης μονοκαλλιέργεια) έως ln(N), όπου N το πλήθος των ενεργών διψήφιων κλάδων (πλήρης ισοκατανομή). Υψηλότερη τιμή σημαίνει μεγαλύτερη κλαδική ποικιλία. Για τη Θεσσαλία, η εντροπία διαμορφώνεται σε 3,27, τιμή που τοποθετεί την Περιφέρεια στο μεσαίο εύρος πανελλαδικά (πανελλαδικό εύρος: 2,93 Νότιο Αιγαίο – 3,54 Αττική).

Κεφάλαιο 2 — Γενική Εικόνα Επιχειρηματικότητας

2.1 Κατανομή σε Επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας οργανώνεται διοικητικά σε πέντε Περιφερειακές Ενότητες (ΠΕ), καθεμία από τις οποίες παρουσιάζει διακριτά χαρακτηριστικά πληθυσμού, έκτασης και επιχειρηματικής δραστηριότητας. Πληθυσμιακά κατατάσσεται στην 3η θέση πανελλαδικά, μετά την Αττική και την Κεντρική Μακεδονία. Η Περιφέρεια Θεσσαλίας χαρακτηρίζεται από έντονη πεδινή αγροτο-βιομηχανική ταυτότητα, με τον θεσσαλικό κάμπο να αποτελεί τη μεγαλύτερη πεδινή έκταση της χώρας. Διαθέτει επίσης σημαντικό παράκτιο μέτωπο στον Παγασητικό κόλπο (Βόλος) και νησιωτική συνιστώσα μέσω των Σποράδων. Σε απόλυτο μέγεθος, η ΠΕ Μαγνησίας συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μερίδιο επιχειρηματικότητας με **15.855** ενεργές επιχειρήσεις (**30,7%** του συνόλου) και **177.448** κατοίκους (**25,8%** του πληθυσμού). Ακολουθεί η ΠΕ Λάρισας με **15.255** επιχειρήσεις (**29,6%**), η μεγαλύτερη πληθυσμιακά ΠΕ της Περιφέρειας, με **268.963** κατοίκους (**39,1%**). Οι δύο αυτές ΠΕ συγκεντρώνουν αθροιστικά το **60,3%** της περιφερειακής επιχειρηματικότητας, με τις έδρες τους (Δήμοι Λαρισαίων και Βόλου) να αποτελούν τους μεγαλύτερους πληθυσμιακά Δήμους της Περιφέρειας, συγκροτώντας με αυτόν τον τρόπο το βασικό αναπτυξιακό δίπολο της Περιφέρειας. Ακολουθούν, με σαφώς μικρότερα μεγέθη, η ΠΕ Τρικάλων με **122.081** κατοίκους (**17,7%**) και **9.663** επιχειρήσεις (**18,7%**), η ΠΕ Καρδίτσας με **106.305** κατοίκους (**15,4%**) και **7.373** επιχειρήσεις (**14,3%**) και η ΠΕ Σποράδων με **13.458** κατοίκους (**2,0%**) και **3.423** επιχειρήσεις (**6,6%**).

Η αναλογία επιχειρήσεων ανά 1.000 κατοίκους εμφανίζει σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των πέντε ΠΕ. Την υψηλότερη αναλογία καταγράφει η ΠΕ Σποράδων με 254,3 επιχειρήσεις ανά 1.000 κατοίκους, σχεδόν τριπλάσια του περιφερειακού μέσου όρου (74,9). Η εικόνα είναι συμβατή με τον έντονο τουριστικό χαρακτήρα των Σποράδων και την παρουσία επιχειρηματιών μη μόνιμων κατοίκων που εκμεταλλεύονται τις εποχικές τουριστικές ροές. Ακολουθούν η ΠΕ Μαγνησίας με 89,4, η ΠΕ Τρικάλων με 79,2 και η ΠΕ Καρδίτσας με 69,4 επιχειρήσεις ανά 1.000 κατοίκους. Τη χαμηλότερη αναλογία καταγράφει η ΠΕ Λάρισας (56,7), παρά την κυριαρχία της σε πληθυσμό. Όλες οι αναλογίες (πλην των Σποράδων) υπολείπονται του εθνικού μέσου όρου (94,3 επιχειρήσεις ανά 1.000 κατοίκους), εύρημα συνεπές με το αγροτοβιομηχανικό προφίλ της Περιφέρειας, όπου σημαντικό μέρος της οικονομικής δραστηριότητας διεξάγεται από επιχειρηματικές μονάδες μεγαλύτερης κλίμακας, ιδίως στους κλάδους της μεταποίησης και του χονδρικού εμπορίου.

Γράφημα 2.1 — Αναλογία Επιχειρήσεων ανά 1.000 κατοίκους ανά ΠΕ

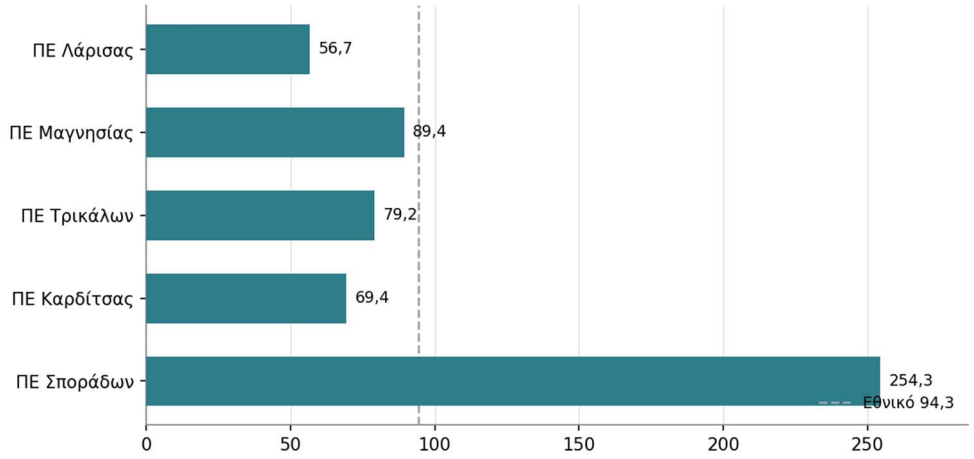

Πίνακας 2.1 — Κατανομή Πληθυσμού & Επιχειρήσεων ανά ΠΕ

Περιφερειακή Ενότητα	Πληθυσμός 2021	% Πληθ.	Επιχειρήσεις (Nt)	Επιχ./1.000 κατ.
ΠΕ Μαγνησίας	177.448	25,8%	15.855	89,4
ΠΕ Λάρισας	268.963	39,1%	15.255	56,7
ΠΕ Τρικάλων	122.081	17,7%	9.663	79,2
ΠΕ Καρδίτσας	106.305	15,4%	7.373	69,4
ΠΕ Σποράδων	13.458	2,0%	3.423	254,3
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ (Σύνολο)	688.255	100,0%	51.569	74,9

2.2 Ρυθμοί Ανάπτυξης ανά ΠΕ

Η αναπτυξιακή δυναμική του εμπορικού τομέα την περίοδο Οκτωβρίου 2024 έως Μαρτίου 2026 διαφοροποιείται μεταξύ των πέντε ΠΕ της Περιφέρειας. Συνολικά η Περιφέρεια καταγράφει Ρυθμό Ανάπτυξης Εμπορίου (CGR — Commerce Growth Rate) **+6,13%**, τιμή που τοποθετεί τη Θεσσαλία στην 8η θέση πανελλαδικά, χαμηλότερα του εθνικού μέσου όρου (**+8,79%**). Στο λιανικό εμπόριο, τους υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης καταγράφει η ΠΕ Λάρισας με CGR Λιανικού **+8,23%**, ακολουθούμενη από τις ΠΕ Τρικάλων (**+6,66%**), Καρδίτσας (**+6,39%**), Μαγνησίας (**+5,20%**) και Σποράδων (**+4,85%**). Στο χονδρικό εμπόριο, την υψηλότερη επίδοση καταγράφει η ΠΕ Καρδίτσας με CGR Χονδρικού **+8,91%**, ακολουθούμενη από τις ΠΕ Σποράδων (**+6,67%**), Τρικάλων (**+5,46%**), Λάρισας (**+5,15%**) και Μαγνησίας (**+3,28%**). Παρατηρείται διαφοροποίηση στις κατατάξεις των δύο κατηγοριών εμπορίου, με την ΠΕ Λάρισας να ξεχωρίζει στο λιανικό εμπόριο και την ΠΕ Καρδίτσας στο χονδρικό εμπόριο. Η ΠΕ Μαγνησίας, παρά την κυριαρχία της σε απόλυτο μέγεθος επιχειρηματικότητας (**30,7%** του συνόλου), εμφανίζει τους χαμηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης χονδρικού εμπορίου (**+3,28%**) και τους δεύτερους χαμηλότερους στο λιανικό εμπόριο (**+5,20%**).

Σημειώνεται ότι κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς (Οκτώβριος 2024 έως Μάρτιος 2026) πραγματοποιήθηκε εκκαθάριση στο μητρώο του ΓΕΜΗ, η οποία οδήγησε στην πανελλαδική διαγραφή **65.334** ανενεργών εγγραφών, κυρίως αδρανοποιημένων ατομικών

επιχειρήσεων, εκ των οποίων περίπου 15 χιλιάδες αφορούν εμπορικές επιχειρήσεις (~**2,6%** της εμπορικής βάσης Οκτωβρίου 2024). Στη Θεσσαλία, η επίδραση της εκκαθάρισης ενδέχεται να αποτυπώνεται στο σχετικά υψηλό Ρυθμό Παύσης Εμπορικών Επιχειρήσεων (CBCR — Commerce Business Closure Rate) της Περιφέρειας, ο οποίος διαμορφώνεται στο **6,33%**, την 3η υψηλότερη τιμή πανελλαδικά. Ωστόσο, το θέμα αυτό χρήζει περαιτέρω διερεύνησης σε επόμενες επικαιροποιήσεις του δελτίου, ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσο η τιμή αντανακλά πραγματικό φαινόμενο εξόδου επιχειρήσεων ή συγκυριακή επίδραση της εκκαθάρισης μητρώου. Η εκκαθάριση επηρεάζει τους ρυθμούς ανάπτυξης τόσο του συνόλου της επιχειρηματικότητας όσο και του εμπορίου, καθώς οι διαγραφές ανενεργών εγγραφών προστίθενται στις πραγματικές παύσεις της περιόδου αναφοράς στον υπολογισμό του δείκτη. Συνεπώς, οι ρυθμοί CGR που παρουσιάζονται στο παρόν δελτίο ενδέχεται να διαμορφώνουν μια πλασματική εικόνα αρνητικής εμπορικής δυναμικής στην Περιφέρεια, η οποία στην πραγματικότητα ενδέχεται να είναι ηπιότερη. Ορισμένοι Δήμοι με σημαντικά αρνητικούς ρυθμούς, όπως οι Δήμοι Τεμπών (CGR Λιανικού **-5,33%**) και Κιλελέρ (**-5,00%**), αποτυπώνουν εντονότερα την πιθανή επίδραση της εκκαθάρισης και χρήζουν ιδιαίτερης διαχρονικής παρακολούθησης σε μελλοντικά δελτία αναφοράς, όταν θα έχει εξομαλυνθεί η εν λόγω επίδραση.

Γράφημα 2.2 — Ρυθμοί Ανάπτυξης Εμπορίου ανά ΠΕ

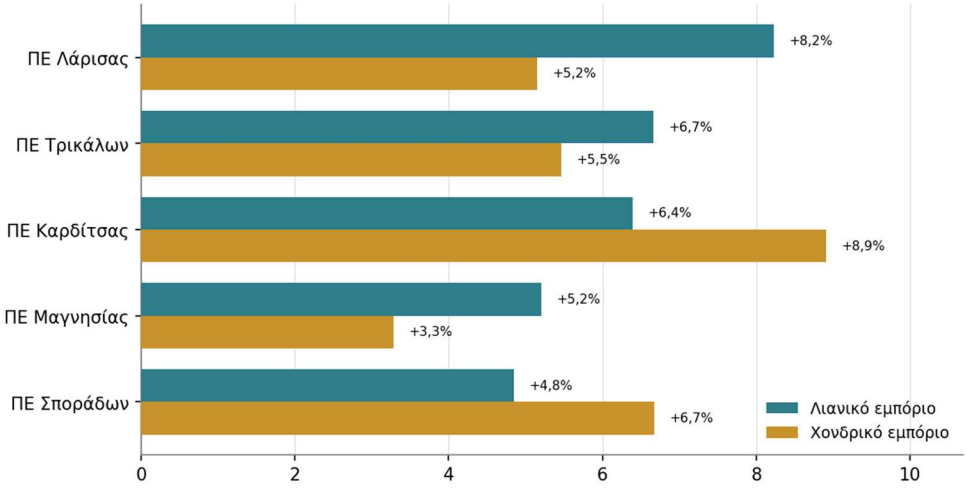

Πίνακας 2.2 — Ρυθμοί Ανάπτυξης Εμπορίου ανά ΠΕ (Οκτ. 2024 → Μάρ. 2026)

Περιφερειακή Ενότητα	CGR Λιανικού Εμπορίου	CGR Χονδρικού Εμπορίου
ΠΕ Λάρισας	+8,23%	+5,15%
ΠΕ Τρικάλων	+6,66%	+5,46%
ΠΕ Καρδίτσας	+6,39%	+8,91%
ΠΕ Μαγνησίας	+5,20%	+3,28%
ΠΕ Σποράδων	+4,85%	+6,67%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ (μ.ό.)	+6,47%	+5,33%

2.3 Νομικές Μορφές

Η ανάλυση των νομικών μορφών αναδεικνύει τα βασικά δομικά χαρακτηριστικά του επιχειρηματικού ιστού της Περιφέρειας. Οι Ατομικές Επιχειρήσεις συγκεντρώνουν **34.046** εγγραφές (**66,03%** του συνόλου), ποσοστό ιδιαίτερα υψηλότερο από τον εθνικό μέσο όρο (**60,48%**), με θετική απόκλιση **5,55%**. Ακολουθούν οι Ομόρρυθμες Εταιρείες (ΟΕ) με **5.728** εγγραφές (**11,11%**) και οι Ιδιωτικές Κεφαλαιουχικές Εταιρείες (ΙΚΕ) με **4.658** εγγραφές (**9,03%**). Οι υπόλοιπες νομικές μορφές κατανέμονται σε Ετερόρρυθμες Εταιρείες (ΕΕ) με **3.550** εγγραφές (**6,88%**), Ανώνυμες Εταιρείες (ΑΕ) με **2.133** εγγραφές (**4,14%**), Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης (ΕΠΕ) με 780 εγγραφές (**1,51%**) και λοιπές νομικές μορφές με 669 εγγραφές (**1,30%**).

Η συγκριτική εικόνα έναντι των εθνικών μεριδίων αναδεικνύει την ατομική φύση της επιχειρηματικότητας που αναπτύσσεται στην Περιφέρεια. Η υπερεκπροσώπηση των Ατομικών Επιχειρήσεων (**+5,55%**) και η μικρή θετική απόκλιση των Ομόρρυθμων Εταιρειών (**+1,20%**) αντισταθμίζονται από χαμηλότερα μερίδια σε όλες τις υπόλοιπες εταιρικές μορφές: ΙΚΕ **−2,47%**, ΕΕ **−1,84%**, ΑΕ **−1,61%** και ΕΠΕ **−1,00%**. Η συνολική εικόνα παραπέμπει σε επιχειρηματικό ιστό με σαφή κυριαρχία της ατομικής επιχείρησης, εικόνα συμβατή με τη μεγάλη παρουσία μικρών και πολύ μικρών παραγωγικών μονάδων στην τοπική οικονομία, οι οποίες οργανώνονται κυρίως σε ατομικές και προσωπικές εταιρικές μορφές.

Γράφημα 2.3 — Κατανομή Νομικών Μορφών: Θεσσαλία vs Εθνικό

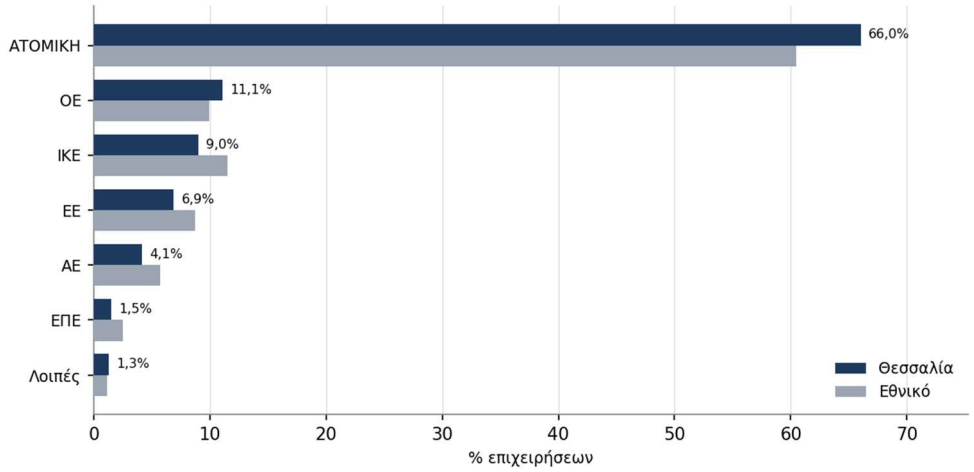

Πίνακας 2.3 — Νομικές Μορφές Περιφέρειας Θεσσαλίας

Νομική Μορφή	EL61 (Nt)	EL61 (%)	Εθνικό (%)	Διαφορά (μ.μ.)
ΑΤΟΜΙΚΗ	34.046	66,03%	60,48%	+5,55
ΟΕ	5.728	11,11%	9,91%	+1,20
ΙΚΕ	4.658	9,03%	11,50%	−2,47
ΕΕ	3.550	6,88%	8,72%	−1,84
ΑΕ	2.133	4,14%	5,75%	−1,61
ΕΠΕ	780	1,51%	2,51%	−0,99

Νομική Μορφή	EL61 (Nt)	EL61 (%)	Εθνικό (%)	Διαφορά (μ.μ.)
Λοιπές	669	1,30%	1,13%	+0,17
ΣΥΝΟΛΟ	51.564	100,0%	100,0%	—

2.4 Κλαδική Σύνθεση

Η κλαδική σύνθεση της επιχειρηματικότητας στην Περιφέρεια αναδεικνύει τον τομέα Ζ (Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο) ως τον κυρίαρχο, με **16.257** επιχειρήσεις (**30,93%** του συνόλου), μερίδιο πάνω από τον εθνικό μέσο όρο (**28,08%**). Ακολουθούν ο τομέας Θ (Παροχή Καταλυμάτων & Εστίαση) με **9.427** επιχειρήσεις (**17,93%**), ο τομέας Γ (Μεταποίηση) με **4.524** επιχειρήσεις (**8,61%**), ο τομέας ΣΤ (Κατασκευές) με **4.368** επιχειρήσεις (**8,31%**), ο τομέας Η (Μεταφορά & Αποθήκευση) με **2.971** επιχειρήσεις (**5,65%**) και ο τομέας Μ (Επαγγελματικές, Επιστημονικές & Τεχνικές Δραστηριότητες) με **2.755** επιχειρήσεις (**5,24%**). Συμπληρωματικά εμφανίζονται ο τομέας Σ (Άλλες Δραστηριότητες Παροχής Υπηρεσιών) με **2.121** επιχειρήσεις (**4,03%**) και ο τομέας Δ (Παροχή Ηλεκτρικής Ενέργειας & Φυσικού Αερίου) με **1.780** επιχειρήσεις (**3,39%**). Αθροιστικά, οι οκτώ αυτοί τομείς συγκεντρώνουν το **84,1%** του συνόλου της επιχειρηματικότητας της Περιφέρειας.

Η σύγκριση με τα εθνικά κλαδικά μερίδια αποτυπώνει υπερεκπροσώπηση σε 8 τομείς. Η υψηλότερη υπερεκπροσώπηση μεταξύ των τομέων με σημαντική απόλυτη βάση καταγράφεται στον τομέα Δ (Παροχή Ηλεκτρικής Ενέργειας & Φυσικού Αερίου) με Συντελεστή Χωροθέτησης (LQ — Location Quotient) = 1,59, εύρημα που αντανακλά τη σημαντική παρουσία ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην Περιφέρεια. Ο τομέας Ο (Εκπαίδευση) εμφανίζει LQ = **1,24**. Ο τομέας Γ (Μεταποίηση) εμφανίζει LQ = **1,18**, μεταποιητική δραστηριότητα συνδεόμενη με τη γεωργική παραγωγή και τη βιομηχανική παρουσία στις ΠΕ Λάρισας και Μαγνησίας. Ο τομέας Θ (Παροχή Καταλυμάτων & Εστίαση) εμφανίζει LQ = **1,13**, τουριστική δραστηριότητα κυρίως στις Σποράδες και στις παραλιακές περιοχές του Πηλίου. Ο τομέας Ζ (Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο) εμφανίζει LQ = **1,10**. Σε όρους Συντελεστή Χωροθέτησης, η υψηλότερη τιμή της Περιφέρειας καταγράφεται στον τομέα Β (Ορυχεία & Λατομεία) με LQ = **2,72**, εύρημα που όμως εδράζεται σε μικρή απόλυτη βάση (133 επιχειρήσεις). Στις ομαδοποιημένες κατηγορίες χονδρικού εμπορίου ξεχωρίζει η υψηλότερη υπερεκπροσώπηση πανελλαδικά της Θεσσαλίας στο Χονδρικό Εμπόριο Γεωργικών Προϊόντων & Ζωοτροφών (WHO_AGRI, LQ = **2,44**), εύρημα που αποτελεί σημαντική ένδειξη της κυρίαρχης θέσης της Περιφέρειας στο χονδρικό εμπόριο γεωργικών προϊόντων, ρόλος που εξυπηρετεί τόσο τον εφοδιασμό της υπόλοιπης χώρας με αγροτικά προϊόντα της Θεσσαλίας όσο και την κάλυψη της εσωτερικής ζήτησης σε ενδιάμεσα προϊόντα (λιπάσματα, μηχανήματα, ζωοτροφές) που απαιτεί η έντονη αγροτική παραγωγή της Περιφέρειας. Αντιθέτως, σαφής υποεκπροσώπηση καταγράφεται στους τομείς Λ (Ακίνητη Περιουσία, LQ = **0,51**), Ι (Πληροφορία & Επικοινωνία, LQ = **0,64**), Μ (Επαγγελματικές, Επιστημονικές & Τεχνικές Δραστηριότητες, LQ = **0,72**), Ν (Διοικητικές & Υποστηρικτικές Υπηρεσίες, LQ = **0,73**). Ο Δείκτης Εντροπίας Shannon για το σύνολο της οικονομίας διαμορφώνεται σε 3,31 σε επίπεδο διψήφιου ΣΤΑΚΟΔ, τιμή που τοποθετεί την Περιφέρεια στην 3η θέση πανελλαδικά. Το εύρημα αναδεικνύει μια κλαδικά διαφοροποιημένη οικονομία, με συγκρατημένη υπερεκπροσώπηση σε αρκετούς τομείς και υποεκπροσώπηση κυρίως στις σύγχρονες υπηρεσίες.

Γράφημα 2.4 — LQ ανά Τομέα Δραστηριότητας

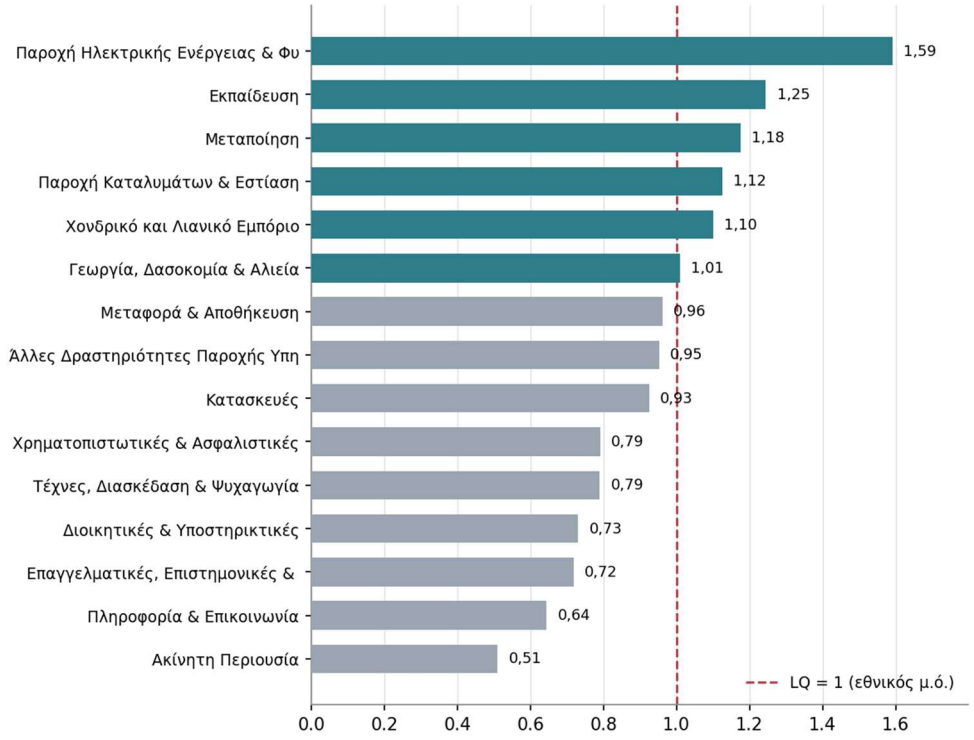

Πίνακας 2.4 — Κλαδική Σύνθεση Περιφέρειας Θεσσαλίας (Τομείς NACE)

Τομέας	Όνομα	EL61	EL61 (%)	Εθνικό (%)	LQ
Ζ	Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο	16.257	30,93%	28,08%	1,101
Θ	Παροχή Καταλυμάτων & Εστίαση	9.427	17,93%	15,93%	1,125
Γ	Μεταποίηση	4.524	8,61%	7,32%	1,176
ΣΤ	Κατασκευές	4.368	8,31%	8,99%	0,925
Η	Μεταφορά & Αποθήκευση	2.971	5,65%	5,88%	0,961
Μ	Επαγγελματικές, Επιστημονικές & Τεχνικές	2.755	5,24%	7,30%	0,718
Σ	Άλλες Δραστηριότητες Παροχής Υπηρεσιών	2.121	4,03%	4,24%	0,952
Δ	Παροχή Ηλεκτρικής Ενέργειας & Φυσικού Αερί	1.780	3,39%	2,13%	1,592
Ν	Διοικητικές & Υποστηρικτικές	1.316	2,50%	3,42%	0,731
Ο	Εκπαίδευση	1.272	2,42%	1,94%	1,245
Ι	Πληροφορία & Επικοινωνία	1.051	2,00%	3,10%	0,644
Κ	Χρηματοπιστωτικές & Ασφαλιστικές	1.004	1,91%	2,41%	0,791
Ρ	Τέχνες, Διασκέδαση & Ψυχαγωγία	933	1,77%	2,25%	0,790
Α	Γεωργία, Δασοκομία & Αλιεία	923	1,76%	1,74%	1,010
Λ	Ακίνητη Περιουσία	820	1,56%	3,06%	0,510
Λοιπές	Π, Ε, Β, Ξ, Τ	1.045	1,99%	—	—

2.5 Χωρική Συγκέντρωση και Ανισότητες

Η κατανομή των επιχειρήσεων στην Περιφέρεια εμφανίζει σημαντικά συγκεντρωμένο πρότυπο επιχειρηματικότητας (Συντελεστής Gini = **0,584** σε επίπεδο Δήμων, Δείκτης Theil = **0,733**, Δείκτης Hoover = **0,118**). Η παρούσα ενότητα εμβαθύνει στη χωρική σύνθεση αυτής της ανισοκατανομής, εξετάζοντας τόσο τη συγκέντρωση σε επίπεδο Περιφέρειας όσο και την εσωτερική δομή κάθε ΠΕ.

Σε επίπεδο μεμονωμένων Δήμων, η Περιφέρεια οργανώνεται γύρω από δύο διακριτά αστικά δίπολα και ένα συμπληρωματικό τουριστικό κέντρο. Οι πέντε μεγαλύτεροι Δήμοι της Περιφέρειας καλύπτουν αθροιστικά το **68,3%** της συνολικής επιχειρηματικότητας. Αναλυτικότερα, το βασικό αναπτυξιακό δίπολο Λάρισας-Βόλου, με τον Δήμο Βόλου να συγκεντρώνει **12.079** ενεργές επιχειρήσεις (**23,4%**) και τον Δήμο Λαρισαίων **10.270** επιχειρήσεις (**19,9%**), συγκεντρώνει αθροιστικά το **43,3%** της συνολικής επιχειρηματικότητας. Ακολουθεί το δευτερεύον δίπολο Τρικάλων-Καρδίτσας με τον Δήμο Τρικκαίων (**6.443** επιχειρήσεις, **12,5%**) και τον Δήμο Καρδίτσας (**4.517** επιχειρήσεις, **8,8%**), συγκεντρώνοντας αθροιστικά το **21,3%**. Τέλος, ο Δήμος Σκιάθου αποτελεί τον πυρήνα του τουριστικού κέντρου της Περιφέρειας στις Σποράδες, με **1.932** επιχειρήσεις (**3,7%**). Οι υπόλοιποι 20 Δήμοι συγκεντρώνουν αθροιστικά το **31,7%** της συνολικής επιχειρηματικότητας.

Γράφημα 2.5 — Καμπύλη Lorenz Κατανομής Επιχειρήσεων

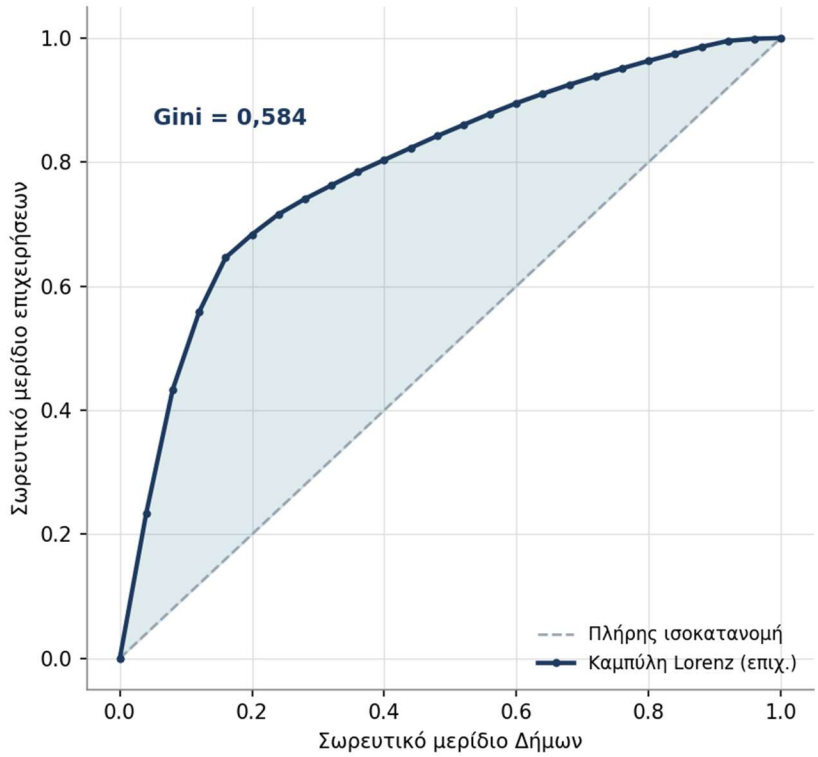

Η καμπύλη Lorenz αποτυπώνει αυτή τη συγκέντρωση: η γραμμή κατανομής απέχει αισθητά από τη γραμμή της ιδανικής ισοκατανομής, με την απόκλιση να εντοπίζεται κυρίως στον

Δήμο Βόλου, ο οποίος συγκεντρώνει το **23,4%** της επιχειρηματικότητας σε έναν Δήμο από τους 25 της Περιφέρειας (**4,0%** των Δήμων).

Σε επίπεδο εσωτερικής δομής κάθε ΠΕ, το χωρικό πρότυπο διαφοροποιείται. Στην ΠΕ Μαγνησίας, ο Δήμος Βόλου συγκεντρώνει το **76,2%** της επιχειρηματικότητας της ΠΕ, με τους Δήμους Αλμυρού (**8,1%**), Νοτίου Πηλίου (**7,1%**), Ρήγα Φεραίου (**4,7%**) και Ζαγοράς-Μουρεσίου (**4,0%**) να μοιράζονται το υπόλοιπο. Στην ΠΕ Λάρισας, ο Δήμος Λαρισαίων κατέχει το **67,3%**, ακολουθούμενος από τους Δήμους Κιλελέρ (**7,3%**), Τυρνάβου (**6,5%**), Ελασσόνας (**6,1%**), Φαρσάλων (**5,2%**), Αγιάς (**3,8%**) και Τεμπών (**3,8%**). Στην ΠΕ Τρικάλων, ο Δήμος Τρικκαίων συγκεντρώνει το **66,7%**, με τους Δήμους Μετεώρων (**17,3%**), Πύλης (**9,1%**) και Φαρκαδόνας (**6,9%**) να αναλογούν στο εναπομένον μερίδιο. Στην ΠΕ Καρδίτσας, ο Δήμος Καρδίτσας κατέχει το **61,3%** και οι Δήμοι Σοφάδων (**13,5%**), Παλαμά (**12,5%**), Μουζακίου (**9,4%**), Λίμνης Πλαστήρα (**2,5%**) και Αργιθέας (**0,8%**) καλύπτουν το υπόλοιπο. Τέλος, στην ΠΕ Σποράδων, ο Δήμος Σκιάθου κατέχει το **56,4%** με τους Δήμους Σκοπέλου (**29,1%**) και Αλοννήσου (**14,5%**) να ακολουθούν.

Πίνακας 2.5 — Συγκέντρωση Επιχειρηματικότητας ανά Δήμο (Top-10)

#	Δήμος	ΠΕ	Nt	% Περιφέρειας	Σωρευτικό %
1	Δήμος Βόλου	Μαγνησίας	12.079	23,42%	23,42%
2	Δήμος Λαρισαίων	Λάρισας	10.270	19,92%	43,34%
3	Δήμος Τρικκαίων	Τρικάλων	6.443	12,49%	55,83%
4	Δήμος Καρδίτσας	Καρδίτσας	4.517	8,76%	64,59%
5	Δήμος Σκιάθου	Σποράδων	1.932	3,75%	68,34%
6	Δήμος Μετεώρων	—	1.675	3,25%	71,59%
7	Δήμος Αλμυρού	Μαγνησίας	1.277	2,48%	74,06%
8	Δήμος Νοτίου Πηλίου	Μαγνησίας	1.128	2,19%	76,25%
9	Δήμος Κιλελέρ	Λάρισας	1.116	2,16%	78,41%
10	Δήμος Σοφάδων	Καρδίτσας	997	1,93%	80,35%

Κεφάλαιο 3 — Χωρική Διάσταση Επιχειρηματικότητας

3.1 Επιχειρηματική Πυκνότητα ανά Δήμο

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας καταγράφει μέση πυκνότητα **74,93** επιχειρήσεις ανά 1.000 κατοίκους, τιμή που υπολείπεται σαφώς του εθνικού μέσου όρου (**94,3** επιχειρήσεις ανά 1.000 κατοίκους), επιβεβαιώνοντας σε επίπεδο Δήμου τη γενική εικόνα του Κεφαλαίου 2.1 για αγροτοβιομηχανική ταυτότητα με μεγαλύτερες κατά μέσο όρο παραγωγικές μονάδες.

Η ενδοπεριφερειακή κατανομή εκτείνεται από 17,4 έως **333,0** επιχειρήσεις ανά 1.000 κατοίκους, αναδεικνύοντας βαθιές δομικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των 25 Δήμων. Την υψηλότερη πυκνότητα καταγράφει ο **Δήμος Σκιάθου** (**333,0** επιχειρήσεις ανά 1.000 κατοίκους), τιμή που υπερβαίνει κατά περισσότερο από τέσσερις φορές τον περιφερειακό μέσο όρο. Το εύρημα αντανακλά τον μηχανισμό της τουριστικής εξειδίκευσης σε μικρή κλίμακα: ο έντονος τουρισμός δημιουργεί πλήθος μικρών επιχειρήσεων εξυπηρέτησης επισκεπτών (καταλύματα, εστίαση, λιανικό εμπόριο), αναλογικά πολύ μεγαλύτερο από όσο αντιστοιχεί στον μικρό μόνιμο πληθυσμό του νησιού (5.802 κάτοικοι), με αποτέλεσμα ιδιαίτερα υψηλό δείκτη επιχειρήσεων ανά κάτοικο. Το ίδιο πρότυπο εμφανίζουν οι υπόλοιποι νησιωτικοί Δήμοι των Σποράδων, ο **Δήμος Σκοπέλου** (**220,5**) και ο **Δήμος Αλοννήσου** (**157,7**), καθώς και οι Δήμοι της ΠΕ Μαγνησίας Ζαγοράς-Μουρεσίου (**137,4**) και Νοτίου Πηλίου (**136,3**), όπου η τουριστική δραστηριότητα του Πηλίου λειτουργεί με ανάλογο τρόπο.

Μεταξύ των μεγάλων αστικών Δήμων, την υψηλότερη πυκνότητα εμφανίζει ο **Δήμος Βόλου** (**86,5** επιχειρήσεις ανά 1.000 κατοίκους), ακολουθούμενος από τους **Δήμους Τρικκαίων** (**82,0**) και Καρδίτσας (**80,7**)· και οι τρεις παραμένουν κάτω από τον εθνικό μέσο όρο. Σαφώς χαμηλότερη τιμή καταγράφει ο **Δήμος Λαρισαίων** (**62,6**), παρότι συγκεντρώνει τη δεύτερη μεγαλύτερη απόλυτη επιχειρηματική βάση της Περιφέρειας (10.270 επιχειρήσεις). Η σχετικά χαμηλή του πυκνότητα οφείλεται κυρίως στον ιδιαίτερα μεγάλο μόνιμο πληθυσμό του (164.095 κάτοικοι, ο μεγαλύτερος της Περιφέρειας), ο οποίος μειώνει αναλογικά τον δείκτη παρά τη μεγάλη απόλυτη βάση. Στον αντίποδα, ο **Δήμος Αργιθέας** (**17,4**) καταγράφει τη χαμηλότερη τιμή ολόκληρης της Περιφέρειας, εύρημα που αντανακλά την πολύ μικρή πληθυσμιακή βάση (3.496 κάτοικοι) και τον ορεινό χαρακτήρα του Δήμου.

Συνολικά, 20 από τους 25 Δήμους υπολείπονται του εθνικού μέσου όρου, εύρημα που επιβεβαιώνει ότι η χαμηλή περιφερειακή πυκνότητα δεν εντοπίζεται σε λίγες εξαιρέσεις αλλά αποτελεί δομικό χαρακτηριστικό της πλειονότητας των ηπειρωτικών Δήμων της Θεσσαλίας, εύρημα που αντανακλά την υποκείμενη κατανομή του πληθυσμού (βλ. Παράγραφος 2.5).

Πίνακας 3.1 — Επιχειρηματική Πυκνότητα ανά Δήμο

Δήμος	Πληθυσμός	Nt	Πυκνότητα (ανά 1.000)
Σκιάθου	5.802	1.932	333,0
Σκοπέλου	4.518	996	220,5
Αλοννήσου	3.138	495	157,7
Ζαγοράς - Μουρεσίου	4.562	627	137,4
Νοτίου Πηλίου	8.274	1.128	136,3
Μετεώρων	19.274	1.675	86,9
Βόλου	139.670	12.079	86,5
Ρήγα Φεραίου	8.870	744	83,9
Τρικκαίων	78.605	6.443	82,0
Καρδίτσας	55.979	4.517	80,7
Αλμυρού	16.072	1.277	79,5
Παλαμά	13.424	922	68,7
Πύλης	12.852	879	68,4
Λαρισαίων	164.095	10.270	62,6
Μουζακίου	11.245	695	61,8
Κιλελέρ	18.070	1.116	61,8
Σοφάδων	16.927	997	58,9
Φαρκαδόνας	11.350	666	58,7
Αγιάς	10.711	582	54,3
Φαρσάλων	16.341	789	48,3
Τεμπών	12.007	577	48,1
Τυρνάβου	22.280	991	44,5
Ελασσόνας	25.459	930	36,5
Λίμνης Πλαστήρα	5.234	181	34,6
Αργιθέας	3.496	61	17,4
Περιφέρεια Θεσσαλίας	688.255	51.569	74,9

Γράφημα 3.1 — Επιχειρηματική Πυκνότητα ανά Δήμο

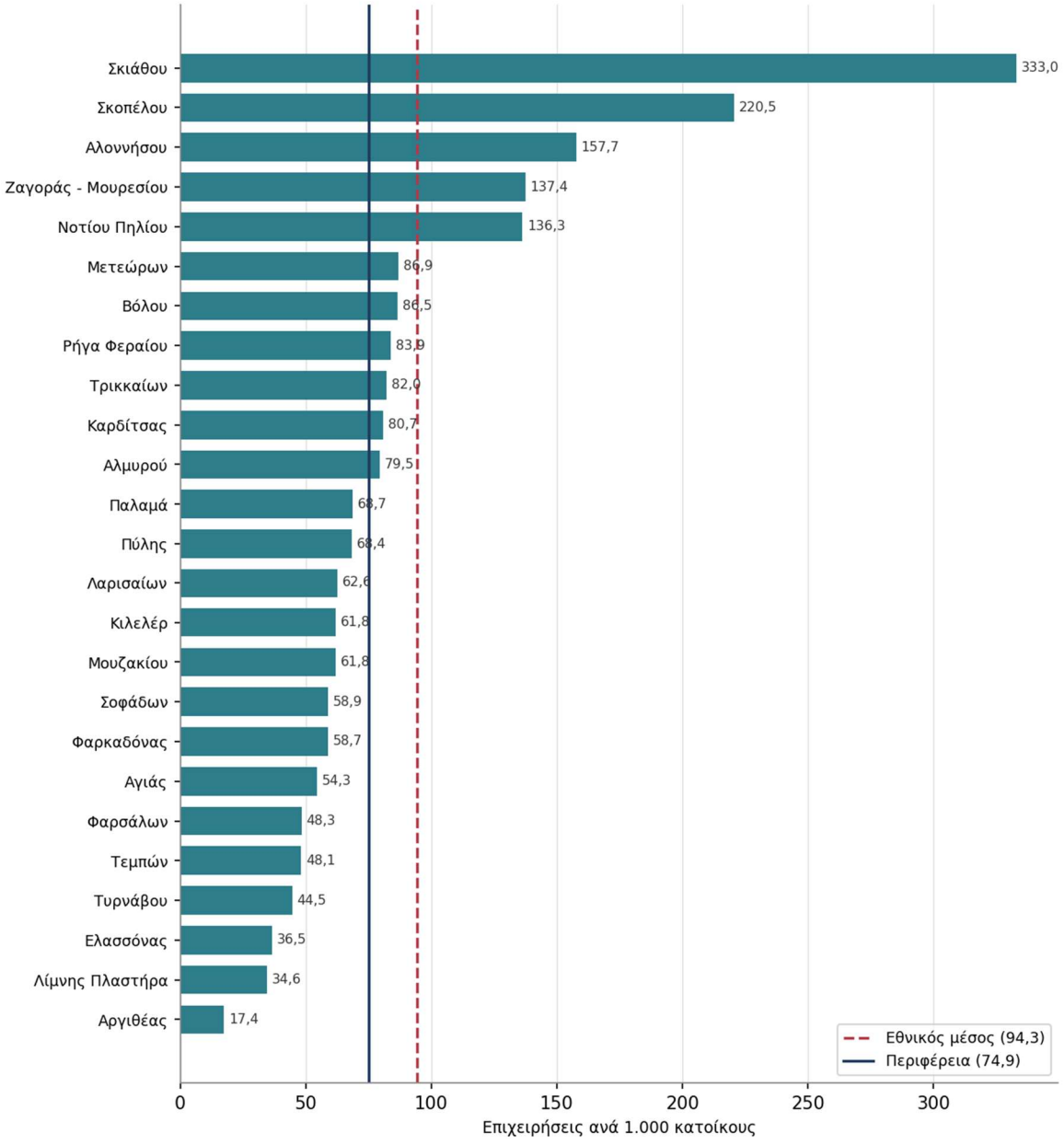

3.2 Κλαδική Σύνθεση ανά Δήμο

Για την ανάδειξη της κλαδικής ταυτότητας της Θεσσαλίας σε επίπεδο Δήμου επιλέγονται τέσσερις τομείς δραστηριότητας που συνδυάζουν σημαντική απόλυτη βάση με διακριτό χωρικό πρότυπο. Με την υψηλότερη παρουσία εμφανίζεται το Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο (Ζ), με 16.257 επιχειρήσεις (30,93% επί του συνόλου της Περιφέρειας) και Συντελεστή Χωροθέτησης (LQ — Location Quotient) Εμπορίου 1,10 (βλ. Κεφάλαιο 2.4). Ακολουθούν η Παροχή Καταλυμάτων και Εστίαση (Θ) με 9.427 επιχειρήσεις (17,93%, LQ **1,13**), η Μεταποίηση (Γ) με 4.524 επιχειρήσεις (8,61%, LQ **1,18**) και η Παροχή Ηλεκτρικής Ενέργειας και Φυσικού Αερίου (Δ) με 1.780 επιχειρήσεις (3,39%), η οποία, παρά τη

μικρότερη απόλυτη βάση, καταγράφει την ισχυρότερη σχετική εξειδίκευση της Περιφέρειας (LQ Ενέργειας **1,59**). Οι τέσσερις τομείς συγκεντρώνουν αθροιστικά το 60,86% της επιχειρηματικότητας της Περιφέρειας και αναδεικνύουν την αγροτοβιομηχανική και τουριστική ταυτότητά της: την κυρίαρχη εμπορική βάση, τη βιομηχανική συγκέντρωση του διπόλου Λάρισας-Βόλου, τη διάχυτη παρουσία ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις πεδινές και ορεινές ζώνες, και την τουριστική εξειδίκευση των Σποράδων και του Πηλίου.

Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο (Ζ): Σε απόλυτο μέγεθος, η εμπορική βάση ακολουθεί την πληθυσμιακή και επιχειρηματική ιεραρχία της Περιφέρειας και συγκεντρώνεται στους τέσσερις Δήμους των δύο αναπτυξιακών διπόλων — Βόλου, Λαρισαίων, Τρικκαίων και Καρδίτσας — οι οποίοι διαθέτουν και τη μεγαλύτερη συνολική επιχειρηματική βάση (12.079, 10.270, 6.443 και 4.517 επιχειρήσεις αντίστοιχα). Σε όρους σχετικής εξειδίκευσης, ωστόσο, ο Συντελεστής Χωροθέτησης Εμπορίου κυμαίνεται από 0,65 (**Δήμος Νοτίου Πηλίου**) έως 1,55 (**Δήμος Παλαμά**), με τις υψηλότερες τιμές να καταγράφονται σε πεδινούς αγροτικούς Δήμους: Παλαμά (LQ=**1,55**), Σοφάδων (LQ=**1,43**), Καρδίτσας (LQ=**1,29**), Ελασσόνας (LQ=**1,27**) και Ρήγα Φεραίου (LQ=**1,26**). Οι **Δήμοι Παλαμά** και Σοφάδων της ΠΕ Καρδίτσας καταγράφουν υψηλό LQ Εμπορίου σε μέτρια απόλυτη βάση (394 και 395 επιχειρήσεις αντίστοιχα), εύρημα που αποτελεί σημαντική ένδειξη του ρόλου τους ως τοπικών εμπορικών κέντρων εξυπηρέτησης της αγροτικής ενδοχώρας. Αντίθετα, χαμηλότερη σχετική εμπορική εξειδίκευση εμφανίζουν οι νησιωτικοί Δήμοι (Σκιάθου LQ=**0,69**, Σκοπέλου LQ=**0,66**, Αλοννήσου LQ=**0,72**), όπου κυριαρχεί ο τομέας της Παροχής Καταλυμάτων και Εστίασης (Θ).

Μεταποίηση (Γ): Ο κλάδος εμφανίζει διαφορετικό χωρικό πρότυπο από το εμπόριο. Σε απόλυτο μέγεθος, η μεταποιητική βάση συγκεντρώνεται στο αστικό-βιομηχανικό δίπολο Λάρισας-Βόλου, με κύριο πόλο τον **Δήμο Βόλου** (1.068 μεταποιητικές επιχειρήσεις, LQ Μεταποίησης **1,23**) και ακολούθως τον **Δήμο Λαρισαίων** (775 επιχειρήσεις, LQ **1,05**). Η σχετική εξειδίκευση (LQ), ωστόσο, κορυφώνεται σε μικρότερους πεδινούς αγροτοβιομηχανικούς Δήμους, όπου η μεταποίηση καταλαμβάνει μεγαλύτερο μερίδιο της τοπικής βάσης: Τεμπών (LQ=**2,02**, 84 επιχειρήσεις), Τυρνάβου (LQ=**1,96**, 140 επιχειρήσεις), Κιλελέρ (LQ=**1,93**, 155 επιχειρήσεις), Ρήγα Φεραίου (LQ=**1,77**, 95 επιχειρήσεις) και Πύλης (LQ=**1,67**, 106 επιχειρήσεις). Το πρότυπο αυτό συνδέεται με τη μεταποίηση και τυποποίηση αγροτικών προϊόντων κοντά στις ζώνες παραγωγής του θεσσαλικού κάμπου. Σε περιφερειακό επίπεδο ο τομέας εμφανίζει LQ **1,18** (βλ. Κεφάλαιο 2.4), υπερεκπροσώπηση που εδράζεται στη συνδυασμένη παρουσία της μεγάλης αστικής βιομηχανίας και της διάσπαρτης αγροτοβιομηχανίας.

Παροχή Ηλεκτρικής Ενέργειας και Φυσικού Αερίου (Δ): Ο τομέας παρουσιάζει τη μεγαλύτερη απόκλιση μεταξύ απόλυτης παρουσίας και σχετικής εξειδίκευσης. Σε απόλυτο μέγεθος, οι περισσότερες ενεργειακές επιχειρήσεις εδρεύουν στους δύο μεγαλύτερους Δήμους (Λαρισαίων 496, Τρικκαίων 230)· εκεί η ενέργεια αντιστοιχεί σε περιορισμένο μερίδιο της ευρείας τοπικής τους βάσης (4,8% και 3,6% αντίστοιχα), και ο Συντελεστής Χωροθέτησης, αν και υψηλός (2,30 και 1,70 αντίστοιχα), παραμένει σαφώς χαμηλότερος από τις ακραίες τιμές των μικρότερων Δήμων. Σε πεδινούς Δήμους μικρότερης συνολικής βάσης, αντίθετα, η ίδια δραστηριότητα καταλαμβάνει πολύ μεγαλύτερο μερίδιο και

διαμορφώνει ιδιαίτερα υψηλό δείκτη: στον **Δήμο Φαρσάλων** οι 117 ενεργειακές επιχειρήσεις αντιστοιχούν στο 14,8% της τοπικής βάσης (LQ Ενέργειας **7,06**) και στον **Δήμο Κιλελέρ** οι 161 επιχειρήσεις στο 14,4% (LQ **6,86**), ενώ ακολουθούν οι **Δήμοι Φαρκαδόνας** (LQ **3,57**), Σοφάδων (LQ **3,53**) και Ρήγα Φεραίου (LQ **3,01**). Η συγκέντρωση αυτή συνδέεται με την εγκατάσταση μονάδων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις πεδινές και ορεινές εκτάσεις της Περιφέρειας, οι οποίες σε Δήμους μικρής επιχειρηματικής βάσης εμφανίζονται ως υψηλή σχετική εξειδίκευση. Σε περιφερειακό επίπεδο ο τομέας εμφανίζει LQ Ενέργειας **1,59** (βλ. Κεφάλαιο 2.4), από τις υψηλότερες τιμές σχετικής εξειδίκευσης της Περιφέρειας.

Παροχή Καταλυμάτων και Εστίαση (Θ): Ο τουριστικός κλάδος εμφανίζει επίσης έντονη αντίθεση μεταξύ απόλυτου μεγέθους και σχετικής εξειδίκευσης. Σε απόλυτο μέγεθος, η εστίαση συγκεντρώνεται στα μεγάλα αστικά κέντρα (**Δήμος Βόλου** 1.784 επιχειρήσεις, **Δήμος Λαρισαίων** 1.000), όπου ωστόσο εξυπηρετεί κυρίως τον μόνιμο πληθυσμό και ο Συντελεστής Χωροθέτησης παραμένει κάτω από τον εθνικό μέσο όρο (LQ **0,95** και 0,62 αντίστοιχα). Η σχετική εξειδίκευση κορυφώνεται στους νησιωτικούς και παράκτιους Δήμους, όπου ο τουρισμός αποτελεί τη βασική οικονομική δραστηριότητα: στους τρεις Δήμους των Σποράδων (Σκιάθου LQ **3,13** με 944 επιχειρήσεις, Αλοννήσου 3,07, Σκοπέλου 3,01) και στους Δήμους του Πηλίου (Ζαγοράς-Μουρεσίου 3,06, Νοτίου Πηλίου 2,83). Σχετική τουριστική εξειδίκευση εμφανίζουν επίσης ο ορεινός **Δήμος Λίμνης Πλαστήρα** (LQ **2,83**) και ο παράκτιος **Δήμος Αγιάς** (LQ **1,79**). Στους υπόλοιπους ηπειρωτικούς Δήμους η βαρύτητα του κλάδου είναι σαφώς χαμηλότερη· εξαίρεση αποτελεί ο **Δήμος Μετεώρων** (LQ **1,58**), όπου η έντονη τουριστική κίνηση γύρω από το μνημείο παγκόσμιας κληρονομιάς UNESCO τροφοδοτεί την τοπική εστιατορική και εμπορική βάση.

Πίνακας 3.2 — Συντελεστές Χωροθέτησης (LQ) ανά Δήμο και Τομέα

Δήμος	Ζ Εμπόριο	Γ Μεταποίηση	Δ Ενέργεια	Θ Εστίαση
Βόλου	1,06	1,23	0,47	0,95
Λαρισαίων	1,08	1,05	2,30	0,62
Τρικκαίων	1,23	1,14	1,70	0,84
Καρδίτσας	1,29	1,22	1,42	0,81
Σκιάθου	0,69	0,33	0,07	3,13
Μετεώρων	1,00	1,31	1,34	1,58
Αλμυρού	1,16	1,32	2,05	1,20
Νοτίου Πηλίου	0,65	1,07	0,13	2,83
Κιλελέρ	1,07	1,93	6,86	0,45
Σοφάδων	1,43	1,21	3,53	1,00
Σκοπέλου	0,66	0,64	0,05	3,01
Τυρνάβου	1,21	1,96	1,34	0,69
Ελασσόνας	1,27	1,39	2,10	0,89
Παλαμά	1,55	1,05	2,43	1,12
Πύλης	0,90	1,67	0,76	1,52
Φαρσάλων	1,23	1,07	7,06	0,62
Ρήγα Φεραίου	1,26	1,77	3,01	0,91

Δήμος	Ζ Εμπόριο	Γ Μεταποίηση	Δ Ενέργεια	Θ Εστίαση
Μουζακίου	1,16	1,14	0,68	1,30
Φαρκαδόνας	1,20	1,33	3,57	1,17
Ζαγοράς - Μουρεσίου	0,80	0,62	0,08	3,06
Αγιάς	1,09	1,19	2,45	1,79
Τεμπών	0,97	2,02	2,64	0,86
Αλοννήσου	0,72	0,42	0,00	3,07
Λίμνης Πλαστήρα	0,84	0,46	0,26	2,83
Αργιθέας	0,77	0,46	0,00	1,68
Περιφέρεια Θεσσαλίας	1,10	1,18	1,59	1,13

Γράφημα 3.2 — Συντελεστής Χωροθέτησης Κορυφαίων Τομέων ανά Δήμο

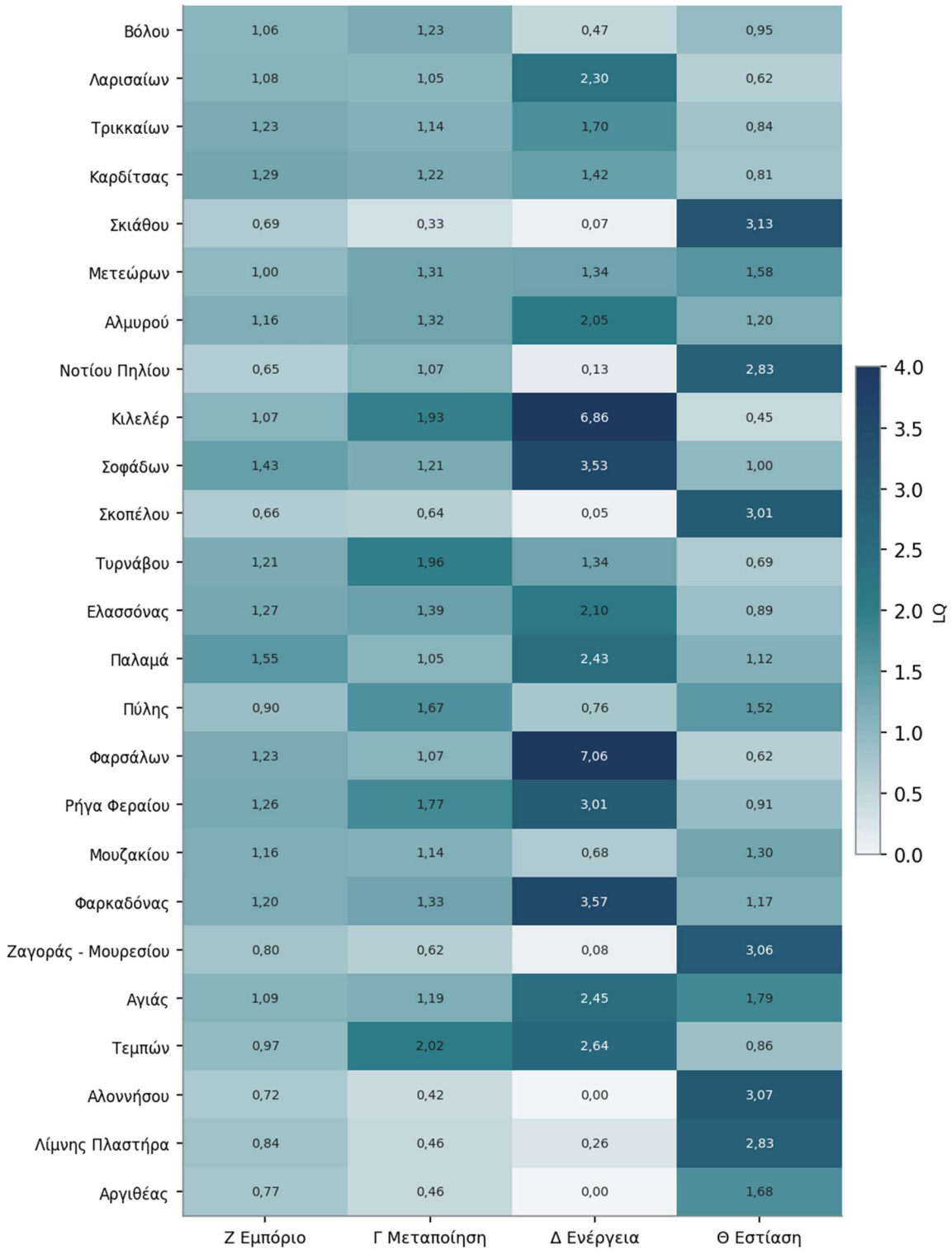

3.3 Τυπολογία Δήμων

Η συνδυαστική ανάλυση των δομικών χαρακτηριστικών (διοικητικός ρόλος, απόλυτη επιχειρηματική βάση Nt, γεωγραφική θέση) και των τομεακών εξειδικεύσεων της Παραγράφου 3.2 επιτρέπει τη συγκρότηση μιας τυπολογίας πέντε κατηγοριών για τους 25 Δήμους της Περιφέρειας, με πυρήνα τα δύο αναπτυξιακά δίπολα. Η τυπολογία βασίζεται σε σαφή ποσοτικά και γεωγραφικά κριτήρια, ώστε να είναι αναπαραγώγιμη και σε επόμενες περιόδους αναφοράς.

Τύπος Α — Κύριο Αναπτυξιακό Δίπολο Λάρισας-Βόλου (κριτήριο: Nt ≥ 10.000 επιχειρήσεις): Περιλαμβάνει τους δύο μεγαλύτερους Δήμους της Περιφέρειας, τον **Δήμο Βόλου** (12.079 επιχειρήσεις, 139.670 κάτοικοι) και τον **Δήμο Λαρισαίων** (10.270 επιχειρήσεις, 164.095 κάτοικοι, έδρα της Περιφέρειας). Αθροιστικά συγκεντρώνουν 22.349 επιχειρήσεις, δηλαδή το 43,3% της επιχειρηματικότητας της Περιφέρειας. Διαφοροποιούνται ως προς το τομεακό τους προφίλ: ο **Δήμος Βόλου** εμφανίζει ισχυρότερο μεταποιητικό χαρακτήρα (LQ Μεταποίησης **1,23**) και βιομηχανική-λιμενική ταυτότητα. Ο **Δήμος Λαρισαίων**, ως έδρα της Περιφέρειας, συγκεντρώνει τις διοικητικές λειτουργίες και διαθέτει την ισχυρότερη χονδρεμπορική βάση της Περιφέρειας (1.000 χονδρεμπορικές επιχειρήσεις), συνδεδεμένη με τη διακίνηση των αγροτικών προϊόντων του θεσσαλικού κάμπου.

Τύπος Β — Δευτερεύον Αναπτυξιακό Δίπολο Τρικάλων-Καρδίτσας (κριτήριο: 3.000 ≤ Nt < 10.000 επιχειρήσεις, έδρα ΠΕ): Περιλαμβάνει τον **Δήμο Τρικκαίων** (6.443 επιχειρήσεις, 78.605 κάτοικοι, έδρα της ΠΕ Τρικάλων) και τον **Δήμο Καρδίτσας** (4.517 επιχειρήσεις, 55.979 κάτοικοι, έδρα της ΠΕ Καρδίτσας). Αθροιστικά συγκεντρώνουν 10.960 επιχειρήσεις (21,3% της Περιφέρειας)· μαζί με τον Τύπο Α, τα δύο αναπτυξιακά δίπολα αντιπροσωπεύουν 33.309 επιχειρήσεις, δηλαδή το 64,6% της συνολικής επιχειρηματικότητας. Ο **Δήμος Καρδίτσας** εμφανίζει την υψηλότερη εμπορική εξειδίκευση μεταξύ των τεσσάρων μεγάλων αστικών Δήμων (LQ Εμπορίου **1,29**), ενώ ο **Δήμος Τρικκαίων** λειτουργεί ως κέντρο εξυπηρέτησης της ορεινής ενδοχώρας της ΠΕ Τρικάλων.

Τύπος Γ — Πεδινοί Αγροτικοί Δήμοι (κριτήριο: πεδινοί Δήμοι των ΠΕ Λάρισας και Καρδίτσας εκτός εδρών, με ενδεικτικό μέγεθος Nt 500–1.200 επιχειρήσεις): Περιλαμβάνει έξι Δήμους του θεσσαλικού κάμπου: Κιλελέρ (1.116 επιχειρήσεις), Σοφάδων (997), Τυρνάβου (991), Παλαμά (922), Φαρσάλων (789) και Τεμπών (577). Κοινό χαρακτηριστικό είναι η ισχυρή αγροτική βάση (υψηλό LQ Γεωργίας, π.χ. Κιλελέρ 4,91, Τεμπών 4,01, Φαρσάλων 2,93), η οποία συνδυάζεται με τρεις συμπληρωματικές εξειδικεύσεις: υψηλή εμπορική εξειδίκευση εξυπηρέτησης της αγροτικής ενδοχώρας (Παλαμά LQ Εμπορίου **1,55**, Σοφάδων 1,43), αγροτοβιομηχανική μεταποίηση (Τεμπών LQ Μεταποίησης **2,02**, Τυρνάβου 1,96) και συγκέντρωση μονάδων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (Φαρσάλων LQ Ενέργειας **7,06**, Κιλελέρ 6,86). Σε ορισμένους από αυτούς καταγράφονται αρνητικοί ρυθμοί λιανικού εμπορίου (**Δήμος Κιλελέρ** CGR Λιανικού Εμπορίου **−5,00%**, **Δήμος Τεμπών −5,33%**), οι οποίοι ενδέχεται να συνδέονται εν μέρει με την εκκαθάριση του μητρώου ΓΕΜΗ και χρήζουν διαχρονικής παρακολούθησης.

Τύπος Δ — Σποράδες (Νησιωτικός Τουριστικός) (κριτήριο: νησιωτικοί Δήμοι της ΠΕ Σποράδων): Περιλαμβάνει τον **Δήμο Σκιάθου** (1.932 επιχειρήσεις), τον **Δήμο Σκοπέλου** (996) και τον **Δήμο Αλοννήσου** (495). Πρόκειται για αυτοτελές νησιωτικό τουριστικό σύμπλεγμα εντός της Περιφέρειας, με χαρακτηριστικά πλήρως διαφορετικά από τους ηπειρωτικούς Δήμους: αναλογία επιχειρήσεων ανά κάτοικο πολλαπλάσια του περιφερειακού μέσου όρου (Σκιάθου 333,0, Σκοπέλου 220,5, Αλοννήσου 157,7), κυριαρχία της Παροχής Καταλυμάτων και Εστίασης (LQ άνω του 3,00 και στους τρεις Δήμους) και χαμηλό LQ Εμπορίου. Ο **Δήμος Σκιάθου** αποτελεί τον πυρήνα του συμπλέγματος, συγκεντρώνοντας το 56,4% της επιχειρηματικότητας της ΠΕ Σποράδων. Αθροιστικά, οι τρεις νησιωτικοί Δήμοι καταγράφουν 3.423 επιχειρήσεις (6,6% της Περιφέρειας). Η διάκρισή τους από τους ορεινούς Δήμους (Τύπος Ε) αντανακλά τον δομικά διαφορετικό, μονοθεματικά τουριστικό οικονομικό τους προσανατολισμό.

Τύπος Ε — Ορεινοί και Ημιορεινοί Δήμοι (κριτήριο: ορεινοί/ημιορεινοί Δήμοι εκτός των ανωτέρω κατηγοριών, με Nt < 1.700 επιχειρήσεις): Περιλαμβάνει τους δώδεκα υπόλοιπους Δήμους της Περιφέρειας, οι οποίοι χαρακτηρίζονται από ορεινό/ημιορεινό προφίλ και μικρή έως μέτρια επιχειρηματική βάση, διαφοροποιούνται ωστόσο σαφώς ως προς την οικονομική τους φυσιογνωμία, σχηματίζοντας τέσσερις διακριτές υποομάδες.

Η πρώτη υποομάδα περιλαμβάνει ημιορεινούς Δήμους μεσαίας βάσης με ισχυρή αγροτική ταυτότητα: τον **Δήμο Αλμυρού** (1.277 επιχειρήσεις, LQ Γεωργίας **3,15**) και τον **Δήμο Ελασσόνας** (930 επιχειρήσεις, LQ Γεωργίας **3,13**), οι οποίοι λειτουργούν ως τοπικά κέντρα εξυπηρέτησης εκτεταμένων αγροτικών ζωνών.

Η δεύτερη υποομάδα συγκεντρώνει τους τουριστικά προσανατολισμένους Δήμους: τον **Δήμο Μετεώρων** (1.675 επιχειρήσεις, LQ Καταλυμάτων-Εστίασης **1,58**, με την τουριστική κίνηση να συνδέεται με το μνημείο παγκόσμιας κληρονομιάς UNESCO), τον **Δήμο Νοτίου Πηλίου** (1.128 επιχειρήσεις, LQ **2,83**) και τον Δήμο Ζαγοράς-Μουρεσίου (627 επιχειρήσεις, LQ **3,06**), όπου ο τουρισμός του Πηλίου διαμορφώνει το βασικό οικονομικό προφίλ.

Η τρίτη υποομάδα περιλαμβάνει ημιορεινούς Δήμους μικτού προφίλ, που συνδυάζουν αγροτική βάση με σημειακές εξειδικεύσεις: τον **Δήμο Πύλης** (879 επιχειρήσεις), τον **Δήμο Ρήγα Φεραίου** (744), τον **Δήμο Μουζακίου** (695), τον **Δήμο Φαρκαδόνας** (666) και τον **Δήμο Αγιάς** (582, με LQ Ενέργειας **2,45** λόγω εγκαταστάσεων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας).

Η τέταρτη υποομάδα αποτελείται από τους δύο μικρότερους ορεινούς Δήμους, Λίμνης Πλαστήρα (181 επιχειρήσεις) και Αργιθέας (61 επιχειρήσεις), των οποίων η ιδιαίτερα περιορισμένη απόλυτη βάση καθιστά τους σχετικούς δείκτες ευμετάβλητους και απαιτεί προσοχή στην ερμηνεία τους.

Πίνακας 3.3 — Τυπολογία Δήμων Περιφέρειας Θεσσαλίας

Τύπος	Δήμος	ΠΕ	Nt	Πληθ.	Πυκν.	LQ Εμπορίου
Α	Βόλου	Μαγνησίας	12.079	139.670	86,5	1,06
Α	Λαρισαίων	Λάρισας	10.270	164.095	62,6	1,08
Β	Τρικκαίων	Τρικάλων	6.443	78.605	82,0	1,23
Β	Καρδίτσας	Καρδίτσας	4.517	55.979	80,7	1,29
Γ	Κιλελέρ	Λάρισας	1.116	18.070	61,8	1,07
Γ	Σοφάδων	Καρδίτσας	997	16.927	58,9	1,43
Γ	Τυρνάβου	Λάρισας	991	22.280	44,5	1,21
Γ	Παλαμά	Καρδίτσας	922	13.424	68,7	1,55
Γ	Φαρσάλων	Λάρισας	789	16.341	48,3	1,23
Γ	Τεμπών	Λάρισας	577	12.007	48,1	0,97
Δ	Σκιάθου	Σποράδων	1.932	5.802	333,0	0,69
Δ	Σκοπέλου	Σποράδων	996	4.518	220,5	0,66
Δ	Αλοννήσου	Σποράδων	495	3.138	157,7	0,72
Ε	Μετεώρων	Τρικάλων	1.675	19.274	86,9	1,00
Ε	Αλμυρού	Μαγνησίας	1.277	16.072	79,5	1,16
Ε	Νοτίου Πηλίου	Μαγνησίας	1.128	8.274	136,3	0,65
Ε	Ελασσόνας	Λάρισας	930	25.459	36,5	1,27
Ε	Πύλης	Τρικάλων	879	12.852	68,4	0,90
Ε	Ρήγα Φεραίου	Μαγνησίας	744	8.870	83,9	1,26
Ε	Μουζακίου	Καρδίτσας	695	11.245	61,8	1,16
Ε	Φαρκαδόνας	Τρικάλων	666	11.350	58,7	1,20
Ε	Ζαγοράς - Μουρεσίου	Μαγνησίας	627	4.562	137,4	0,80
Ε	Αγιάς	Λάρισας	582	10.711	54,3	1,09
Ε	Λίμνης Πλαστήρα	Καρδίτσας	181	5.234	34,6	0,84
Ε	Αργιθέας	Καρδίτσας	61	3.496	17,4	0,77

Γράφημα 3.3 — Τυπολογία Δήμων ανά Nt και LQ Εμπορίου

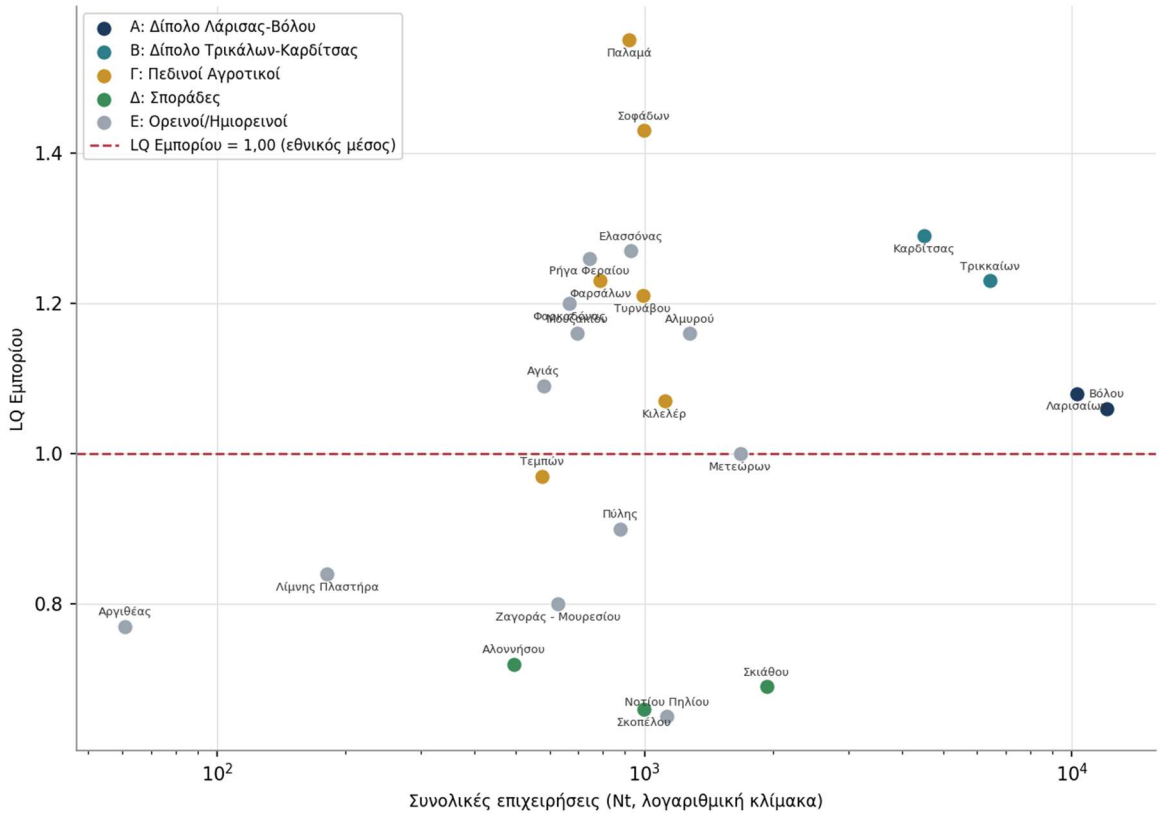

3.4 Αναδυόμενες Εμπορικές Ζώνες

Η ανάλυση του Ρυθμού Ανάπτυξης Εμπορίου (CGR — Commerce Growth Rate) σε επίπεδο Δήμου κατά την περίοδο Οκτωβρίου 2024 – Μαρτίου 2026 επιτρέπει τον εντοπισμό των πιο δυναμικών εμπορικών ζωνών της Περιφέρειας. Ο συνολικός Ρυθμός Ανάπτυξης Εμπορίου της Θεσσαλίας διαμορφώνεται σε **+6,13%** (βλ. Κεφάλαιο 2.1), τιμή θετική αλλά χαμηλότερη του εθνικού μέσου όρου (**+8,79%**). Σε επίπεδο Δήμου, η εμπορική μεγέθυνση εμφανίζει ευρεία γεωγραφική διάχυση, με θετικό CGR Εμπορίου σε 21 από τους 25 Δήμους.

Γράφημα 3.4 — CGR Εμπορίου ανά Δήμο

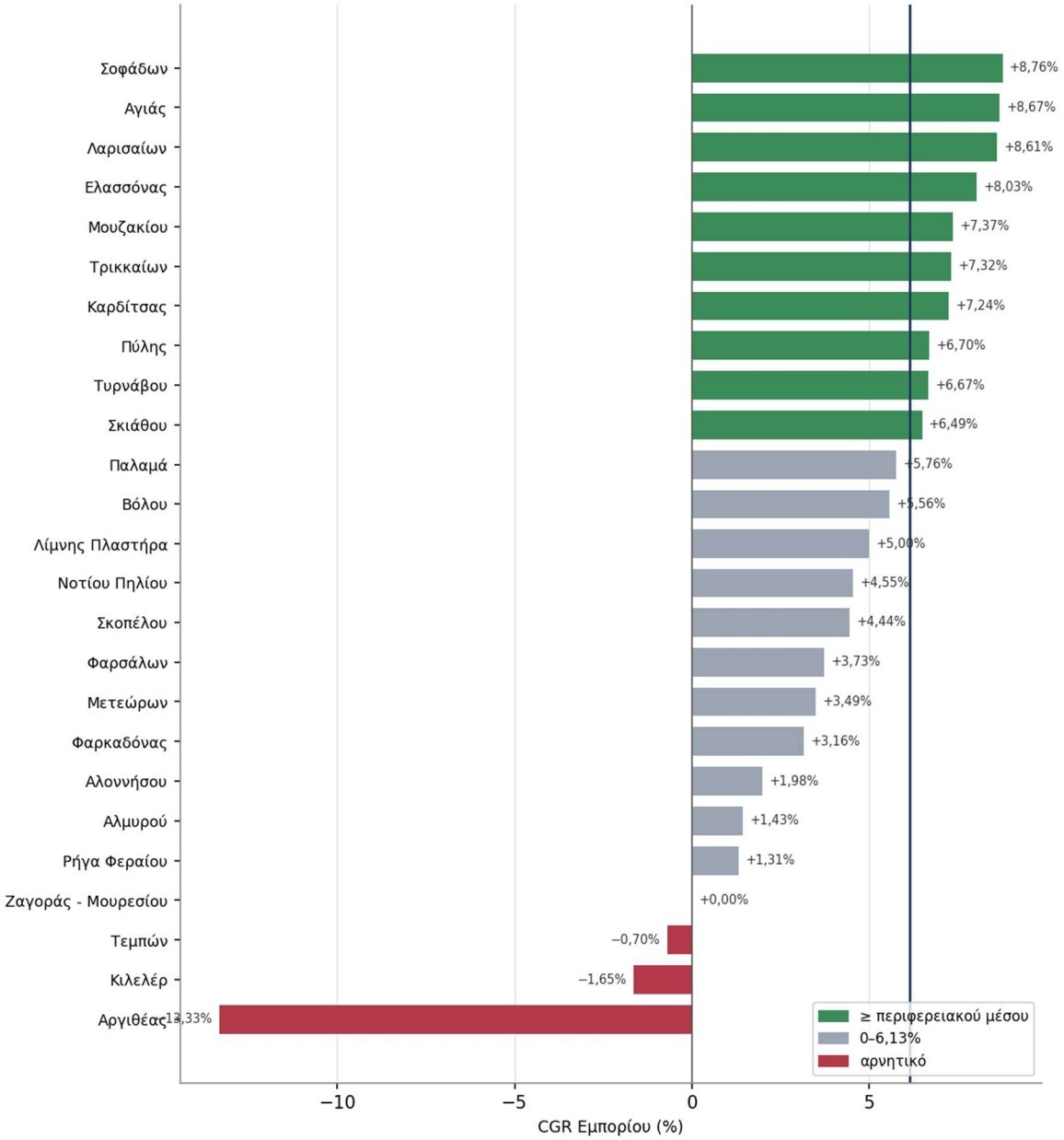

Ο **Δήμος Λαρισαίων** αναδεικνύεται ως ο σημαντικότερος πόλος εμπορικής μεγέθυνσης σε απόλυτους όρους, με CGR Εμπορίου **+8,61%** που αντιστοιχεί σε 222 νέες εμπορικές επιχειρήσεις την περίοδο αναφοράς. Θετική δυναμική καταγράφουν και οι υπόλοιπες έδρες των διπόλων: ο **Δήμος Τρικκαίων** (**+7,32%**, 126 νέες επιχειρήσεις), ο **Δήμος Καρδίτσας** (**+7,24%**, 96 νέες επιχειρήσεις) και ο **Δήμος Βόλου**, ο οποίος προσθέτει 166 νέες επιχειρήσεις αλλά με ρυθμό (**+5,56%**) ελαφρώς χαμηλότερο του περιφερειακού μέσου όρου (**+6,13%**). Συνολικά, τα τέσσερα αστικά κέντρα των δύο αναπτυξιακών διπόλων συγκεντρώνουν 610 από τις περίπου 812 νέες εμπορικές επιχειρήσεις της Περιφέρειας, δηλαδή περίπου το 75% σε απόλυτους όρους.

Πέρα από τα μεγάλα αστικά κέντρα, εντοπίζεται μια ομάδα μικρότερων αγροτικών Δήμων με CGR Εμπορίου πάνω από τον περιφερειακό μέσο όρο: ο **Δήμος Σοφάδων** (**+8,76%**, 29 νέες επιχειρήσεις), ο **Δήμος Αγιάς** (**+8,67%**, 13 νέες επιχειρήσεις), ο **Δήμος Ελασσόνας** (**+8,03%**, 22 νέες επιχειρήσεις) και ο **Δήμος Μουζακίου** (**+7,37%**, 14 νέες επιχειρήσεις). Παρότι οι μεταβολές αυτές καταγράφονται σε μικρή απόλυτη βάση, αποτελούν σημαντική ένδειξη επέκτασης της εμπορικής δραστηριότητας στην αγροτική ενδοχώρα. Το φαινόμενο αυτό τροφοδοτείται κυρίως από το χονδρικό εμπόριο γεωργικών προϊόντων και εφοδίων: στους πεδινούς Δήμους καταγράφονται οι υψηλότεροι ρυθμοί χονδρικού εμπορίου της Περιφέρειας, με τον **Δήμο Μουζακίου** να προσθέτει 7 χονδρεμπορικές επιχειρήσεις (**+14,89%**), τον **Δήμο Τυρνάβου** 14 (**+12,84%**), τον **Δήμο Σοφάδων** 11 (**+11,11%**) και τον **Δήμο Παλαμά** 11 (**+10,89%**).

Στον αντίποδα, αρνητικό CGR Εμπορίου εμφανίζουν τρεις Δήμοι, όλοι μικρής απόλυτης βάσης: ο **Δήμος Αργιθέας** (**−13,33%**, μείωση 2 επιχειρήσεων σε βάση 15), ο **Δήμος Κιλελέρ** (**−1,65%**, μείωση 5 επιχειρήσεων σε βάση 303) και ο **Δήμος Τεμπών** (**−0,70%**, μείωση 1 επιχείρησης σε βάση 142), οι δύο τελευταίοι πεδινοί αγροτικοί Δήμοι της ΠΕ Λάρισας. Πρόκειται για ευρήματα που χρήζουν διαχρονικής παρακολούθησης ώστε να διαπιστωθεί αν αποτυπώνουν πραγματική εμπορική συρρίκνωση ή συγκυριακό φαινόμενο που σχετίζεται με την εκκαθάριση του μητρώου ΓΕΜΗ μεταξύ των δύο περιόδων αναφοράς, η οποία σε Δήμους με πολύ μικρή βάση ενδέχεται να υπερτονίζει την αρνητική εικόνα.

Συνολικά, η Περιφέρεια χαρακτηρίζεται από ευρεία διάχυση της εμπορικής μεγέθυνσης: τα αστικά κέντρα των διπόλων συνεισφέρουν το μεγαλύτερο απόλυτο μέγεθος νέων επιχειρήσεων, ενώ μια ομάδα αγροτικών Δήμων αναδεικνύεται ως αναδυόμενη ζώνη εμπορικής δραστηριότητας, εφόσον η τάση επιβεβαιωθεί και σε επόμενη περίοδο αναφοράς.

Πίνακας 3.4 — Δήμοι με Θετικό CGR Εμπορίου: Συγκριτικά Στοιχεία

Δήμος	ΠΕ	Πληθ.	Πυκν.	Nt εμπ. Μαρ. 2026	Nt εμπ. Οκτ. 2024	CGR Εμπορίου	Νέες
Σοφάδων	Καρδίτσας	16.927	58,9	360	331	+8,76%	+29
Αγιάς	Λάρισας	10.711	54,3	163	150	+8,67%	+13
Λαρισαίων	Λάρισας	164.095	62,6	2.799	2.577	+8,61%	+222
Ελασσόνας	Λάρισας	25.459	36,5	296	274	+8,03%	+22
Μουζακίου	Καρδίτσας	11.245	61,8	204	190	+7,37%	+14
Τρικκαίων	Τρικάλων	78.605	82,0	1.847	1.721	+7,32%	+126
Καρδίτσας	Καρδίτσας	55.979	80,7	1.422	1.326	+7,24%	+96
Πύλης	Τρικάλων	12.852	68,4	207	194	+6,70%	+13
Τυρνάβου	Λάρισας	22.280	44,5	304	285	+6,67%	+19
Σκιάθου	Σποράδων	5.802	333,0	361	339	+6,49%	+22
Παλαμά	Καρδίτσας	13.424	68,7	367	347	+5,76%	+20

Δήμος	ΠΕ	Πληθ.	Πυκν.	Nt εμπ. Μαρ. 2026	Nt εμπ. Οκτ. 2024	CGR Εμπορίου	Νέες
Βόλου	Μαγνησίας	139.670	86,5	3.150	2.984	+5,56%	+166
Λίμνης Πλαστήρα	Καρδίτσας	5.234	34,6	42	40	+5,00%	+2
Νοτίου Πηλίου	Μαγνησίας	8.274	136,3	207	198	+4,55%	+9
Σκοπέλου	Σποράδων	4.518	220,5	188	180	+4,44%	+8
Φαρσάλων	Λάρισας	16.341	48,3	250	241	+3,73%	+9
Μετεώρων	Τρικάλων	19.274	86,9	415	401	+3,49%	+14
Φαρκαδόνας	Τρικάλων	11.350	58,7	196	190	+3,16%	+6
Αλοννήσου	Σποράδων	3.138	157,7	103	101	+1,98%	+2
Αλμυρού	Μαγνησίας	16.072	79,5	355	350	+1,43%	+5
Ρήγα Φεραίου	Μαγνησίας	8.870	83,9	232	229	+1,31%	+3

Κεφάλαιο 4 — Εμπορικός Τομέας Αναλυτικά

4.1 Γενικά Εμπορίου

4.1.1 Μέγεθος και Συμμετοχή

Ο εμπορικός τομέας της Περιφέρειας Θεσσαλίας αποτελεί τον κυρίαρχο κλάδο της τοπικής επιχειρηματικότητας, με συμμετοχή σαφώς πάνω από τον εθνικό μέσο όρο. Από τις 51.569 συνολικές επιχειρήσεις της Περιφέρειας (Μάρτιος 2026), 14.060 δραστηριοποιούνται στον εμπορικό τομέα ως κύριο ΚΑΔ, εκ των οποίων **9.889 ανήκουν στο λιανικό εμπόριο (70,3% του εμπορίου)** και **4.171 στο χονδρικό εμπόριο (29,7%)**, αντιστοιχώντας σε Μερίδιο Εμπορίου στο Σύνολο (CSTB, Commerce Share on Total Business) **27,26%** έναντι εθνικού μέσου όρου που ανέρχεται σε **24,68%**.

Η αναλογία λιανικού προς χονδρικό εμπόριο διαμορφώνεται σε **2,37:1**, υψηλότερη από τον εθνικό μέσο όρο (2,00:1), εύρημα που δείχνει ότι η εμπορική βάση της Θεσσαλίας κλίνει ελαφρώς περισσότερο προς το λιανικό εμπόριο σε σχέση με τη χώρα. Το χονδρικό εμπόριο, με Συντελεστή Χωροθέτησης (LQ) **0,98**, κινείται ουσιαστικά στον εθνικό μέσο όρο. Επιμέρους εξειδικεύσεις του χονδρικού εμπορίου, και ιδίως το χονδρικό εμπόριο γεωργικών εφοδίων που συνδέεται με την αγροτοβιομηχανική ταυτότητα της Περιφέρειας, εξετάζονται αναλυτικά στην Παράγραφο 4.3.

Σε γεωγραφικό επίπεδο, η εμπορική δραστηριότητα κατανέμεται ακολουθώντας τη δομή των αναπτυξιακών δίπολων: οι πέντε μεγαλύτεροι Δήμοι συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο μέρος της εμπορικής βάσης. Ο Δήμος Βόλου (3.150 εμπορικές επιχειρήσεις, 22,4% του εμπορίου) και ο Δήμος Λαρισαίων (2.799 εμπορικές επιχειρήσεις, 19,9%) αποτελούν το κύριο αναπτυξιακό δίπολο (Παράγραφος 3.3, Τύπος Α). Ο Δήμος Τρικκαίων (1.847 εμπορικές επιχειρήσεις, 13,1%) και ο Δήμος Καρδίτσας (1.422 εμπορικές επιχειρήσεις, 10,1%) αποτελούν το δευτερεύον δίπολο (Παράγραφος 3.3, Τύπος Β). Οι πέντε μεγαλύτεροι Δήμοι (συμπεριλαμβανομένου του Δήμου Μετεώρων με 415 εμπορικές επιχειρήσεις) συγκεντρώνουν αθροιστικά περίπου το 69% της εμπορικής δραστηριότητας.

Πίνακας 4.1. Εμπορικές Επιχειρήσεις ανά Δήμο (Λιανικό / Χονδρικό / Σύνολο)

Δήμος	Λιανικό	Χονδρικό	Σύνολο	% Εμπ.
Δήμος Βόλου	2.319	831	3.150	22,42%
Δήμος Λαρισαίων	1.799	1.000	2.799	19,92%
Δήμος Τρικκαίων	1.353	494	1.847	13,14%
Δήμος Καρδίτσας	1.051	371	1.422	10,12%
Δήμος Μετεώρων	313	101	414	2,95%
Δήμος Παλαμά	255	112	367	2,61%
Δήμος Σκιάθου	285	76	361	2,57%
Δήμος Σοφάδων	250	110	360	2,56%
Δήμος Αλμυρού	251	104	355	2,53%
Δήμος Τυρνάβου	181	123	304	2,16%
Δήμος Κιλελέρ	114	184	298	2,12%

Δήμος	Λιανικό	Χονδρικό	Σύνολο	% Εμπ.
Δήμος Ελασσόνας	202	94	296	2,11%
Δήμος Φαρσάλων	144	106	250	1,78%
Δήμος Ρήγα Φεραίου	169	63	232	1,65%
Δήμος Νοτίου Πηλίου	164	43	207	1,47%
Δήμος Πύλης	156	51	207	1,47%
Δήμος Μουζακίου	150	54	204	1,45%
Δήμος Φαρκαδόνας	147	48	195	1,39%
Δήμος Σκοπέλου	163	25	188	1,34%
Δήμος Αγιάς	102	56	158	1,12%
Δήμος Τεμπών	71	70	141	1,00%
Δήμος Ζαγοράς - Μουρεσίου	110	30	140	1,00%
Δήμος Αλοννήσου	92	11	103	0,73%
Δήμος Λίμνης Πλαστήρα	35	7	42	0,30%
Δήμος Αργιθέας	7	6	13	0,09%

Γράφημα 4.1α. Μερίδιο Εμπορίου στο Σύνολο Επιχειρηματικότητας

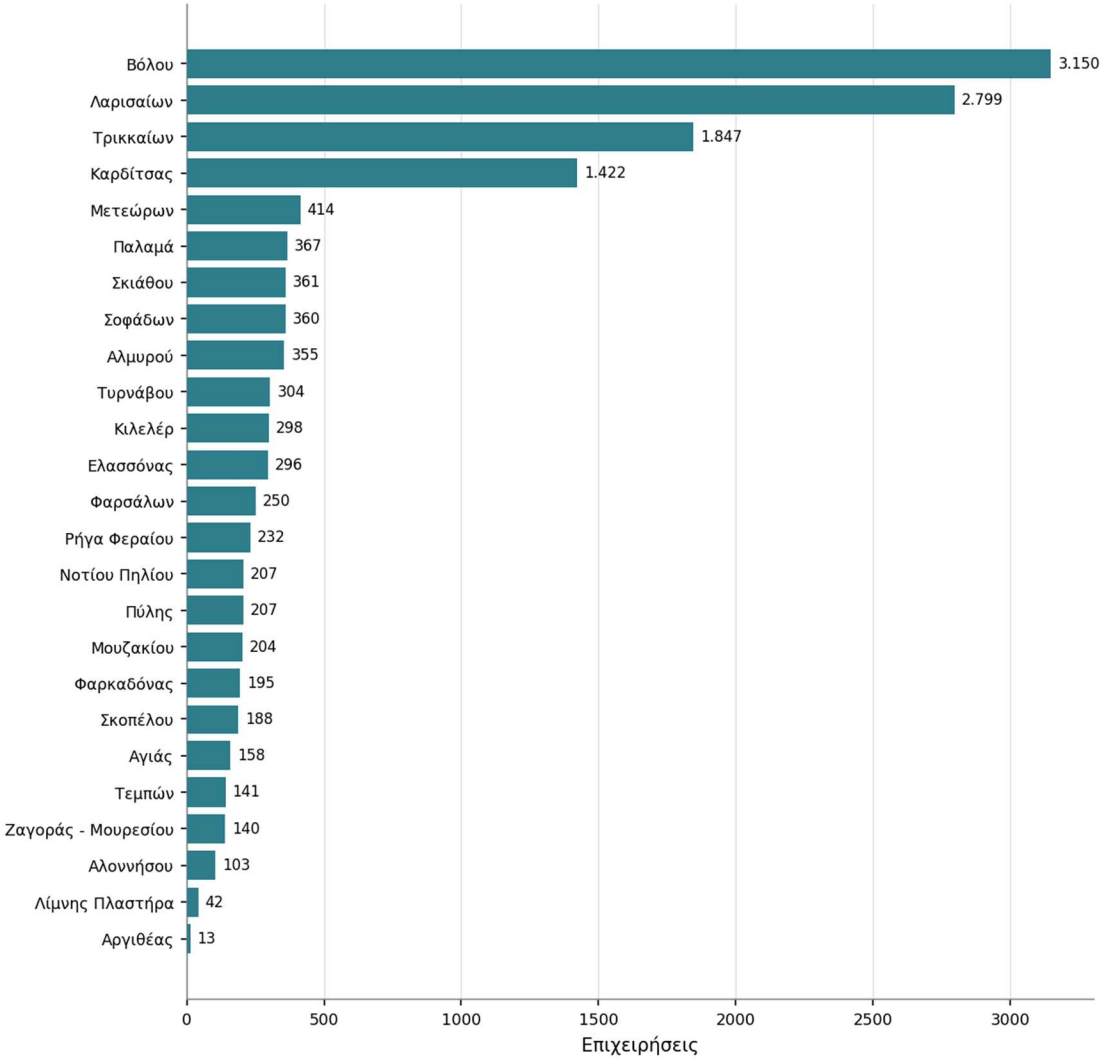

4.1.2 Δείκτες Δυναμικής

Ο εμπορικός τομέας της Θεσσαλίας εμφανίζει θετική αναπτυξιακή δυναμική κατά την περίοδο Οκτωβρίου 2024, Μαρτίου 2026, με Ρυθμό Ανάπτυξης Εμπορίου (CGR, Commerce Growth Rate) **+6,13%**, τιμή που τοποθετεί την Περιφέρεια στην 8η θέση πανελλαδικά και κινείται κάτω από τον εθνικό μέσο όρο (+8,79%). Η επίδοση αυτή είναι συμβατή με τον αγροτοβιομηχανικό χαρακτήρα και τη μεσαία κλίμακα των τοπικών αγορών της Περιφέρειας. Οι δύο κλάδοι του εμπορίου κινούνται σε παρόμοιους ρυθμούς, με το λιανικό εμπόριο (CGR **+6,47%**) να εμφανίζει ελαφρώς υψηλότερη δυναμική από το χονδρικό εμπόριο (CGR **+5,33%**). Ο Δείκτης Επιβίωσης Εμπορικού Τομέα (CBSR = **1,06**) επιβεβαιώνει ότι ο τομέας βρίσκεται σε φάση καθαρής ανανέωσης, με τις νέες εγγραφές να υπερκαλύπτουν τις παύσεις.

Η εικόνα συμπληρώνεται από τους δείκτες ίδρυσης και παύσης. Ο Ρυθμός Ίδρυσης Εμπορικών Επιχειρήσεων (CBFR, Commerce Business Formation Rate) διαμορφώνεται σε

59,67% (4η θέση πανελλαδικά): σχεδόν έξι στις δέκα νέες επιχειρήσεις της Περιφέρειας δραστηριοποιούνται στο εμπόριο, μερίδιο υπερδιπλάσιο του υφιστάμενου βάρους του τομέα στην τοπική οικονομία (CSTB 27,26%), εύρημα που αποτυπώνει τη διαρκή ελκυστικότητα του εμπορικού τομέα για νεοεισερχόμενη επιχειρηματικότητα. Από τις νέες εμπορικές εγγραφές, το **45,36%** αφορά λιανικό εμπόριο και το **14,31%** χονδρικό εμπόριο. Ο Ρυθμός Παύσης Εμπορικών Επιχειρήσεων (CBCR, Commerce Business Closure Rate) ανέρχεται σε **6,33%** (3η υψηλότερη τιμή πανελλαδικά, έναντι εθνικού μέσου 5,48%), με το λιανικό εμπόριο στο 6,54% και το χονδρικό εμπόριο στο 5,86%.

Η σχετικά υψηλή τιμή του Ρυθμού Παύσης χρήζει ερμηνευτικής προσοχής: κατά την περίοδο αναφοράς πραγματοποιήθηκε εκκαθάριση του μητρώου του ΓΕΜΗ, η οποία οδήγησε στην πανελλαδική διαγραφή 65.334 ανενεργών εγγραφών, εκ των οποίων περίπου 15 χιλιάδες εμπορικές. Στη Θεσσαλία, το αυξημένο CBCR ενδέχεται να αντανακλά εν μέρει αυτή την εκκαθάριση παρά πραγματική έξοδο ενεργών επιχειρήσεων, με αποτέλεσμα πιθανή υποεκτίμηση της πραγματικής εμπορικής δυναμικής. Ο πραγματικός ρυθμός ανάπτυξης ενδέχεται να είναι υψηλότερος από το αναφερόμενο +6,13%, εύρημα που χρήζει διαχρονικής παρακολούθησης ώστε να διαπιστωθεί αν αποτελεί εδραιωμένη τάση ή συγκυριακό φαινόμενο σχετιζόμενο με την εκκαθάριση μητρώου από το ΓΕΜΗ μεταξύ των δύο περιόδων αναφοράς.

Πίνακας 4.2. Δείκτες Δυναμικής Εμπορίου (Λιανικό / Χονδρικό / Σύνολο)

Δείκτης	Σύνολο Εμπορίου	Εθνικός μ.ο.
CGR	+6,13%	+8,79%
Μερίδιο νέων εμπορικών εγγραφών	59,67%	58,70%
CBCR	6,33%	5,48%
Retention Rate	0,937	—

Γράφημα 4.2. CGR / CBFR / CBCR Λιανικού και Χονδρικού Εμπορίου

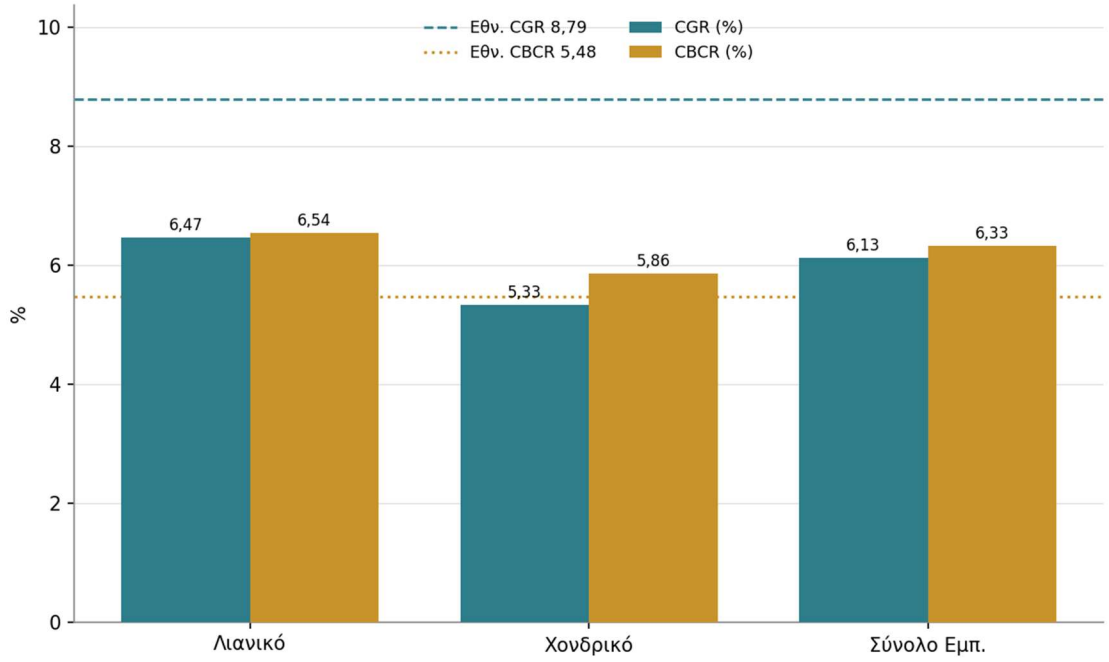

4.2 Ανάλυση Λιανικού Εμπορίου

4.2.1 Γενική Επισκόπηση Λιανικού

Το λιανικό εμπόριο αποτελεί τον μεγαλύτερο μεμονωμένο κλάδο της τοπικής οικονομίας, με **9.889 επιχειρήσεις** που αντιστοιχούν στο 19,2% της συνολικής επιχειρηματικότητας της Περιφέρειας και στο 70,3% του εμπορικού τομέα. Ακολουθούν η Παροχή Καταλυμάτων & Εστίασης (9.427 επιχειρήσεις, 18,3%), η Μεταποίηση (4.524 επιχειρήσεις) και οι Κατασκευές (4.368 επιχειρήσεις). Ο Συντελεστής Χωροθέτησης (LQ, Location Quotient) του λιανικού εμπορίου διαμορφώνεται σε **1,17**, τιμή που τοποθετεί τη Θεσσαλία σαφώς πάνω από τον εθνικό μέσο όρο (4η θέση πανελλαδικά). Η υπερεκπροσώπηση αυτή είναι αξιοσημείωτη για μια Περιφέρεια με έντονη αγροτική και βιομηχανική παραγωγική βάση, και υποδηλώνει ότι η εσωτερική καταναλωτική ζήτηση των τεσσάρων αστικών κέντρων (Λάρισα, Βόλος, Τρίκαλα, Καρδίτσα) στηρίζει μια ιδιαίτερα ισχυρή λιανεμπορική βάση.

Ως προς τη δυναμική, το λιανικό εμπόριο αναπτύσσεται με ρυθμό **+6,47%** την περίοδο αναφοράς, ελαφρώς ταχύτερα από το χονδρικό εμπόριο (+5,33%) και κάτω από τον εθνικό μέσο όρο του εμπορίου (+8,79%). Πρόκειται για θετική αλλά συγκρατημένη επίδοση, συμβατή με τη μεσαία κλίμακα των τοπικών αγορών. Η ανάλυση που ακολουθεί εξειδικεύει την εικόνα αυτή σε τρία επίπεδα: τη σύνθεση ανά κατηγορία ΣΤΑΚΟΔ, τη χωρική κατανομή ανά Δήμο και τη διάρθρωση της μεταβολής μέσω της ανάλυσης Shift-Share.

4.2.2 Κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ Λιανικού Εμπορίου

Ο κλάδος του λιανικού εμπορίου είναι ιδιαίτερα κατακερματισμένος, γεγονός που από τη μία αναδεικνύει την πολυμορφία της δραστηριότητας, από την άλλη δυσχεραίνει τη

συγκριτική ανάλυση χωρίς προηγούμενη ομαδοποίηση των επιμέρους κλάδων. Ως εκ τούτου, υιοθετείται η ομαδοποίησή του σε 11 ομοιογενείς εμπορικές κατηγορίες[7], που επιτρέπει τη συστηματική ανάλυση δομής, εξειδίκευσης και δυναμικής.

Σε όρους απόλυτου μεγέθους, η κατανομή των 9.889 επιχειρήσεων λιανικού εμπορίου εμφανίζει συγκέντρωση τύπου Pareto. Οι τρεις μεγαλύτερες κατηγορίες (Τρόφιμα, Ποτά & Καπνός με 2.893 επιχειρήσεις και μερίδιο 29,3%, Οικιακός Εξοπλισμός, Δόμηση & Κήπος με 1.724 επιχειρήσεις και μερίδιο 17,4%, Ένδυση, Υπόδηση & Αθλητικά με 1.358 επιχειρήσεις και μερίδιο 13,7%) συγκεντρώνουν αθροιστικά το 60,4% επί του συνόλου του λιανικού εμπορίου της Περιφέρειας. Ακολουθούν το Μη Ταξινομημένο Λιανικό Εμπόριο (1.187 επιχειρήσεις, 12,0%), η Υγεία & Ομορφιά (876 επιχειρήσεις, 8,9%) και τα Καύσιμα & Μεταφορές (481 επιχειρήσεις, 4,9%).

Η ανάλυση κατά Συντελεστή Χωροθέτησης (LQ) αναδεικνύει ευρεία υπερεκπροσώπηση: 7 από τις 11 κατηγορίες κινούνται πάνω από τον εθνικό μέσο όρο. Στις κορυφαίες σε μέγεθος κατηγορίες, υπερεκπροσώπηση καταγράφουν τα Τρόφιμα, Ποτά & Καπνός (2.893 επιχειρήσεις, LQ=1,29), η Υγεία & Ομορφιά (876 επιχειρήσεις, LQ=1,27) και ο Οικιακός Εξοπλισμός, Δόμηση & Κήπος (1.724 επιχειρήσεις, LQ=1,19). Την εντονότερη εξειδίκευση εμφανίζουν τα Καύσιμα & Μεταφορές (481 επιχειρήσεις, LQ=1,44), που συνδέονται με τη θέση της Περιφέρειας στον οδικό άξονα ΠΑΘΕ, το εκτεταμένο οικιστικό δίκτυο και τη ζήτηση του γεωργικού-μεταφορικού κλάδου. Πάνω από τον εθνικό μέσο όρο κινούνται επίσης οι Υπαίθριες Αγορές & Λοιπό Λιανικό Εμπόριο (369 επιχειρήσεις, LQ=1,64), τα Βιβλία, Χαρτικά, Πολιτισμός & Ψυχαγωγία (272 επιχειρήσεις, LQ=1,13) και το Μη Ταξινομημένο Λιανικό Εμπόριο (1.187 επιχειρήσεις, LQ=1,08). Οριακά στον εθνικό μέσο όρο κινείται η Ένδυση, Υπόδηση & Αθλητικά (1.358 επιχειρήσεις, LQ=0,99). Κάτω από τον εθνικό μέσο όρο βρίσκονται το Ηλεκτρονικό Εμπόριο (376 επιχειρήσεις, LQ=0,90), τα Ηλεκτρονικά & Τεχνολογία (174 επιχειρήσεις, LQ=0,85) και τα Κοσμήματα & Ωρολόγια (179 επιχειρήσεις, LQ=0,82).

Σε όρους δυναμικής, οι κατηγορίες με χαμηλότερη απόλυτη βάση εμφανίζουν τους ταχύτερους ρυθμούς ανάπτυξης. Τον υψηλότερο Ρυθμό Ανάπτυξης καταγράφει το Ηλεκτρονικό Εμπόριο (CGR +26,17%, από 298 σε 376 επιχειρήσεις), που αποτυπώνει τη σταδιακή στροφή του τοπικού λιανικού στα ψηφιακά κανάλια. Ακολουθεί η Υγεία & Ομορφιά (CGR +25,32%, από 699 σε 876 επιχειρήσεις), η οποία ξεχωρίζει καθώς διατηρεί υψηλό ρυθμό παρά τη μεγάλη απόλυτη βάση της, σε αντίθεση με τις λοιπές ταχέως αναπτυσσόμενες κατηγορίες που εκκινούν από μικρό μέγεθος. Ακολουθούν οι Υπαίθριες Αγορές & Λοιπό Λιανικό Εμπόριο (CGR +12,16%, από 329 σε 369 επιχειρήσεις) και τα Καύσιμα & Μεταφορές (CGR +8,82%, από 442 σε 481 επιχειρήσεις). Στις μεγαλύτερες κατηγορίες οι ρυθμοί ανάπτυξης είναι ηπιότεροι: Ένδυση, Υπόδηση & Αθλητικά (CGR +5,03%, από 1.293 σε 1.358 επιχειρήσεις), Οικιακός Εξοπλισμός (CGR +4,48%, από 1.650 σε 1.724 επιχειρήσεις) και Τρόφιμα, Ποτά & Καπνός (CGR +2,30%, από 2.828 σε 2.893

[7] Η ομαδοποίηση των 37 διψήφιων ΚΑΔ λιανικού σε 11 κατηγορίες αποσκοπεί στη μέγιστη δυνατή ομοιογένεια των επιμέρους κλάδων εντός κάθε κατηγορίας (βλ. Μεθοδολογικές Σημειώσεις).

επιχειρήσεις), με τα Κοσμήματα & Ωρολόγια (CGR +1,70%, από 176 σε 179 επιχειρήσεις) να εμφανίζουν τη χαμηλότερη δυναμική.

Συνολικά, η διάρθρωση του λιανικού εμπορίου της Θεσσαλίας είναι προσανατολισμένη στις βασικές καταναλωτικές ανάγκες, με τις υπερεκπροσωπημένες κατηγορίες να αφορούν βασικά αγαθά καθημερινής χρήσης. Σαφέστερη ένδειξη σταδιακής διεύρυνσης πέρα από τον παραδοσιακό αυτό πυρήνα αποτελεί το ηλεκτρονικό εμπόριο, το οποίο, αν και υποεκπροσωπημένο (LQ=0,90), αναπτύσσεται ταχύτερα από κάθε άλλη κατηγορία (+26,17%).

Πίνακας 4.3. Κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ Λιανικού Εμπορίου (Nt

Κατηγορία	Nt	%	Nt_{-1}	CGR	LQ
Τρόφιμα, Ποτά και Καπνός	2.893	29,25%	2.828	+2,30%	1,29
Οικιακός Εξοπλισμός, Δόμηση και Κήπος	1.724	17,43%	1.650	+4,48%	1,19
Ένδυση, Υπόδηση και Αθλητικά	1.358	13,73%	1.293	+5,03%	0,99
Μη Ταξινομημένο Λιανικό Εμπόριο	1.187	12,00%	1.146	+3,58%	1,08
Υγεία και Ομορφιά	876	8,86%	699	+25,32%	1,27
Καύσιμα και Μεταφορές	481	4,86%	442	+8,82%	1,44
Ηλεκτρονικό Εμπόριο	376	3,80%	298	+26,17%	0,90
Υπαίθριες Αγορές και Λοιπό Λιανικό Εμπόριο	369	3,73%	329	+12,16%	1,64
Βιβλία, Χαρτικά, Πολιτισμός και Ψυχαγωγία	272	2,75%	261	+4,21%	1,13
Κοσμήματα και Ωρολόγια	179	1,81%	176	+1,70%	0,82
Ηλεκτρονικά και Τεχνολογία	174	1,76%	166	+4,82%	0,85
Σύνολο	9.889	100,00%	9.288	+6,47%	1,17

Γράφημα 4.2α. LQ Κατηγοριών Λιανικού Εμπορίου

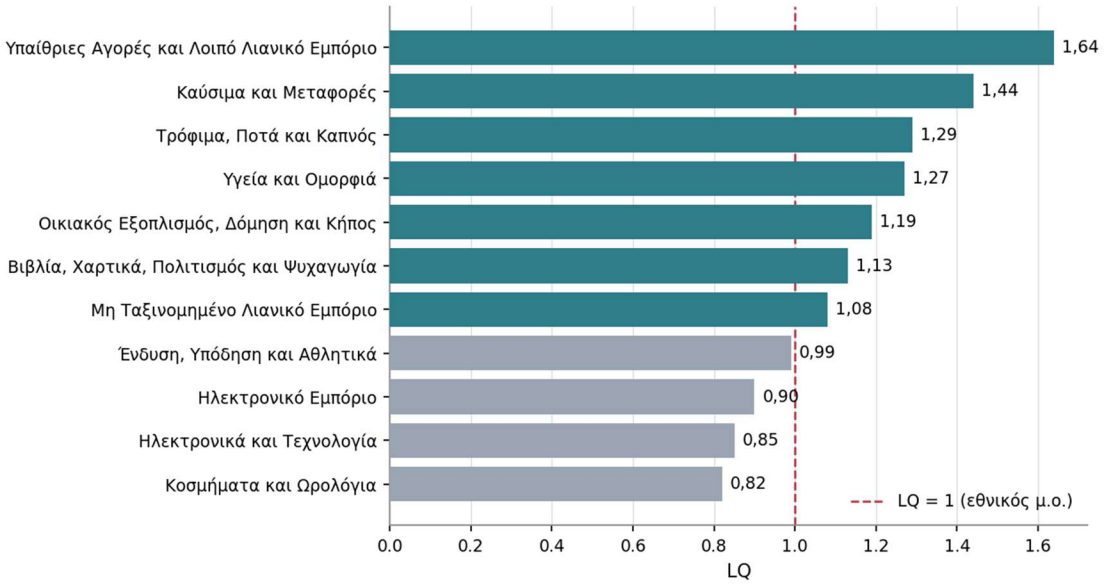

Γράφημα 4.2β. CGR Κατηγοριών Λιανικού Εμπορίου

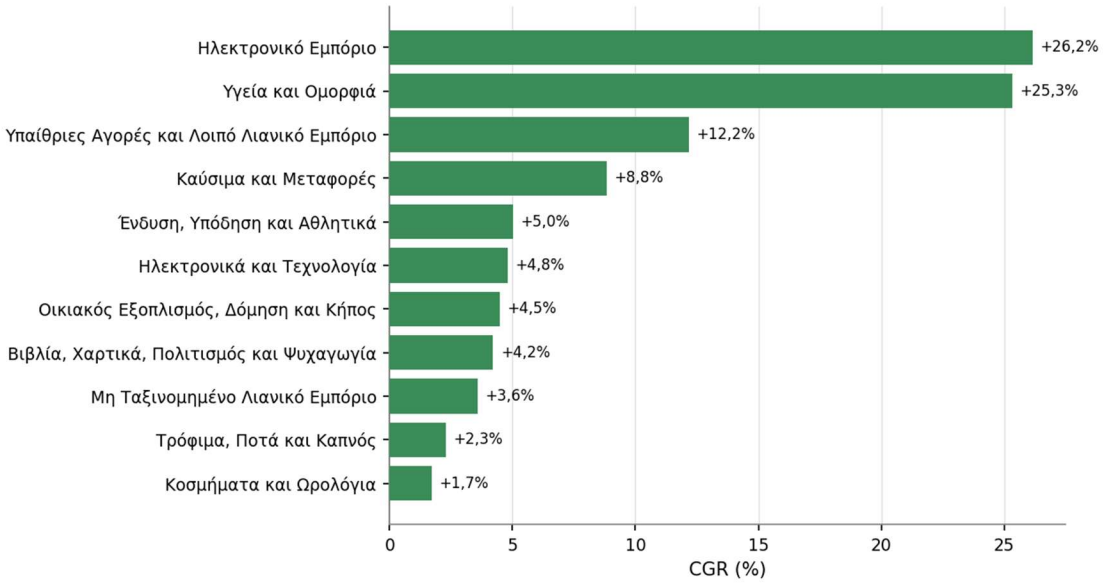

4.2.3 Χωρική Κατανομή Λιανικού Εμπορίου

Η χωρική κατανομή του λιανικού εμπορίου οργανώνεται γύρω από τα τέσσερα αστικά κέντρα των ΠΕ της Περιφέρειας. Ο Δήμος Βόλου συγκεντρώνει 2.319 επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου (23,5% του περιφερειακού λιανικού εμπορίου) και ο Δήμος Λαρισαίων 1.799 (18,2%), σχηματίζοντας το κύριο αναπτυξιακό δίπολο (Τύπος Α, Παράγραφος 3.3). Ακολουθούν ο Δήμος Τρικκαίων (1.353 επιχειρήσεις, 13,7%) και ο Δήμος Καρδίτσας (1.051 επιχειρήσεις, 10,6%), που συνθέτουν το δευτερεύον δίπολο (Τύπος Β), καθώς και ο Δήμος Μετεώρων (313 επιχειρήσεις, 3,2%). Αθροιστικά, οι πέντε αυτοί Δήμοι συγκεντρώνουν το 69,1% του περιφερειακού λιανικού εμπορίου.

Γράφημα 4.2γ. Κατανομή Λιανικού Εμπορίου ανά Δήμο (%)

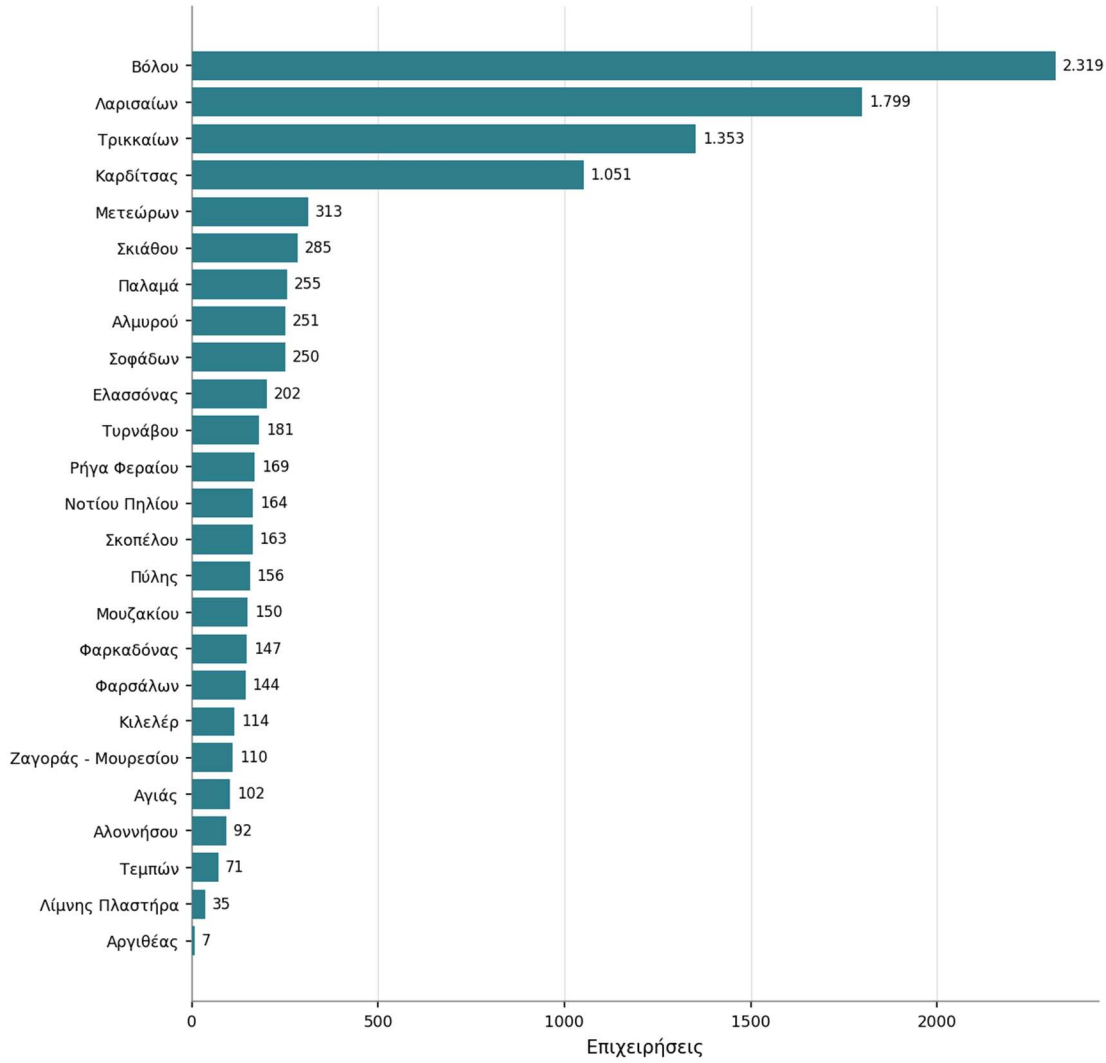

Η ανάλυση κατά Συντελεστή Χωροθέτησης σε επίπεδο Δήμου αναδεικνύει τις υψηλότερες τιμές σε αγροτικούς Δήμους του θεσσαλικού κάμπου, οι οποίοι λειτουργούν ως τοπικές αγορές εξυπηρέτησης της αγροτικής ενδοχώρας: Δήμος Παλαμά (255 επιχειρήσεις, LQ Λιανικού = 1,68), Δήμος Σοφάδων (250 επιχειρήσεις, 1,52), Δήμος Ρήγα Φεραίου (169 επιχειρήσεις, 1,38), Δήμος Φαρκαδόνας (148 επιχειρήσεις, 1,35) και Δήμος Μουζακίου (150 επιχειρήσεις, 1,31). Η εικόνα αυτή ενδέχεται να σχετίζεται με τη σύνθεση των τοπικών οικονομιών: σε αγροτικούς Δήμους, οι λοιποί τομείς (μεταποίηση, επαγγελματικές υπηρεσίες) εμφανίζονται με περιορισμένη παρουσία, με αποτέλεσμα το λιανικό εμπόριο, που εξυπηρετεί τις καθημερινές καταναλωτικές ανάγκες, να αποκτά αυξημένο σχετικό μερίδιο στην τοπική επιχειρηματικότητα.

Μεταξύ των τεσσάρων αστικών κέντρων, υψηλό LQ Λιανικού καταγράφουν ο Δήμος Καρδίτσας (1,41) και ο Δήμος Τρικκαίων (1,28). Ο Δήμος Βόλου διαμορφώνεται σε 1,17 και ο Δήμος Λαρισαίων εμφανίζει τη χαμηλότερη τιμή μεταξύ των εδρών (1,06), οριακά πάνω από τον εθνικό μέσο όρο. Το εύρημα δεν αντικατοπτρίζει εμπορική αδυναμία, αλλά τη

διαφοροποιημένη επιχειρηματική βάση της πρωτεύουσας της Περιφέρειας, όπου η συγκέντρωση διοικητικών, βιομηχανικών και επαγγελματικών δραστηριοτήτων μειώνει αναλογικά το μερίδιο του λιανικού εμπορίου.

Τις χαμηλότερες τιμές LQ Λιανικού εμφανίζουν Δήμοι με έντονα αγροτικό χαρακτήρα, όπου κυριαρχεί ο πρωτογενής τομέας: Δήμος Κιλελέρ (114 επιχειρήσεις, LQ Λιανικού = 0,62) και Δήμος Τεμπών (71 επιχειρήσεις, 0,75). Οι μεγάλοι τουριστικοί Δήμοι των Σποράδων κινούνται κοντά ή κάτω από τον εθνικό μέσο όρο (Δήμος Σκοπέλου 163 επιχειρήσεις, LQ Λιανικού 0,99, και Δήμος Σκιάθου 285 επιχειρήσεις, 0,90), καθώς η ισχυρή παρουσία Καταλυμάτων και Εστίασης περιορίζει το σχετικό μερίδιο του λιανικού εμπορίου παρά την τουριστική ζήτηση.

Γράφημα 4.2δ. LQ Λιανικού ανά Δήμο

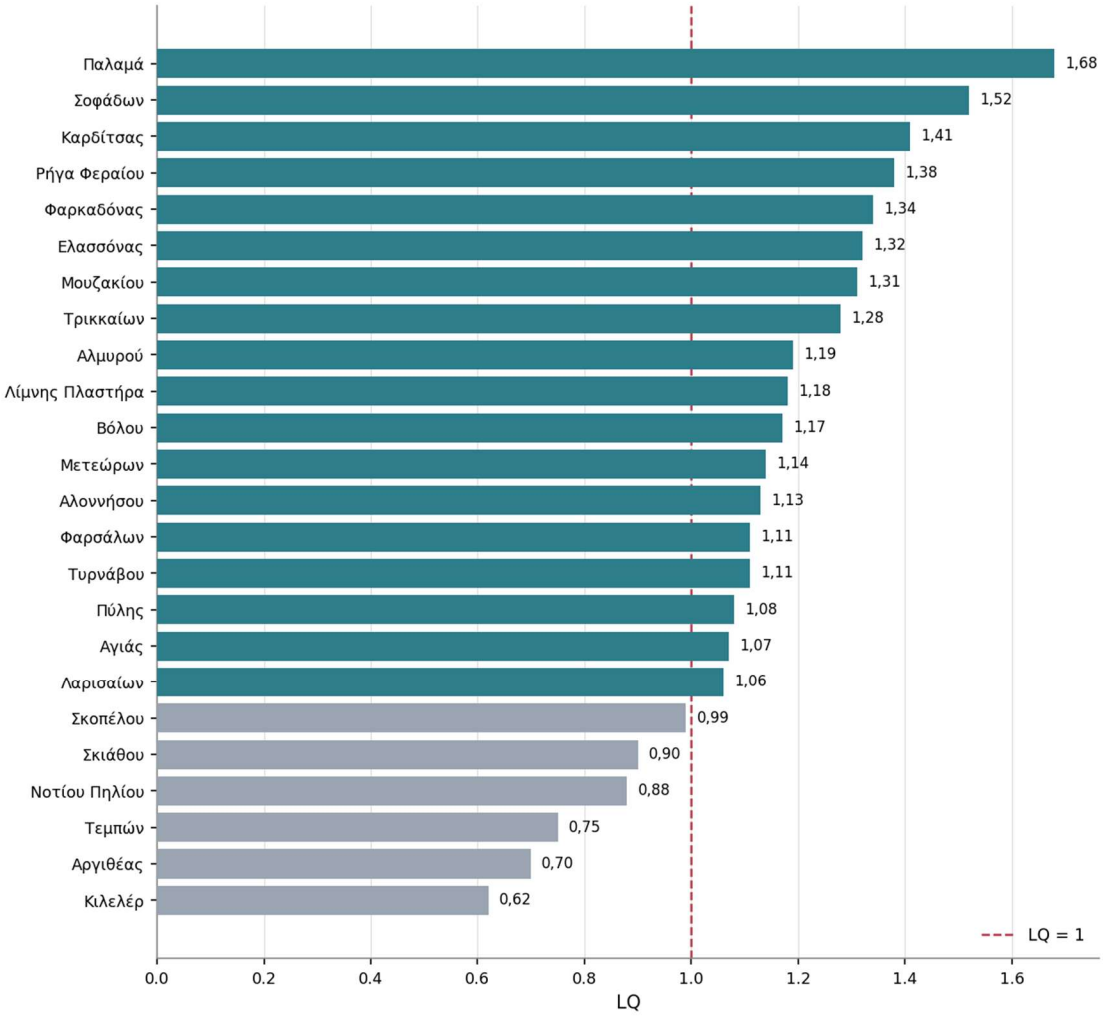

4.2.4 Εξειδίκευση & Ποικιλομορφία Λιανικού

Πέραν της κατανομής και της εξειδίκευσης, ενδιαφέρον παρουσιάζει και η εσωτερική ποικιλομορφία του λιανικού εμπορίου. Ο Δείκτης Εντροπίας (Entropy Index) παρέχει ένα

μέτρο του βαθμού στον οποίο η δραστηριότητα κατανέμεται ομοιόμορφα μεταξύ των 11 κατηγοριών ΣΤΑΚΟΔ λιανικού εμπορίου, με υψηλότερες τιμές να αντιστοιχούν σε μεγαλύτερη ποικιλομορφία.

Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, ο Δείκτης Εντροπίας του λιανικού εμπορίου διαμορφώνεται σε 2,04[8], τιμή που αντιστοιχεί στο 85,1% της μέγιστης δυνατής ποικιλομορφίας (H_max = ln(11) ≈ 2,398). Σε εθνικό επίπεδο ο αντίστοιχος δείκτης διαμορφώνεται σε 2,07 (86,5% του H_max). Η διαφορά μεταξύ Θεσσαλίας και εθνικού προτύπου είναι μικρή, εύρημα που αποτυπώνει σχεδόν πανομοιότυπη εσωτερική κατανομή του λιανικού εμπορίου στην Περιφέρεια σε σύγκριση με το εθνικό πρότυπο.

Η τιμή αυτή αντανακλά τη συνύπαρξη δύο αντίρροπων τάσεων. Από τη μία πλευρά, η συγκέντρωση τύπου Pareto στις δύο μεγαλύτερες κατηγορίες (τα Τρόφιμα, Ποτά & Καπνός με 29,3% και ο Οικιακός Εξοπλισμός, Δόμηση & Κήπος με 17,4%, που συγκεντρώνουν αθροιστικά 46,7% του λιανικού εμπορίου της Περιφέρειας) ωθεί τον δείκτη σε χαμηλότερα επίπεδα, καθώς η ανισόρροπη κατανομή απομακρύνει τον δείκτη από τη μέγιστη τιμή του. Από την άλλη πλευρά, η αναλογικά σημαντική παρουσία τριών κατηγοριών μεσαίας κλίμακας (Ένδυση, Υπόδηση & Αθλητικά 13,7%, Μη Ταξινομημένο Λιανικό Εμπόριο 12,0%, Υγεία & Ομορφιά 8,9%) λειτουργεί αντίρροπα, διατηρώντας την ποικιλομορφία της Περιφέρειας σε σχεδόν εθνικά επίπεδα.

4.2.5 Χωρική Ανισότητα Λιανικού Εμπορίου

Η χωρική ανισότητα του λιανικού εμπορίου εξετάζεται μέσω τεσσάρων συμπληρωματικών δεικτών: του Δείκτη Gini για τη συνολική εικόνα της ανισοκατανομής, του Δείκτη Theil για την αποάθροιση της ανισότητας μεταξύ και εντός ΠΕ[9], του Δείκτη Hoover ως μέτρου της αναγκαίας ανακατανομής σε σχέση με τον πληθυσμό, και του Σταθμισμένου Συντελεστή Μεταβλητότητας (Weighted CV) ως μέτρου της διασποράς γύρω από τον περιφερειακό μέσο.

Σε επίπεδο Δήμου, ο Δείκτης Gini Λιανικού Εμπορίου διαμορφώνεται σε 0,664, τιμή που αντιστοιχεί σε υψηλή ανισοκατανομή, αισθητά υψηλότερη από τον αντίστοιχο της συνολικής επιχειρηματικότητας (Gini=0,584). Σε επίπεδο ΠΕ, ο Δείκτης Gini Λιανικού Εμπορίου ανέρχεται σε 0,321, σαφώς χαμηλότερος, εύρημα που υποδηλώνει ότι η ανισοκατανομή προέρχεται κυρίως από αποκλίσεις εντός των ΠΕ (μεταξύ της έδρας και των υπόλοιπων Δήμων) παρά από διαφορές μεταξύ των τεσσάρων ΠΕ.

---

[8] Ο Δείκτης Εντροπίας υπολογίζεται ως $E = -\Sigma\, p_i \times \ln(p_i)$, όπου p_i είναι το μερίδιο της i-οστής κατηγορίας στο σύνολο του λιανικού εμπορίου. Η μέγιστη δυνατή τιμή για 11 κατηγορίες είναι ln(11) ≈ 2,398, και αντιστοιχεί σε ομοιόμορφη κατανομή.

[9] Αποάθροιση Δείκτη Theil: T_total = T_between (διαφορές μεταξύ ΠΕ) + T_within (διαφορές εντός ΠΕ, μεταξύ Δήμων της ίδιας ΠΕ). Όσο υψηλότερη η συνιστώσα T_within, τόσο η ανισότητα προέρχεται από εσωτερικές ανομοιομορφίες παρά από διαφορές μεταξύ ΠΕ.

Ο Δείκτης Theil λιανικού εμπορίου ανέρχεται σε 1,00 συνολικά, αισθητά υψηλότερος από τον αντίστοιχο της συνολικής επιχειρηματικότητας (0,733). Η αποάθροιση του Δείκτη αποκαλύπτει ότι το 81,0% της ανισοκατανομής προέρχεται από αποκλίσεις εντός ΠΕ και μόλις το 19,0% από διαφορές μεταξύ ΠΕ. Η κυριαρχία της συνιστώσας εντός ΠΕ αντανακλά ότι σε κάθε ΠΕ ξεχωριστά η έδρα (Λάρισα, Βόλος, Τρίκαλα, Καρδίτσα) συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μέρος των επιχειρήσεων λιανικού εμπορίου, με τους υπόλοιπους Δήμους να εμφανίζουν μικρότερη παρουσία. Χαρακτηριστικά, στην ΠΕ Λάρισας ο Δήμος Λαρισαίων (1.799 επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου) συγκεντρώνει πολλαπλάσια βάση από τους αγροτικούς Δήμους της ίδιας ΠΕ (Δήμος Ελασσόνας 202, Δήμος Τυρνάβου 181, Δήμος Κιλελέρ 114, Δήμος Τεμπών 71), πρότυπο που επαναλαμβάνεται και στις τέσσερις ΠΕ της Περιφέρειας. Η χαμηλή συνιστώσα μεταξύ ΠΕ (19,0%) αντανακλά αντίστοιχα ότι οι τέσσερις ΠΕ δεν εμφανίζουν ακραίες αποκλίσεις μεγέθους μεταξύ τους.

Διαφορετική εικόνα προκύπτει από τους δείκτες που σταθμίζονται ως προς τον πληθυσμό. Ο Δείκτης Hoover Λιανικού Εμπορίου διαμορφώνεται σε 0,108, τιμή ελαφρώς χαμηλότερη από τον αντίστοιχο της συνολικής επιχειρηματικότητας (0,118): μόλις το 10,8% των επιχειρήσεων λιανικού εμπορίου θα έπρεπε να μετακινηθεί ώστε η κατανομή τους να ταυτίζεται με την κατανομή του πληθυσμού. Στην ίδια κατεύθυνση, ο Σταθμισμένος Συντελεστής Μεταβλητότητας του λιανικού εμπορίου (Weighted CV=0,306) είναι χαμηλότερος από εκείνον της συνολικής επιχειρηματικότητας (0,432). Τα δύο αυτά ευρήματα δείχνουν ότι, αν και το λιανικό εμπόριο συγκεντρώνεται στα αστικά κέντρα περισσότερο από τον μέσο κλάδο, η κατανομή του παρακολουθεί τον πληθυσμό στενότερα από ό,τι η συνολική επιχειρηματικότητα, εύρημα συνεπές με τον χαρακτήρα του ως κλάδου εξυπηρέτησης της τοπικής καταναλωτικής ζήτησης. Η διπλή αυτή εικόνα είναι χαρακτηριστική περιφερειών με ισχυρά αστικά κέντρα και εκτεταμένη αγροτική ενδοχώρα: το λιανικό εμπόριο πυκνώνει στις πόλεις, όπου συγκεντρώνεται και ο πληθυσμός, παραμένοντας έτσι σε αντιστοιχία με τη χωρική κατανομή της ζήτησης.

Γράφημα 4.2ε. Δείκτες Ανισότητας Λιανικού Εμπορίου

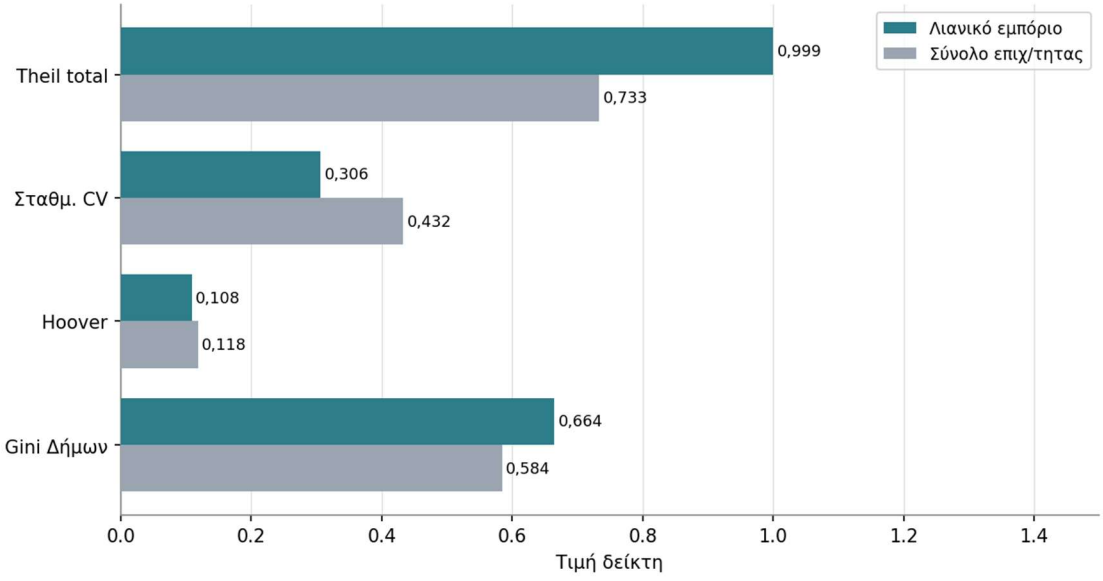

4.2.6 Shift-Share Ανάλυση Λιανικού Εμπορίου

Η ανάλυση Shift-Share [10] αποαθροίζει την παρατηρηθείσα μεταβολή των λιανικών επιχειρήσεων σε τρεις συνιστώσες: **Εθνική** (αναμενόμενη μεταβολή αν η Περιφέρεια ακολουθούσε τον εθνικό ρυθμό ανάπτυξης του λιανικού εμπορίου), **Διαρθρωτική** (Industry Mix, επιπλέον μεταβολή λόγω κλαδικής σύνθεσης) και **Διαφορική** (Ανταγωνιστική, απόδοση σε τοπικά πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματα). Ισχύει: **Καθαρή Μεταβολή = Εθνική + Διαρθρωτική + Διαφορική**.

Στο λιανικό εμπόριο της Θεσσαλίας, η συνολική καθαρή μεταβολή ανέρχεται σε +601 επιχειρήσεις. Η εθνική συνιστώσα (**+765,88**) αντιστοιχεί στην αύξηση που θα κατέγραφε η Περιφέρεια αν αναπτυσσόταν με τον εθνικό ρυθμό ανάπτυξης του λιανικού εμπορίου (**+8,25%**), αισθητά μεγαλύτερη από την πραγματική. Η διαρθρωτική συνιστώσα είναι οριακά θετική (**+16,27**). Η διαφορική (ανταγωνιστική) συνιστώσα είναι αρνητική (**−181,15**): το λιανικό εμπόριο της Περιφέρειας αναπτύχθηκε με ρυθμό χαμηλότερο του εθνικού (CGR **+6,47%** έναντι **+8,25%**), εύρημα που υποδηλώνει υστέρηση της τοπικής δυναμικής έναντι του εθνικού προτύπου.

Η ανάλυση κατά κατηγορία ΣΤΑΚΟΔ δείχνει ότι η αρνητική διαφορική συνιστώσα διαπερνά το μεγαλύτερο μέρος του τομέα: οκτώ από τις έντεκα κατηγορίες λιανικού εμπορίου εμφανίζουν αρνητική τοπική συνεισφορά, με εντονότερη υστέρηση στα Τρόφιμα, Ποτά και Καπνός (**−81,99**), στις Υπαίθριες Αγορές και Λοιπό Λιανικό Εμπόριο (**−51,81**) και στην Ένδυση, Υπόδηση και Αθλητικά (**−36,15**). Θετική διαφορική συνιστώσα διατηρούν μόνο τρεις κατηγορίες, το Ηλεκτρονικό Εμπόριο (**+16,90**), η Υγεία και Ομορφιά (**+9,73**) και ο Οικιακός Εξοπλισμός, Δόμηση και Κήπος (**+5,11**), οι οποίες αναπτύχθηκαν με ρυθμό υψηλότερο του αντίστοιχου εθνικού ρυθμού του κλάδου.

Πίνακας 4.4. Shift-Share Ανάλυση Λιανικού Εμπορίου

Κατηγορία	Εθνική	Διαρθρωτική	Διαφορική	Καθαρή
Τρόφιμα, Ποτά και Καπνός	+233,19	−86,21	−81,99	+65
Οικιακός Εξοπλισμός, Δόμηση και Κήπος	+136,06	−67,17	+5,11	+74
Ένδυση, Υπόδηση και Αθλητικά	+106,62	−5,47	−36,15	+65
Μη Ταξινομημένο Λιανικό Εμπόριο	+94,50	−27,43	−26,07	+41
Υγεία και Ομορφιά	+57,64	+109,63	+9,73	+177
Καύσιμα και Μεταφορές	+36,45	+12,04	−9,49	+39
Ηλεκτρονικό Εμπόριο	+24,57	+36,53	+16,90	+78
Υπαίθριες Αγορές και Λοιπό Λιανικό Εμπόριο	+27,13	+64,68	−51,81	+40
Βιβλία, Χαρτικά, Πολιτισμός και Ψυχαγωγία	+21,52	−11,26	+0,74	+11

[10] Shift-Share: Καθαρή Μεταβολή = Εθνική + Διαρθρωτική (Industry Mix) + Διαφορική (Ανταγωνιστική). Η Εθνική ισούται με $Nt_0 \times CGR_nat$, η Διαρθρωτική = $Nt_0 \times (CGR_κλάδου_nat - CGR_nat)$, η Διαφορική = Καθαρή Μεταβολή − Εθνική − Διαρθρωτική.

Κατηγορία	Εθνική	Διαρθρωτική	Διαφορική	Καθαρή
Κοσμήματα και Ωρολόγια	+14,51	−4,89	−6,62	+3
Ηλεκτρονικά και Τεχνολογία	+13,69	−4,19	−1,49	+8
Σύνολο	+765,88	+16,27	−181,15	+601

Γράφημα 4.2στ. Αποάθροιση Shift-Share Λιανικού ανά Κατηγορία (Εθνική / Διαρθρωτική / Διαφορική)

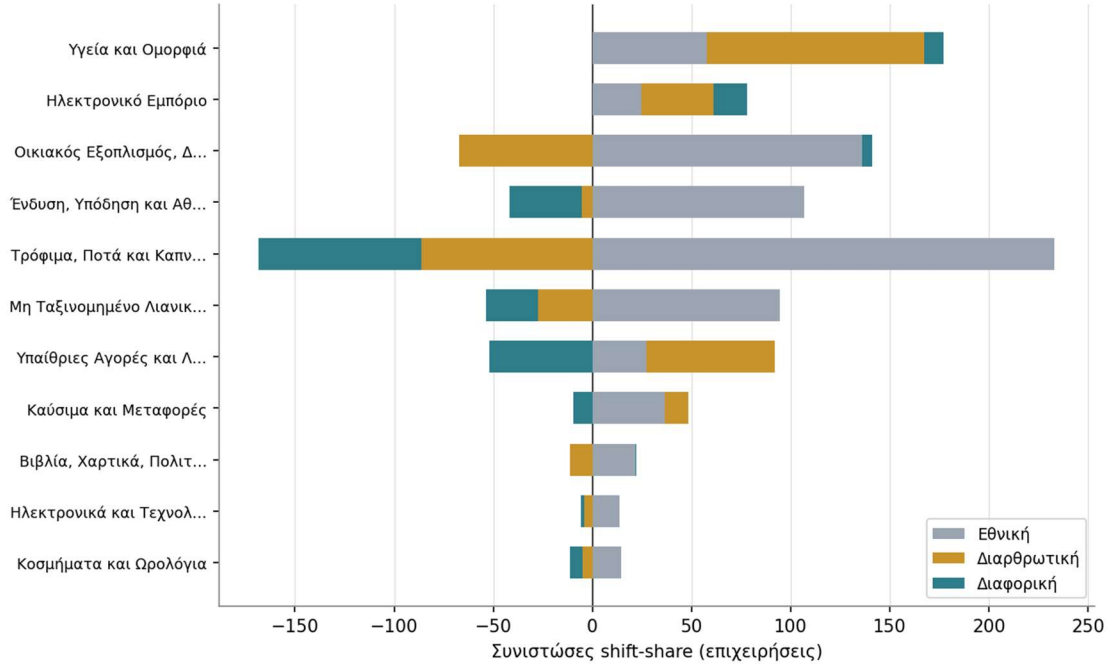

4.2.7 Κρίσιμα Σημεία Λιανικού Εμπορίου

• **Ισχυρή διαρθρωτική θέση λιανικού εμπορίου.** Με 9.889 επιχειρήσεις (19,2% της συνολικής Περιφερειακής επιχειρηματικότητας) και Συντελεστή Χωροθέτησης (LQ) 1,17 (4η/13), το λιανικό εμπόριο υπερεκπροσωπεί τη Θεσσαλία έναντι του εθνικού μέσου. Παρά το έντονο αγροτοβιομηχανικό προφίλ της Περιφέρειας, η εξυπηρέτηση της τοπικής κατανάλωσης παραμένει η ισχυρότερη εμπορική λειτουργία.

• **Διπλή συγκέντρωση τύπου Pareto.** Γεωγραφικά: οι πέντε μεγαλύτεροι Δήμοι (Βόλος, Λάρισα, Τρίκαλα, Καρδίτσα, Μετέωρα) συγκεντρώνουν 69,1% του λιανικού εμπορίου. Κατηγοριακά: οι τρεις κορυφαίες ΣΤΑΚΟΔ κατηγορίες (RET_FOOD, RET_HOME, RET_FASHION) συγκεντρώνουν 60,4%.

• **Υστέρηση στο Shift-Share έναντι του εθνικού ρυθμού.** Παρότι το λιανικό εμπόριο κατέγραψε θετική καθαρή μεταβολή (+601 επιχειρήσεις), η αύξηση αυτή υπολείπεται κατά 181 επιχειρήσεις από εκείνη που θα προέκυπτε με τον εθνικό ρυθμό ανάπτυξης του κλάδου (+8,25%). Η αρνητική διαφορική (ανταγωνιστική) συνιστώσα (−181,15) δείχνει ότι η τοπική δυναμική υστερεί του εθνικού προτύπου, καθώς ο Ρυθμός Ανάπτυξης του λιανικού εμπορίου της Περιφέρειας περιορίστηκε στο +6,47%.

• **Υψηλή χωρική ανισότητα, κυρίως ενδο-ΠΕ.** Ο Συντελεστής Gini (0,664) και ο Δείκτης Theil (0,999 με 80,9% intra-zone) αναδεικνύουν σημαντική ανισότητα εντός κάθε ΠΕ μεταξύ της έδρας και των λοιπών Δήμων, πρότυπο χαρακτηριστικό Περιφέρειας με ισχυρά αστικά κέντρα και αραιοκατοικημένη αγροτική ενδοχώρα.

• **Δυναμική κατηγοριών: Υγεία & Ηλεκτρονικό Εμπόριο ταχύτερα αναπτυσσόμενα.** Η Υγεία & Ομορφιά (RET_HEALTH, +25,32%, +177 νέες επιχ.) και το Ηλεκτρονικό Εμπόριο (RET_ECOM, +26,17%, +78 νέες επιχ. από βάση 298) αποτελούν τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες κατηγορίες, υποδηλώνοντας διαρθρωτικές τάσεις γήρανσης και ψηφιακής μετάβασης.

• **Εξειδίκευση σε Καύσιμα & Αγροτικό Λιανεμπόριο.** Ο υψηλός LQ των RET_FUEL (1,44) και RET_OTHER (1,64) αντικατοπτρίζει τη ρόλο της Θεσσαλίας ως διαμετακομιστικού άξονα και την ύπαρξη λαϊκών αγορών στις αγροτικές ζώνες, χαρακτηριστικά της αγροτοβιομηχανικής ταυτότητας.

• **Δυναμική από αστικό κέντρο: Λάρισα ηγείται.** Ο Δήμος Λαρισαίων (CGR Λιανικού +10,84%, +195 νέες λιαν. επιχ.) αναδεικνύεται ως ο ταχύτερα αναπτυσσόμενος μεγάλος αστικός Δήμος, υπερβαίνοντας σε ρυθμό τον Δήμο Βόλου (+6,38%), εύρημα που αξίζει παρακολούθηση στις επόμενες περιόδους αναφοράς.

• **Χωρική ισορροπία λιανικού έναντι πληθυσμού (Hoover 0,108 vs 0,118 συνόλου).** Το λιανικό εμπόριο κατανέμεται εγγύτερα στην πληθυσμιακή κατανομή σε σχέση με τη συνολική επιχειρηματικότητα, εύρημα που επιβεβαιώνει τον χαρακτήρα του ως κλάδου εξυπηρέτησης τοπικής καταναλωτικής ζήτησης και όχι εξαγωγικής δραστηριότητας.

4.3 Ανάλυση Χονδρικού Εμπορίου

4.3.1 Γενική Επισκόπηση Χονδρικού

Το χονδρικό εμπόριο περιλαμβάνει **4.171 επιχειρήσεις**, που αντιστοιχούν σε 8,1% της συνολικής επιχειρηματικότητας της Περιφέρειας και σε 29,7% του εμπορικού τομέα. Η αναλογία λιανικού προς χονδρικό εμπόριο (2,37:1) είναι υψηλότερη από τον εθνικό μέσο όρο (2,00:1), εύρημα που δείχνει ότι σε αθροιστικό επίπεδο η εμπορική βάση της Θεσσαλίας κλίνει ελαφρώς περισσότερο προς το λιανικό εμπόριο σε σχέση με τη χώρα.

Ο Συντελεστής Χωροθέτησης (LQ) του χονδρικού εμπορίου διαμορφώνεται σε **0,98**, πρακτικά στο επίπεδο του εθνικού μέσου όρου. Ωστόσο, η συνολική αυτή τιμή αποκρύπτει μια κρίσιμη δομική ιδιαιτερότητα: η Θεσσαλία εμφανίζει ισχυρή έως πολύ ισχυρή υπερεκπροσώπηση σε συγκεκριμένες κατηγορίες χονδρικού (Γεωργικά Προϊόντα και Ζωοτροφές, LQ 2,44, η υψηλότερη τιμή πανελλαδικά), με παράλληλη υποεκπροσώπηση σε κατηγορίες που συγκεντρώνονται κατά κανόνα στις μεγάλες μητροπολιτικές αγορές (Κοσμήματα και Ωρολόγια, Ένδυση, Υπόδηση και Κλωστοϋφαντουργία). Η δομή αυτή αντικατοπτρίζει έναν χονδρεμπορικό τομέα ισχυρά εξειδικευμένο στην αγροτοδιατροφική αλυσίδα και στα γεωργικά εφόδια, σε αντιδιαστολή με το χονδρικό εμπόριο εξειδικευμένων καταναλωτικών αγαθών.

4.3.2 Κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ Χονδρικού Εμπορίου

Ομοίως με το λιανικό εμπόριο, ο κλάδος του χονδρικού εμπορίου ομαδοποιείται σε 9 ομοιογενείς εμπορικές κατηγορίες[11], ώστε να καταστεί δυνατή η συστηματική ανάλυση της δομής, της εξειδίκευσης και της δυναμικής του.

Σε όρους απόλυτου μεγέθους, η κατανομή των **4.171** επιχειρήσεων χονδρικού εμπορίου εμφανίζει συγκέντρωση τύπου Pareto. Οι τρεις μεγαλύτερες κατηγορίες (Οικιακός Εξοπλισμός και Δόμηση με **1.219** επιχειρήσεις και μερίδιο **29,2%**, Τρόφιμα, Ποτά και Καπνός με **1.139** επιχειρήσεις και μερίδιο **27,3%**, Γεωργικά Προϊόντα και Ζωοτροφές με **541** επιχειρήσεις και μερίδιο **13,0%**) συγκεντρώνουν αθροιστικά το **69,5%** επί του συνόλου του χονδρικού εμπορίου της Περιφέρειας. Ακολουθούν τα Μηχανήματα και Επαγγελματικός Εξοπλισμός (**409** επιχειρήσεις, **9,8%**) και τα Καύσιμα, Μέταλλα και Χημικά (**399** επιχειρήσεις, **9,6%**).

Η ανάλυση κατά Συντελεστή Χωροθέτησης (LQ) αναδεικνύει υπερεκπροσώπηση συγκεντρωμένη σε λίγες κατηγορίες: **4 από τις 9** κατηγορίες κινούνται πάνω από τον εθνικό μέσο όρο. Την εντονότερη εξειδίκευση, με σαφή διαφορά από τις υπόλοιπες κατηγορίες, εμφανίζουν τα Γεωργικά Προϊόντα και Ζωοτροφές (**541** επιχειρήσεις, **LQ=2,44**), η υψηλότερη τιμή πανελλαδικά. Η συγκέντρωση αυτή συνδέεται με την έντονη αγροτική παραγωγή του θεσσαλικού κάμπου και τη λειτουργία της Λάρισας και του Βόλου ως χονδρεμπορικών κόμβων γεωργικών εφοδίων. Ακολουθούν τα Καύσιμα, Μέταλλα και Χημικά (**399** επιχειρήσεις, **LQ=1,24**), εύρημα που συνδέεται με τη βιομηχανική και αγροτική δραστηριότητα της Περιφέρειας (καύσιμα αγροτικών μηχανημάτων, λιπάσματα). Οριακά πάνω από τον εθνικό μέσο όρο κινούνται τα Τρόφιμα, Ποτά και Καπνός (**1.139** επιχειρήσεις, **LQ=1,06**) και τα Μηχανήματα και Επαγγελματικός Εξοπλισμός (**409** επιχειρήσεις, **LQ=1,01**). Κάτω από τον εθνικό μέσο όρο βρίσκονται ο Οικιακός Εξοπλισμός και Δόμηση (**1.219** επιχειρήσεις, **LQ=0,92**), τα Ηλεκτρονικά και Τεχνολογία (**135** επιχειρήσεις, **LQ=0,70**), το Μη Ταξινομημένο Χονδρικό Εμπόριο (**123** επιχειρήσεις, **LQ=0,53**), η Ένδυση, Υπόδηση και Κλωστοϋφαντουργία (**191** επιχειρήσεις, **LQ=0,45**) και τα Κοσμήματα και Ωρολόγια (**15** επιχειρήσεις, **LQ=0,33**), κατηγορίες με ισχυρότερη παρουσία σε μητροπολιτικές Περιφέρειες.

Σε όρους δυναμικής, το χονδρικό εμπόριο εμφανίζει συγκρατημένους ρυθμούς ανάπτυξης στο σύνολο των κατηγοριών. Τον υψηλότερο Ρυθμό Ανάπτυξης καταγράφει ο Οικιακός Εξοπλισμός και Δόμηση (**CGR +6,46%**, από 1.145 σε **1.219** επιχειρήσεις), που αποτελεί παράλληλα τη μεγαλύτερη κατηγορία σε απόλυτο μέγεθος. Ακολουθούν τα Ηλεκτρονικά και Τεχνολογία (**CGR +6,30%**, από 127 σε **135** επιχειρήσεις) και τα Τρόφιμα, Ποτά και Καπνός (**CGR +5,46%**, από 1.080 σε **1.139** επιχειρήσεις). Οι υπόλοιπες κατηγορίες σημαντικής βάσης κινούνται σε ρυθμούς μεταξύ **+4,72%** και **+5,14%** (Μηχανήματα και Επαγγελματικός Εξοπλισμός, Γεωργικά Προϊόντα και Ζωοτροφές, Καύσιμα, Μέταλλα και Χημικά). Τη

[11] Η ομαδοποίηση των διψήφιων ΚΑΔ του χονδρικού εμπορίου (κλάδος 46) σε 9 κατηγορίες αποσκοπεί στη μέγιστη δυνατή ομοιογένεια των επιμέρους κλάδων εντός κάθε κατηγορίας (βλ. Μεθοδολογικές Σημειώσεις).

χαμηλότερη δυναμική εμφανίζουν τα Κοσμήματα και Ωρολόγια, η μόνη κατηγορία με αρνητικό Ρυθμό Ανάπτυξης (**CGR −6,25%**, από 16 σε **15** επιχειρήσεις), εύρημα σε πολύ μικρή απόλυτη βάση που δεν επιτρέπει γενίκευση.

Συνολικά, η διάρθρωση του χονδρικού εμπορίου της Θεσσαλίας αντανακλά την αγροτοβιομηχανική ταυτότητα της Περιφέρειας: η μοναδική σε ένταση εξειδίκευση στα γεωργικά εφόδια (**LQ=2,44**, πρώτη θέση πανελλαδικά) συνυπάρχει με ισχυρή παρουσία στα τρόφιμα και τον οικιακό εξοπλισμό, με τις κατηγορίες αστικού-καταναλωτικού χαρακτήρα (κοσμήματα, ένδυση) να παραμένουν υποεκπροσωπημένες.

Πίνακας 4.6. Κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ Χονδρικού Εμπορίου (Nt

Κατηγορία	Nt	%	Nt_{-1}	CGR	LQ
Οικιακός Εξοπλισμός και Δόμηση	1.219	29,23%	1.145	+6,46%	0,92
Τρόφιμα, Ποτά και Καπνός	1.139	27,31%	1.080	+5,46%	1,06
Γεωργικά Προϊόντα και Ζωοτροφές	541	12,97%	515	+5,05%	2,44
Μηχανήματα και Επαγγελματικός Εξοπλισμός	409	9,81%	389	+5,14%	1,01
Καύσιμα, Μέταλλα και Χημικά	399	9,57%	381	+4,72%	1,24
Ένδυση, Υπόδηση και Κλωστοϋφαντουργία	191	4,58%	184	+3,80%	0,45
Ηλεκτρονικά και Τεχνολογία	135	3,24%	127	+6,30%	0,70
Μη Ταξινομημένο Χονδρικό Εμπόριο	123	2,95%	123	+0,00%	0,53
Κοσμήματα και Ωρολόγια	15	0,36%	16	−6,25%	0,33
Σύνολο	4.171	100,00%	3.960	+5,33%	0,98

Γράφημα 4.3α. LQ Κατηγοριών Χονδρικού Εμπορίου

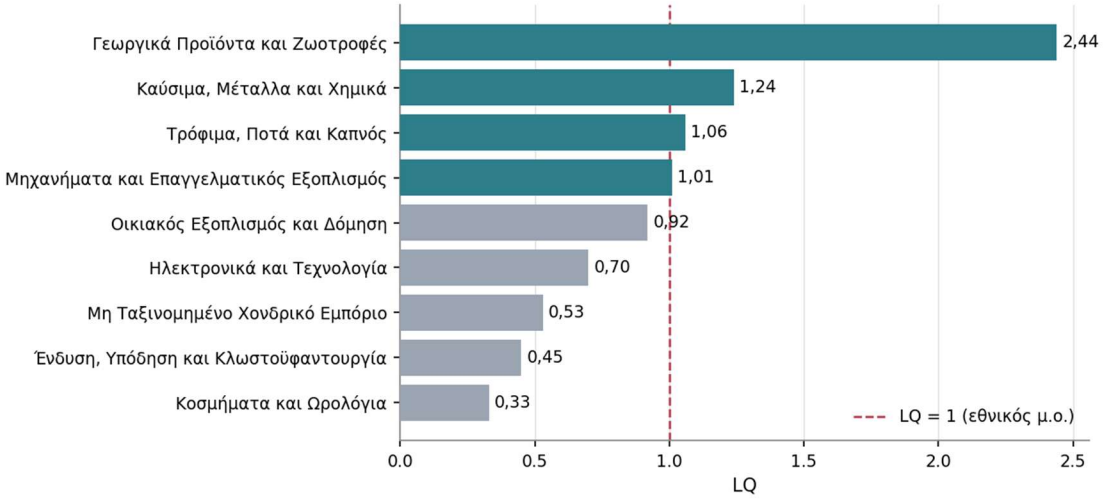

Γράφημα 4.3β. CGR Κατηγοριών Χονδρικού Εμπορίου

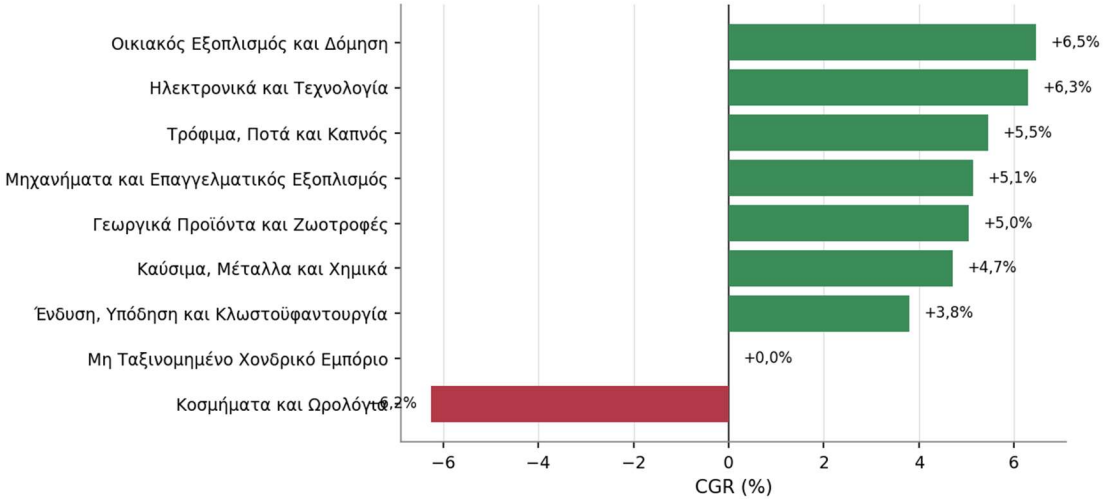

4.3.3 Χωρική Κατανομή Χονδρικού Εμπορίου

Η χωρική κατανομή του χονδρικού εμπορίου εμφανίζει εντονότερη συγκέντρωση σε σχέση με το λιανικό εμπόριο, εύρημα αναμενόμενο δεδομένης της οικονομικής λογικής των χονδρεμπορικών επιχειρήσεων που τείνουν να εντοπίζονται κοντά σε κόμβους υποδομών και παραγωγής. Στους πέντε μεγαλύτερους Δήμους χονδρικού εμπορίου χωροθετούνται αθροιστικά **2.880** επιχειρήσεις, που αντιστοιχούν στο **69,0%** του χονδρικού εμπορίου της Περιφέρειας: Δήμος Λαρισαίων (**1.000** επιχειρήσεις, **24,0%**), Δήμος Βόλου (**831** επιχειρήσεις, **19,9%**), Δήμος Τρικκαίων (**494** επιχειρήσεις, **11,8%**), Δήμος Καρδίτσας (**371** επιχειρήσεις, **8,9%**) και Δήμος Κιλελέρ (**184** επιχειρήσεις, **4,4%**).

Η συγκέντρωση αυτή (**69,0%**) είναι σχεδόν ταυτόσημη με την αντίστοιχη του λιανικού εμπορίου (69,1%, βλ. Παράγραφος 4.2.3), με μια ουσιώδη διαφοροποίηση στην εσωτερική ιεραρχία: στο χονδρικό εμπόριο ο Δήμος Λαρισαίων (**24,0%**) προηγείται αριθμητικά του Δήμου Βόλου (**19,9%**), αντιστροφή της εικόνας του λιανικού εμπορίου, όπου ο Δήμος Βόλου (23,5%) προηγούνταν. Η μεταστροφή αναδεικνύει τον ισχυρότερο χονδρεμπορικό ρόλο της Λάρισας ως διαμετακομιστικού κόμβου αγροτικών εφοδίων για ολόκληρη την Περιφέρεια. Επιπλέον, ο Δήμος Κιλελέρ εισέρχεται στους πέντε μεγαλύτερους Δήμους χονδρικού εμπορίου (στη θέση του Δήμου Μετεώρων, πέμπτου στο λιανικό), εύρημα συμβατό με τον αγροτικό χαρακτήρα του πεδινού αυτού Δήμου της ΠΕ Λάρισας και τη σύνδεσή του με το χονδρικό εμπόριο γεωργικών εφοδίων.

Σε επίπεδο εξειδίκευσης ανά Δήμο, ο Συντελεστής Χωροθέτησης Χονδρικού Εμπορίου εμφανίζει διαφοροποιημένη εικόνα. Μεταξύ των Δήμων με σημαντική απόλυτη βάση, ο Δήμος Λαρισαίων (**LQ Χονδρικού Εμπορίου=1,18** επί 1.000 επιχειρήσεων) και ο Δήμος Καρδίτσας (**LQ=1,00** επί 371 επιχειρήσεων) κινούνται κοντά ή ελαφρώς πάνω από τον εθνικό μέσο όρο, με τον Δήμο Τρικκαίων (**LQ=0,93** επί 494 επιχειρήσεων) ελαφρώς χαμηλότερα. Ο Δήμος Βόλου εμφανίζει αισθητή υποεκπροσώπηση (**LQ=0,84** επί 831 επιχειρήσεων), εύρημα που συνδέεται με τη διαφοροποιημένη επιχειρηματική βάση της

πόλης (λιμάνι, βιομηχανία, τουρισμός) που μειώνει αναλογικά το μερίδιο του χονδρικού εμπορίου. Τις υψηλότερες τιμές καταγράφουν πεδινοί αγροτικοί Δήμοι του θεσσαλικού κάμπου οι οποίοι, παρά τη μικρότερη απόλυτη βάση τους (από 110 έως 184 επιχειρήσεις χονδρικού εμπορίου, μερίδιο κάτω του 5% ο καθένας), εμφανίζουν ισχυρή σχετική εξειδίκευση: ο Δήμος Κιλελέρ (**LQ=2,00** επί 184 επιχειρήσεων), ο Δήμος Φαρσάλων (**LQ=1,63** επί 106 επιχειρήσεων), ο Δήμος Τυρνάβου (**LQ=1,51** επί 123 επιχειρήσεων), ο Δήμος Παλαμά (**LQ=1,48** επί 112 επιχειρήσεων) και ο Δήμος Σοφάδων (**LQ=1,34** επί 110 επιχειρήσεων). Η υψηλή σχετική τιμή αντανακλά την κυριαρχία του χονδρικού εμπορίου γεωργικών εφοδίων εντός των μικρότερων τοπικών οικονομιών τους και όχι μεγάλη απόλυτη συγκέντρωση.

Στους Ρυθμούς Ανάπτυξης Χονδρικού Εμπορίου, μεταξύ των πέντε μεγαλύτερων Δήμων οι υψηλότερες τιμές καταγράφονται στον Δήμο Καρδίτσας (**CGR Χονδρικού Εμπορίου +6,92%** επί βάσης 371 επιχειρήσεων) και στον Δήμο Τρικκαίων (**CGR +6,47%** επί βάσης 494 επιχειρήσεων). Ηπιότερους ρυθμούς εμφανίζουν ο Δήμος Λαρισαίων (**CGR +4,82%**) και ο Δήμος Βόλου (**CGR +3,36%**), με τον Δήμο Κιλελέρ να παραμένει ουσιαστικά στάσιμος (**CGR +0,55%**). Σε Δήμους μικρότερης απόλυτης βάσης οι ρυθμοί εμφανίζονται ιδιαίτερα υψηλοί αλλά ευμετάβλητοι, καθώς προκύπτουν από μικρό αριθμό νέων επιχειρήσεων: ο Δήμος Μουζακίου καταγράφει τον υψηλότερο (**CGR +14,89%**, αύξηση κατά 7 επιχειρήσεις, από 47 σε 54), ακολουθούμενος από τον Δήμο Τυρνάβου (**+12,84%**, αύξηση κατά 14 επιχειρήσεις) και τον Δήμο Σοφάδων (**+11,11%**, αύξηση κατά 11 επιχειρήσεις).

Γράφημα 4.3γ. Κατανομή Χονδρικού Εμπορίου ανά Δήμο (%)

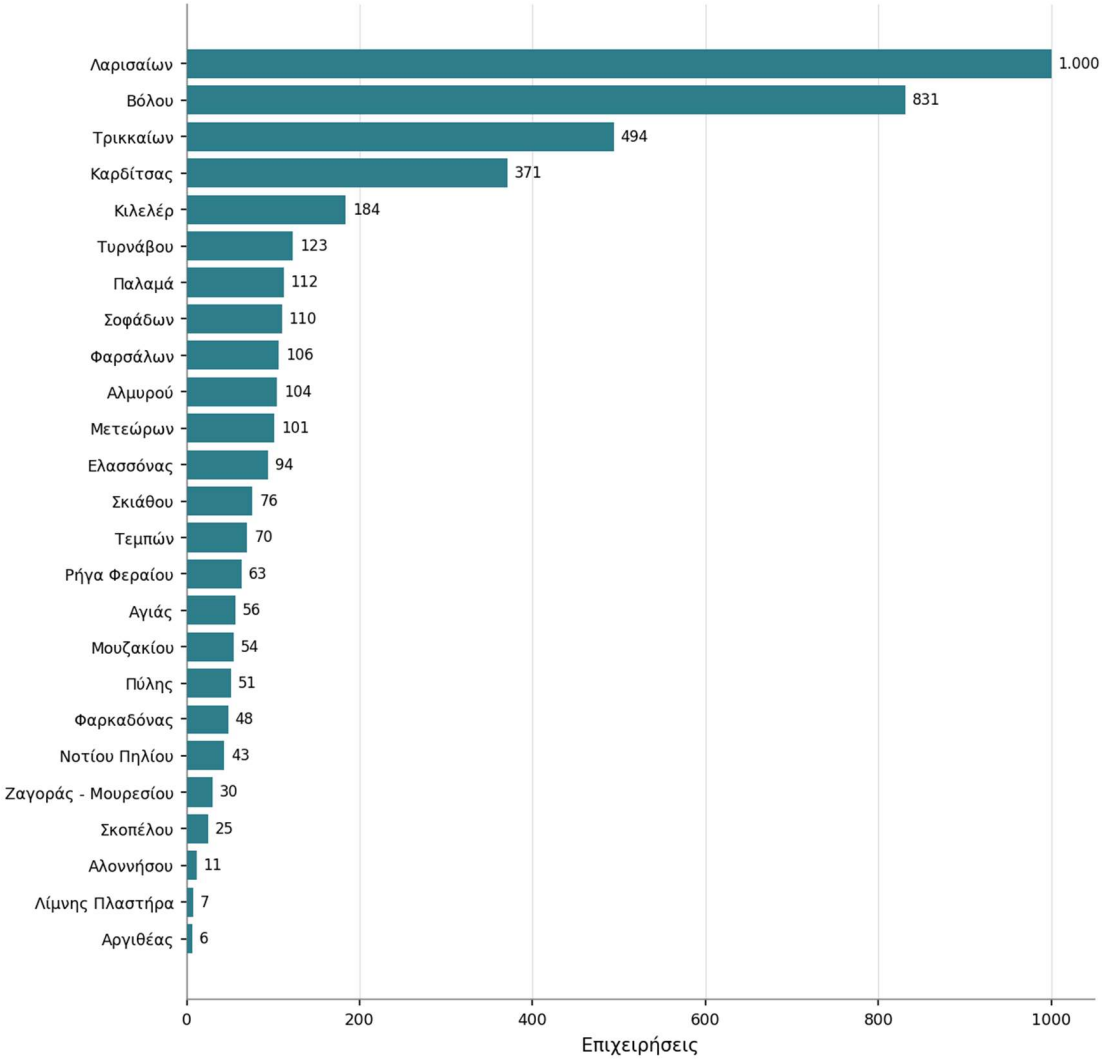

Γράφημα 4.3δ. LQ Χονδρικού Εμπορίου ανά Δήμο

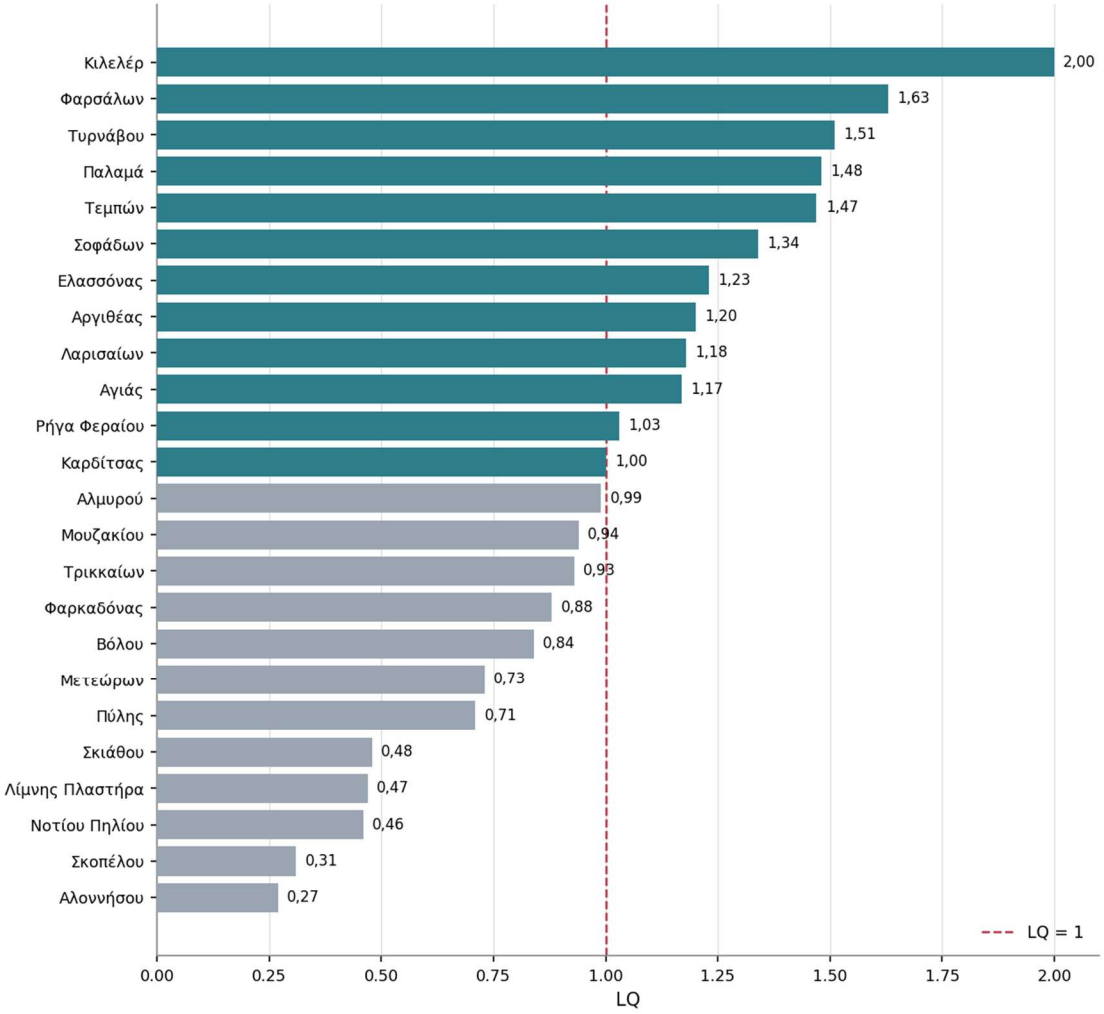

4.3.4 Εξειδίκευση και Ποικιλομορφία Χονδρικού

Πέραν της κατανομής και της εξειδίκευσης, ενδιαφέρον παρουσιάζει και η εσωτερική ποικιλομορφία του χονδρικού εμπορίου. Ο Δείκτης Εντροπίας (Entropy Index) παρέχει ένα μέτρο του βαθμού στον οποίο η δραστηριότητα κατανέμεται ομοιόμορφα μεταξύ των 9 κατηγοριών ΣΤΑΚΟΔ χονδρικού εμπορίου, με υψηλότερες τιμές να αντιστοιχούν σε μεγαλύτερη ποικιλομορφία.

Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, ο Δείκτης Εντροπίας του χονδρικού εμπορίου διαμορφώνεται σε **1,81**[12], τιμή που αντιστοιχεί σε **82,26%** της μέγιστης δυνατής ποικιλομορφίας (H_max=ln(9)≈2,197). Σε εθνικό επίπεδο ο αντίστοιχος δείκτης διαμορφώνεται σε **1,86**

[12] Ο Δείκτης Εντροπίας υπολογίζεται ως $E = -\Sigma\, p_i \times \ln(p_i)$, όπου p_i είναι το μερίδιο της i-οστής κατηγορίας στο σύνολο του χονδρικού εμπορίου. Η μέγιστη δυνατή τιμή για 9 κατηγορίες είναι $\ln(9) \approx 2,197$, και αντιστοιχεί σε ομοιόμορφη κατανομή.

(84,66% του H_max). Η ποικιλομορφία του χονδρικού εμπορίου στην Περιφέρεια υπολείπεται επομένως ελαφρώς του εθνικού προτύπου.

Η τιμή του Δείκτη Εντροπίας (82,26%) αντανακλά τη συνύπαρξη δύο αντίρροπων τάσεων. Από τη μία πλευρά, η ισχυρή συγκέντρωση τύπου Pareto στις δύο μεγαλύτερες κατηγορίες (ο Οικιακός Εξοπλισμός και Δόμηση με **29,2%** και τα Τρόφιμα, Ποτά και Καπνός με **27,3%**, που συγκεντρώνουν αθροιστικά **56,5%** επί του συνόλου του χονδρικού εμπορίου της Περιφέρειας) θα ωθούσε από μόνη της τον Δείκτη Εντροπίας σε χαμηλότερα επίπεδα, καθώς η ανομοιόμορφη κατανομή μεταξύ κατηγοριών απομακρύνει τον δείκτη από τη μέγιστη τιμή του. Από την άλλη πλευρά, η αναλογικά σημαντική παρουσία τριών κατηγοριών μεσαίας κλίμακας (χονδρικό εμπόριο Γεωργικών Προϊόντων και Ζωοτροφών **13,0%**, χονδρικό εμπόριο Μηχανημάτων και Επαγγελματικού Εξοπλισμού **9,8%**, χονδρικό εμπόριο Καυσίμων, Μετάλλων και Χημικών **9,6%**) λειτουργεί αντίρροπα, ανυψώνοντας τον Δείκτη Εντροπίας στο παρατηρούμενο επίπεδο του 82,26%.

4.3.5 Χωρική Ανισότητα Χονδρικού Εμπορίου

Η χωρική ανισότητα του χονδρικού εμπορίου εξετάζεται μέσω τεσσάρων συμπληρωματικών δεικτών (Δείκτης Gini, Δείκτης Theil[13], Δείκτης Hoover και Σταθμισμένος Συντελεστής Μεταβλητότητας). Συνδυαστικά, οι δείκτες αυτοί αποκαλύπτουν ότι η χωρική λογική του χονδρικού εμπορίου διαφέρει ουσιωδώς από εκείνη του λιανικού: το χονδρικό εμπόριο οργανώνεται γύρω από τη γεωγραφία της παραγωγής και της διακίνησης των αγαθών, και όχι γύρω από την κατανομή του πληθυσμού και της τελικής κατανάλωσης.

Σε επίπεδο Δήμου, ο Δείκτης Gini Χονδρικού Εμπορίου διαμορφώνεται σε **0,562**, χαμηλότερος από εκείνον του λιανικού εμπορίου (0,664, βλ. Παράγραφος 4.2.5). Η μικρότερη αυτή συγκέντρωση συνδέεται με την παρουσία του χονδρικού εμπορίου γεωργικών εφοδίων σε πεδινούς Δήμους του θεσσαλικού κάμπου, εκτός των μεγάλων αστικών κέντρων. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του Δήμου Κιλελέρ (**184** επιχειρήσεις χονδρικού εμπορίου, LQ **2,00**, βλ. Παράγραφος 4.3.3): στο λιανικό εμπόριο ο ίδιος Δήμος υποεκπροσωπείται σαφώς (114 επιχειρήσεις, LQ 0,62), καθώς η τελική κατανάλωση κατευθύνεται προς τα γειτονικά αστικά κέντρα. Η ισχυρή χονδρεμπορική του παρουσία αποτελεί ένδειξη ότι η χωροθέτηση των επιχειρήσεων γεωργικών εφοδίων ευνοείται από τον συνδυασμό της θέσης του εντός του παραγωγικού κάμπου, της γειτνίασης με τη Λάρισα και της αξονικής σύνδεσης μέσω της ΠΑΘΕ.

Η εικόνα αντιστρέφεται σε επίπεδο ΠΕ. Ο Δείκτης Gini Χονδρικού Εμπορίου ανέρχεται σε **0,399**, σαφώς υψηλότερος από τον αντίστοιχο του λιανικού εμπορίου (0,321), και η αποάθροιση του Δείκτη Theil (συνολική τιμή **0,799**) δείχνει ότι, αν και η ανισοκατανομή παραμένει κατά κύριο λόγο ενδοπεριφερειακή (**62,3%** εντός ΠΕ), η συνιστώσα μεταξύ ΠΕ (**37,7%**) είναι σχεδόν διπλάσια από εκείνη του λιανικού εμπορίου (19,0%). Η κυριαρχία της ενδοπεριφερειακής συνιστώσας αντανακλά ότι σε κάθε ΠΕ η έδρα συγκεντρώνει το

[13] Αποάθροιση Δείκτη Theil: T = T_between (μεταξύ ΠΕ) + T_within (εντός ΠΕ).

μεγαλύτερο μέρος του χονδρικού εμπορίου: στην ΠΕ Λάρισας, ο Δήμος Λαρισαίων (**1.000** επιχειρήσεις) υπερβαίνει κατά πολύ τους αγροτικούς Δήμους της ίδιας ΠΕ (Δήμος Κιλελέρ 184, Δήμος Τυρνάβου 123, Δήμος Φαρσάλων 106 επιχειρήσεις). Η αυξημένη όμως διαπεριφερειακή συνιστώσα προκύπτει από την υπεροχή της ΠΕ Λάρισας, η οποία συγκεντρώνει **39,15%** του χονδρικού εμπορίου της Περιφέρειας έναντι **26,47%** του λιανικού, αντανακλώντας τη συγκέντρωση της αγροτικής παραγωγής του θεσσαλικού κάμπου και τον ρόλο του Δήμου Λαρισαίων ως κύριου χονδρεμπορικού κόμβου γεωργικών εφοδίων. Το αντίστροφο ισχύει για την ΠΕ Μαγνησίας, η οποία, με τον πληθυσμιακά μεγαλύτερο Δήμο Βόλου, συγκεντρώνει **35,93%** του λιανικού αλλά μόλις **28,36%** του χονδρικού εμπορίου.

Η ανεξαρτησία του χονδρικού εμπορίου από την πληθυσμιακή κατανομή αποτυπώνεται στον Δείκτη Hoover (**0,159**), αισθητά υψηλότερο από εκείνον του λιανικού εμπορίου (0,108) και της συνολικής επιχειρηματικότητας (0,118): θα απαιτούνταν μετακίνηση του **15,9%** των χονδρεμπορικών επιχειρήσεων ώστε η κατανομή τους να ακολουθεί τον πληθυσμό, έναντι μόλις 10,8% για το λιανικό εμπόριο. Ο Σταθμισμένος Συντελεστής Μεταβλητότητας (**0,434**) κινείται κοντά στον δείκτη της συνολικής επιχειρηματικότητας (0,432). Η συνολική εικόνα δεν αποτελεί απλώς εντονότερη ή ηπιότερη εκδοχή εκείνης του λιανικού, αλλά διαφορετικό οργανωτικό πρότυπο: το λιανικό εμπόριο συγκεντρώνεται στα αστικά κέντρα κάθε ΠΕ ακολουθώντας τον πληθυσμό και την τελική κατανάλωση, ενώ το χονδρικό εμπόριο γεωργικών εφοδίων χωροθετείται με κριτήριο την εγγύτητα στην αγροτική παραγωγή του θεσσαλικού κάμπου και στους άξονες διακίνησής της.

Γράφημα 4.3ε. Δείκτες Ανισότητας Χονδρικού Εμπορίου

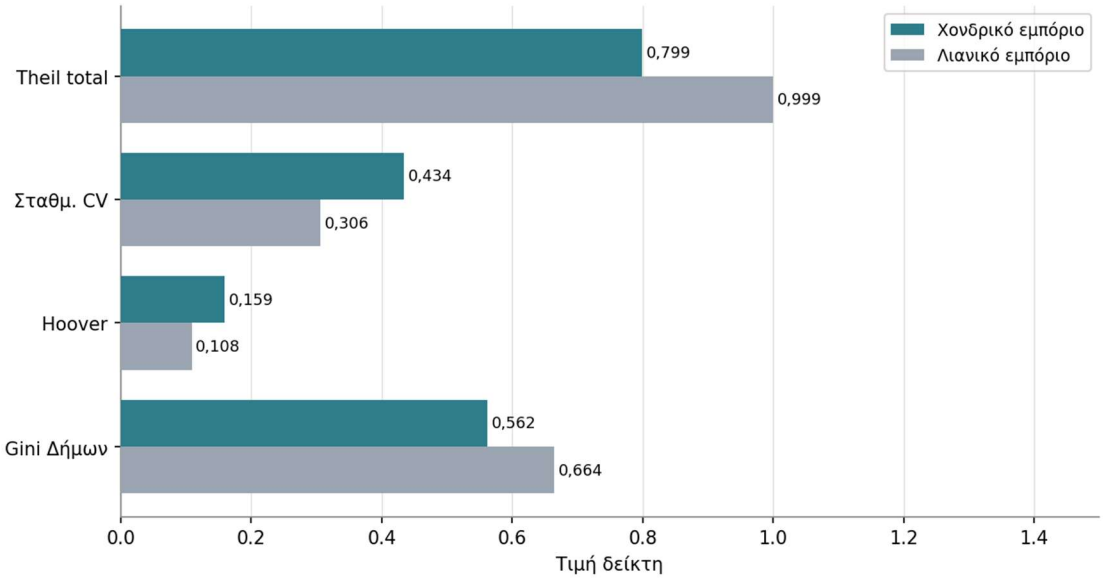

4.3.6 Shift-Share Ανάλυση Χονδρικού Εμπορίου

Η ανάλυση Shift-Share[14], ακολουθώντας την ίδια μεθοδολογική προσέγγιση με το λιανικό εμπόριο (βλ. Παράγραφος 4.2.6), αποαθροίζει την παρατηρηθείσα μεταβολή των χονδρεμπορικών επιχειρήσεων σε τρεις συνιστώσες: **Εθνική** (αναμενόμενη μεταβολή αν η Περιφέρεια ακολουθούσε τον εθνικό ρυθμό ανάπτυξης του χονδρικού εμπορίου), **Διαρθρωτική** (Industry Mix, επιπλέον μεταβολή λόγω κλαδικής σύνθεσης) και **Διαφορική** (Ανταγωνιστική, απόδοση σε τοπικά πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματα). Ισχύει: **Καθαρή Μεταβολή = Εθνική + Διαρθρωτική + Διαφορική**.

Στο χονδρικό εμπόριο της Θεσσαλίας, η συνολική καθαρή μεταβολή ανέρχεται σε +211 επιχειρήσεις. Η εθνική συνιστώσα (**+392,42**) αντιστοιχεί στην αύξηση που θα κατέγραφε η Περιφέρεια αν αναπτυσσόταν με τον εθνικό ρυθμό ανάπτυξης του χονδρικού εμπορίου (**+9,91%**), αισθητά μεγαλύτερη από την πραγματική. Η διαρθρωτική συνιστώσα είναι οριακά αρνητική (**−6,39**), εύρημα που δείχνει ότι η κλαδική σύνθεση του χονδρικού εμπορίου της Περιφέρειας ελάχιστα αποκλίνει από την εθνική. Η διαφορική (ανταγωνιστική) συνιστώσα είναι αρνητική (**−175,04**): το χονδρικό εμπόριο της Περιφέρειας αναπτύχθηκε με ρυθμό χαμηλότερο του εθνικού (CGR **+5,33%** έναντι **+9,91%**), εύρημα που υποδηλώνει υστέρηση της τοπικής δυναμικής έναντι του εθνικού προτύπου.

Η ανάλυση κατά κατηγορία ΣΤΑΚΟΔ δείχνει ότι η αρνητική διαφορική συνιστώσα διαπερνά το σύνολο του τομέα: και οι εννέα κατηγορίες χονδρικού εμπορίου εμφανίζουν αρνητική τοπική συνεισφορά. Η εντονότερη υστέρηση καταγράφεται στα Τρόφιμα, Ποτά και Καπνός (**−54,95**), στον Οικιακό Εξοπλισμό και Δόμηση (**−33,40**) και στα Μηχανήματα και Επαγγελματικό Εξοπλισμό (**−19,23**). Ακολουθούν τα Καύσιμα, Μέταλλα και Χημικά (**−18,45**), τα Γεωργικά Προϊόντα και Ζωοτροφές (**−16,49**) και η Ένδυση, Υπόδηση και Κλωστοϋφαντουργία (**−14,25**), με ηπιότερη αλλά πάντα αρνητική διαφορική συνιστώσα στο Μη Ταξινομημένο Χονδρικό Εμπόριο (**−11,06**), στα Ηλεκτρονικά και Τεχνολογία (**−4,88**) και στα Κοσμήματα και Ωρολόγια (**−2,32**). Αξιοσημείωτο είναι ότι ακόμη και η ισχυρότερη πανελλαδική εξειδίκευση της Περιφέρειας στα Γεωργικά Προϊόντα και Ζωοτροφές (LQ 2,44) δεν αποτυπώνεται σε θετική ανταγωνιστική συνεισφορά κατά την περίοδο αναφοράς, εύρημα που δείχνει ότι η υψηλή χωροθετική συγκέντρωση του κλάδου δεν συνοδεύτηκε από αντίστοιχα υψηλό ρυθμό καθαρής δημιουργίας νέων επιχειρήσεων.

Πίνακας 4.7. Shift-Share Ανάλυση Χονδρικού Εμπορίου

Κατηγορία	Εθνική	Διαρθρωτική	Διαφορική	Καθαρή
Οικιακός Εξοπλισμός και Δόμηση	+113,47	−6,06	−33,40	+74
Τρόφιμα, Ποτά και Καπνός	+107,02	+6,93	−54,95	+59
Γεωργικά Προϊόντα και Ζωοτροφές	+51,03	−8,54	−16,49	+26
Μηχανήματα και Επαγγελματικός Εξοπλισμός	+38,55	+0,68	−19,23	+20
Καύσιμα, Μέταλλα και Χημικά	+37,76	−1,30	−18,45	+18

[14] Shift-Share: Καθαρή Μεταβολή = Εθνική + Διαρθρωτική (Industry Mix) + Διαφορική (Ανταγωνιστική).

Κατηγορία	Εθνική	Διαρθρωτική	Διαφορική	Καθαρή
Ένδυση, Υπόδηση και Κλωστοϋφαντουργία	+18,23	+3,02	−14,25	+7
Ηλεκτρονικά και Τεχνολογία	+12,59	+0,29	−4,88	+8
Μη Ταξινομημένο Χονδρικό Εμπόριο	+12,19	−1,13	−11,06	+0
Κοσμήματα και Ωρολόγια	+1,59	−0,27	−2,32	−1
Σύνολο	+392,42	−6,39	−175,04	+211

Γράφημα 4.3στ. Διαφορική Συνιστώσα Χονδρικού ανά Κατηγορία

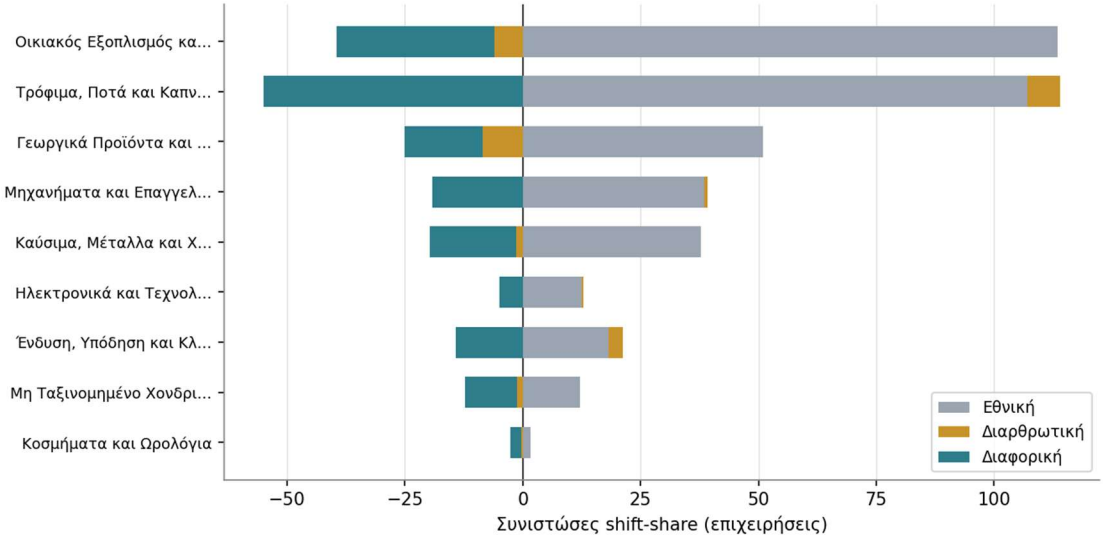

4.3.7 Κρίσιμα Σημεία Χονδρικού Εμπορίου

• **Υψηλότερη πανελλαδική εξειδίκευση στο χονδρικό γεωργικών εφοδίων.** Με **541** επιχειρήσεις και Συντελεστή Χωροθέτησης **2,44**, το χονδρικό εμπόριο Γεωργικών Προϊόντων και Ζωοτροφών εμφανίζει την υψηλότερη σχετική εξειδίκευση μεταξύ των δεκατριών Περιφερειών, αν και σε απόλυτο μέγεθος η Θεσσαλία κατατάσσεται τρίτη (πίσω από την Κεντρική Μακεδονία με 955 και την Αττική με 766 επιχειρήσεις). Το εύρημα αναδεικνύει τον ρόλο του θεσσαλικού κάμπου ως παραγωγικής βάσης και της Λάρισας ως χονδρεμπορικού κόμβου γεωργικών εφοδίων.

• **Διπλή συγκέντρωση τύπου Pareto.** Γεωγραφικά, οι πέντε μεγαλύτεροι Δήμοι χονδρικού εμπορίου συγκεντρώνουν **69,0%** της βάσης. Κατηγοριακά, οι τρεις κορυφαίες ΣΤΑΚΟΔ (Οικιακός Εξοπλισμός και Δόμηση, Τρόφιμα Ποτά και Καπνός, Γεωργικά Προϊόντα και Ζωοτροφές) συγκεντρώνουν **69,5%**.

• **Ποικιλομορφία παρά την εξειδίκευση.** Η Εντροπία του χονδρικού εμπορίου ανέρχεται σε **82,26%** της μέγιστης (1,81), ελαφρώς κάτω από το εθνικό πρότυπο (84,66%): η εξειδίκευση στα γεωργικά εφόδια συνυπάρχει με σημαντική παρουσία σε Οικιακό Εξοπλισμό, Τρόφιμα και Μηχανήματα.

• **Χωρική συγκέντρωση μεταξύ ΠΕ.** Ο Δείκτης Theil (37,7% inter-zone) αποκαλύπτει ισχυρότερες διαφορές μεταξύ ΠΕ σε σχέση με το λιανικό εμπόριο (**19,0%**), αντανακλώντας την ανομοιόμορφη κατανομή της αγροτικής παραγωγής. Ο Δείκτης Hoover χονδρικού (0,159) υπερβαίνει αισθητά τον αντίστοιχο του λιανικού (0,108).

• **Υστέρηση στο Shift-Share έναντι του εθνικού ρυθμού.** Παρότι το χονδρικό εμπόριο κατέγραψε θετική καθαρή μεταβολή (+211 επιχειρήσεις), η αύξηση αυτή υπολείπεται σημαντικά από εκείνη που θα προέκυπτε με τον εθνικό ρυθμό ανάπτυξης του κλάδου (+9,91%). Η αρνητική διαφορική (ανταγωνιστική) συνιστώσα (−175,04) δείχνει ότι η τοπική δυναμική υστερεί του εθνικού προτύπου, καθώς ο Ρυθμός Ανάπτυξης του χονδρικού εμπορίου της Περιφέρειας περιορίστηκε στο +5,33%.

• **Καθολικά αρνητική διαφορική συνιστώσα ανά κατηγορία.** Και οι εννέα κατηγορίες χονδρικού εμπορίου εμφανίζουν αρνητική τοπική συνεισφορά, με εντονότερη υστέρηση στα Τρόφιμα, Ποτά και Καπνός (−54,95), στον Οικιακό Εξοπλισμό και Δόμηση (−33,40) και στα Μηχανήματα και Επαγγελματικό Εξοπλισμό (−19,23). Ακόμη και η ισχυρότερη εξειδίκευση στα Γεωργικά Προϊόντα και Ζωοτροφές καταγράφει αρνητική διαφορική συνιστώσα (−16,49).

• **Εντοπισμένη χωρική δυναμική σε πεδινούς Δήμους.** Οι Δήμοι Μουζακίου (+14,89%), Τυρνάβου (+12,84%) και Σοφάδων (+11,11%) καταγράφουν τους υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης χονδρικού εμπορίου, σε μικρή ωστόσο απόλυτη βάση, εύρημα που χρήζει παρακολούθησης για τις επόμενες περιόδους αναφοράς.

• **Διαφοροποίηση χονδρεμπορικού ρόλου Λάρισας και Βόλου.** Στο χονδρικό εμπόριο ο Δήμος Λαρισαίων (24,0%) προηγείται του Δήμου Βόλου (19,9%), αντιστροφή της εικόνας του λιανικού εμπορίου, εύρημα που αναδεικνύει τον ρόλο της Λάρισας ως διαμετακομιστικού κόμβου αγροτικών εφοδίων.

Κεφάλαιο 5 — Το Εμπόριο σε Αριθμούς: Συνθετική Ανάγνωση

Το παρόν κεφάλαιο συνθέτει τα ευρήματα των προηγούμενων ενοτήτων του εμπορικού τομέα, εστιάζοντας στις κρίσιμες κατηγορίες, τη δυναμική και τη χωρική τυπολογία των εμπορικών πόλων της Περιφέρειας Θεσσαλίας. Αποτελεί συμπληρωματική, συνθετική αναφορά ως προς τις αναλυτικές ενότητες του Κεφαλαίου 4.

5.1 Κυρίαρχοι Κλάδοι του Εμπορίου

Στο **λιανικό εμπόριο** (βλ. Παράγραφο 4.2.2), οι τρεις μεγαλύτερες κατηγορίες είναι το **λιανικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού** (2.893 επιχειρήσεις, 29,25% του λιανικού εμπορίου), ο **οικιακός εξοπλισμός, δόμηση και κήπος** (1.724 επιχειρήσεις, 17,43%) και το **λιανικό εμπόριο ένδυσης, υπόδησης και αθλητικών** (1.358 επιχειρήσεις, 13,73%)· οι τρεις αυτές κατηγορίες συγκεντρώνουν αθροιστικά το **60,4%** του λιανικού εμπορίου. Η σύνθεση αυτή αντανακλά έναν ισχυρό πυρήνα βασικής καθημερινής κατανάλωσης, ο οποίος εξυπηρετεί τόσο τον μόνιμο πληθυσμό των αστικών κέντρων όσο και τον εκτεταμένο θεσσαλικό κάμπο.

Σε επίπεδο εξειδίκευσης, όπως αποτυπώνεται από τον **Συντελεστή Χωροθέτησης (LQ — Location Quotient)**, η εικόνα είναι αυτή μιας ευρείας υπερεκπροσώπησης, με επτά από τις έντεκα κατηγορίες να κινούνται πάνω από τον εθνικό μέσο όρο. Υπερεκπροσώπηση εμφανίζουν οι μεγαλύτερες κατηγορίες, με τα **τρόφιμα, ποτά και καπνό** (Συντελεστής Χωροθέτησης **1,29**), την **υγεία και ομορφιά** (**1,27**) και τον **οικιακό εξοπλισμό, δόμηση και κήπο** (**1,19**). Τις υψηλότερες τιμές του κλάδου καταγράφουν οι **υπαίθριες αγορές και το λοιπό λιανικό εμπόριο** (**1,64**) και τα **καύσιμα και είδη μεταφορικών μέσων** (**1,44**), τα τελευταία σε σύνδεση με τη θέση της Θεσσαλίας στους κύριους οδικούς άξονες της χώρας (ΠΑΘΕ και Ε65). Αντίθετα, υποεκπροσώπηση καταγράφουν το **ηλεκτρονικό εμπόριο** (**0,90**), τα **ηλεκτρονικά και τεχνολογία** (**0,85**) και τα **κοσμήματα και ωρολόγια** (**0,82**).

Γράφημα 5.1α — Κορυφαίες κατηγορίες λιανικού εμπορίου: ποσοστό επί συνόλου και Συντελεστής Χωροθέτησης

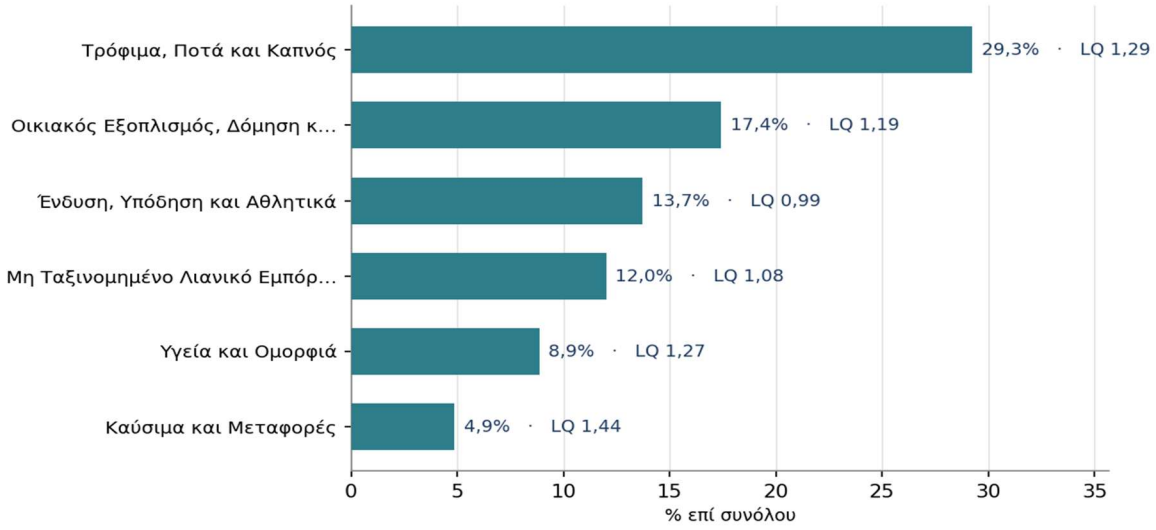

Αντίστοιχα (βλ. Παράγραφο 4.3.2), το **χονδρικό εμπόριο** εμφανίζει συγκέντρωση τύπου Pareto. Οι τρεις μεγαλύτερες κατηγορίες, ο **οικιακός εξοπλισμός και δόμηση** (1.219 επιχειρήσεις, 29,23% του χονδρικού εμπορίου), το **χονδρικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού** (1.139 επιχειρήσεις, 27,31%) και τα **γεωργικά προϊόντα και ζωοτροφές** (541 επιχειρήσεις, 12,97%), συγκεντρώνουν αθροιστικά το **69,5%** του χονδρικού εμπορίου. Η εξειδίκευση εστιάζεται έντονα στην αγροδιατροφική αλυσίδα: τα **γεωργικά προϊόντα και ζωοτροφές** καταγράφουν Συντελεστή Χωροθέτησης **2,44**, την υψηλότερη τιμή ολόκληρης της χώρας, εύρημα που συνδέεται με την έντονη αγροτική παραγωγή του θεσσαλικού κάμπου και τη λειτουργία της Λάρισας και του Βόλου ως χονδρεμπορικών κόμβων γεωργικών εφοδίων. Ακολουθούν τα **καύσιμα, μέταλλα και χημικά** (**1,24**) και, οριακά πάνω από τον εθνικό μέσο όρο, τα **τρόφιμα** (**1,06**) και τα **μηχανήματα και ο επαγγελματικός εξοπλισμός** (**1,01**). Αντίθετα, οι κατηγορίες αστικού-καταναλωτικού χαρακτήρα υποεκπροσωπούνται, με την **ένδυση, υπόδηση και κλωστοϋφαντουργία** στο **0,45** και τα **κοσμήματα και ωρολόγια** στο **0,33**.

Γράφημα 5.1β — Κορυφαίες κατηγορίες χονδρικού εμπορίου: ποσοστό επί συνόλου και Συντελεστής Χωροθέτησης

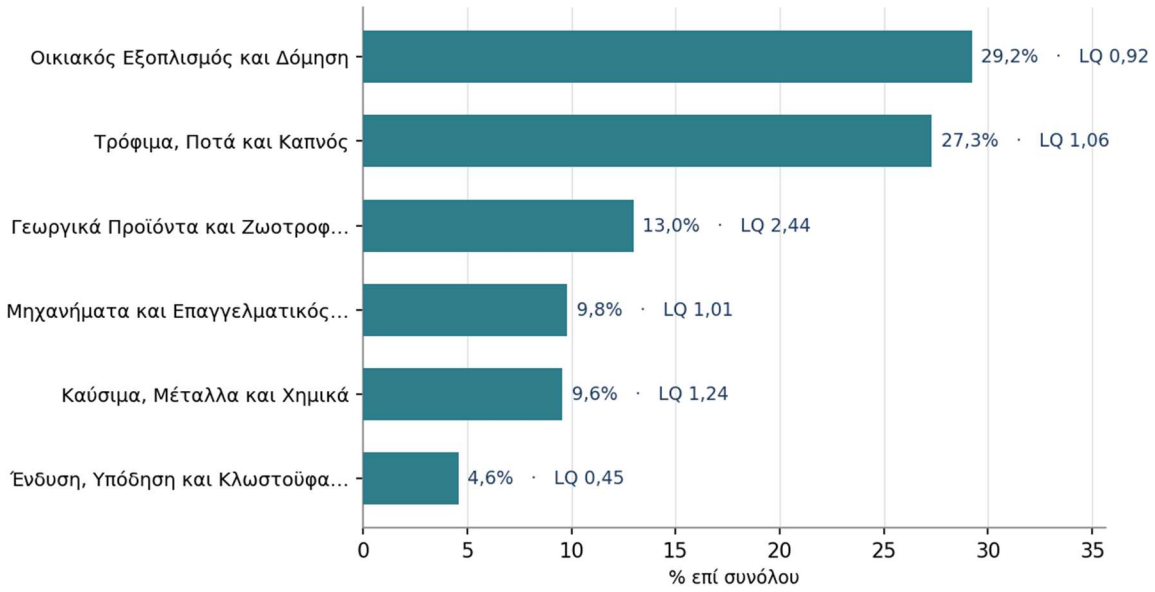

Η σύγκριση των δύο κλάδων αναδεικνύει τον χαρακτήρα μιας πολυκεντρικής Περιφέρειας με έντονη αγροτο-βιομηχανική ταυτότητα, οργανωμένης γύρω από δύο αναπτυξιακά δίπολα, της Λάρισας-Βόλου και των Τρικάλων-Καρδίτσας. Το λιανικό εμπόριο ως σύνολο υπερεκπροσωπείται σαφώς (Συντελεστής Χωροθέτησης λιανικού εμπορίου **1,17**, 4η θέση πανελλαδικά), με τη σύνθεσή του στραμμένη στη βασική κατανάλωση. Το χονδρικό εμπόριο κινείται οριακά στον εθνικό μέσο όρο (Συντελεστής Χωροθέτησης χονδρικού εμπορίου **0,98**), με την εξειδίκευσή του να συμπυκνώνεται έντονα στα γεωργικά εφόδια, όπου η Θεσσαλία κατέχει την πρώτη θέση πανελλαδικά, αντανακλώντας τον ρόλο του θεσσαλικού κάμπου ως σημαντικότερης περιοχής αγροτικής παραγωγής της χώρας. Συνολικά, ο εμπορικός τομέας της Θεσσαλίας στηρίζεται σε δύο πυλώνες: στην εξυπηρέτηση της βασικής κατανάλωσης μέσω του λιανικού εμπορίου και στη

χονδρεμπορική διακίνηση των αγροτικών εφοδίων του θεσσαλικού κάμπου, σε αντιστοιχία με τη συνύπαρξη ισχυρών αστικών κέντρων και εκτεταμένης αγροτικής παραγωγής.

5.2 Δυναμική και Μεταβολές

Η ανάλυση των ρυθμών ανάπτυξης ανά κατηγορία αποτυπώνει μια θετική αλλά συγκρατημένη εικόνα της εμπορικής δυναμικής, με ρυθμούς χαμηλότερους του εθνικού προτύπου. Στο **λιανικό εμπόριο** (βλ. Παράγραφο 4.2.2), οι μεγαλύτερες κατηγορίες αναπτύσσονται με ήπιους ρυθμούς, με την **ένδυση, υπόδηση και αθλητικά** (1.358 επιχειρήσεις) να σημειώνει **Ρυθμό Ανάπτυξης (CGR — Commerce Growth Rate)** +5,03%, τον **οικιακό εξοπλισμό, δόμηση και κήπο** (1.724 επιχειρήσεις) +4,48% και το **λιανικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού** (2.893 επιχειρήσεις) +2,30%. Υψηλότερους ρυθμούς εμφανίζουν κατηγορίες μικρότερης απόλυτης βάσης, με κορυφαίο το **ηλεκτρονικό εμπόριο** (+26,17%, 376 επιχειρήσεις) και το **λιανικό εμπόριο ειδών υγείας και ομορφιάς** (+25,32%, 876 επιχειρήσεις), το οποίο ξεχωρίζει καθώς διατηρεί υψηλό ρυθμό παρά τη μεγάλη απόλυτη βάση του, καταγράφοντας και τη μεγαλύτερη απόλυτη προσθήκη νέων επιχειρήσεων του κλάδου (+177). Καμία κατηγορία του λιανικού εμπορίου δεν εμφανίζει αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης.

Γράφημα 5.2α — Ρυθμοί ανάπτυξης κατηγοριών λιανικού εμπορίου

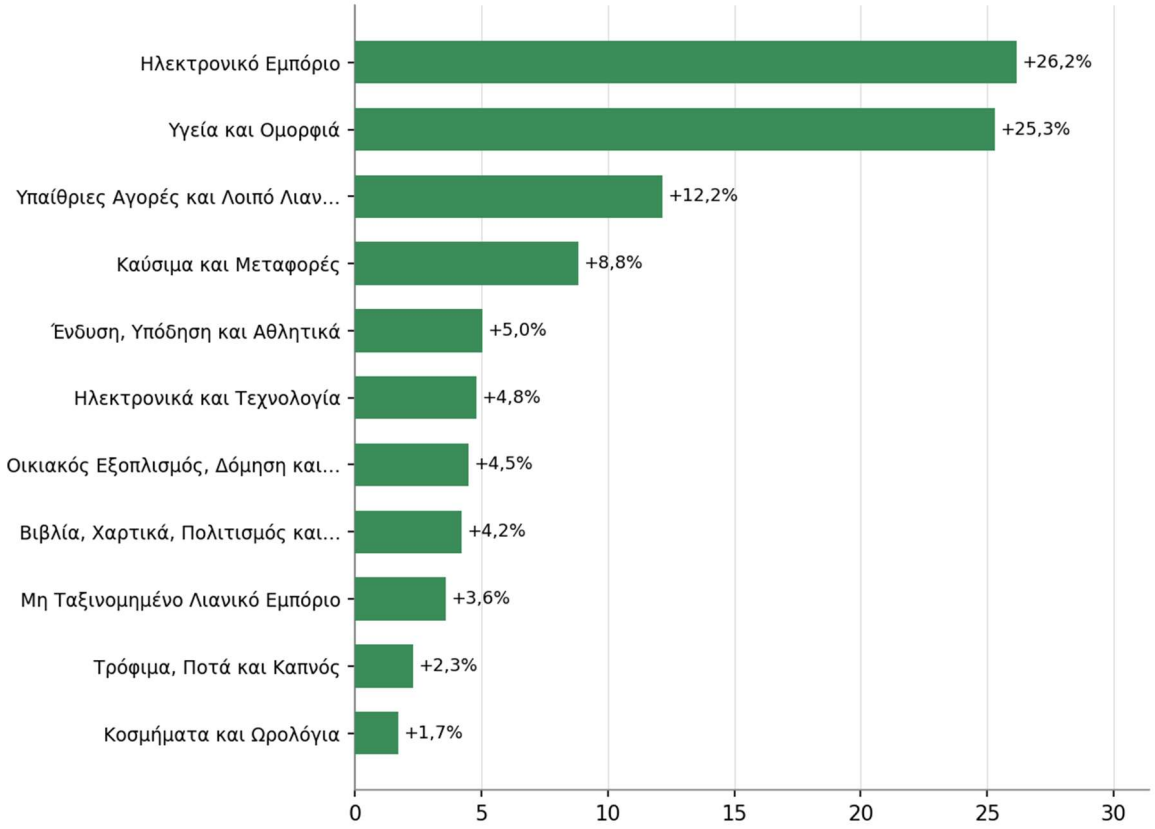

Στο **χονδρικό εμπόριο** (βλ. Παράγραφο 4.3.2), η δυναμική είναι ομοιόμορφα συγκρατημένη σε όλες τις κατηγορίες. Οι μεγαλύτερες κατηγορίες αναπτύσσονται με

παρόμοιους ρυθμούς, με τον **οικιακό εξοπλισμό και δόμηση** (1.219 επιχειρήσεις) στο +6,46% και το **χονδρικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού** (1.139 επιχειρήσεις) στο +5,46%. Τα **γεωργικά προϊόντα και ζωοτροφές** (541 επιχειρήσεις), η πλέον εξειδικευμένη κατηγορία της Περιφέρειας, αναπτύχθηκαν με ρυθμό +5,05%, ενώ μοναδική κατηγορία με αρνητικό ρυθμό είναι τα **κοσμήματα και ωρολόγια** (−6,25%), σε ελάχιστη ωστόσο βάση (15 επιχειρήσεις). Η συνολική αύξηση του χονδρικού εμπορίου ανήλθε σε +5,33%.

Γράφημα 5.2β — Ρυθμοί ανάπτυξης κατηγοριών χονδρικού εμπορίου

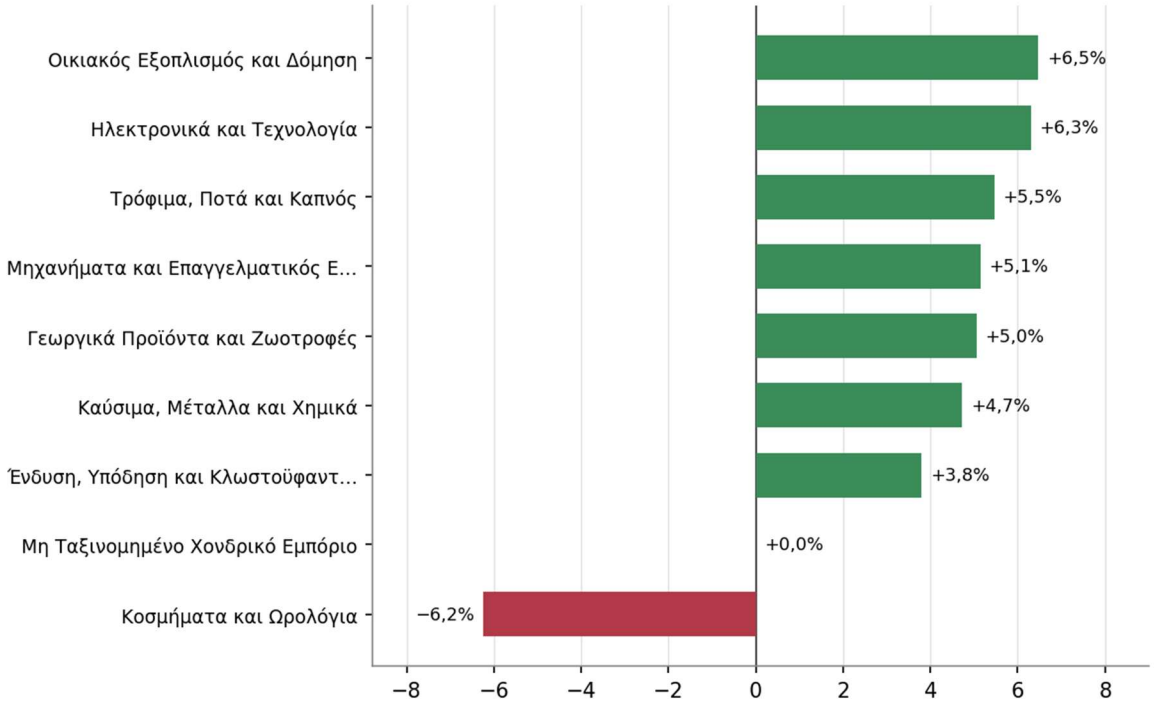

Το κοινό μοτίβο και στους δύο κλάδους είναι η θετική αλλά σαφώς ηπιότερη του εθνικού ανάπτυξη, εντονότερη στο χονδρικό εμπόριο. Ο Ρυθμός Ανάπτυξης του λιανικού εμπορίου (+6,47%) υπολείπεται του αντίστοιχου εθνικού (+8,25%, επί του εκκαθαρισμένου συνόλου ενεργών εγγραφών), ενώ ο ρυθμός του χονδρικού εμπορίου (+5,33%) υπολείπεται κατά πολύ του αντίστοιχου εθνικού (+9,91%). Η υστέρηση αυτή αποτυπώνεται σε **αρνητικές Διαφορικές Συνιστώσες** της ανάλυσης Shift-Share (**−181,15** επιχειρήσεις στο λιανικό και **−175,04** στο χονδρικό εμπόριο, βλ. Παραγράφους 4.2.6 και 4.3.6), με οκτώ από τις έντεκα κατηγορίες του λιανικού και το σύνολο των εννέα κατηγοριών του χονδρικού εμπορίου να εμφανίζουν αρνητική Διαφορική Συνιστώσα. Χαρακτηριστικά, ακόμη και η ισχυρότερη πανελλαδική εξειδίκευση της Περιφέρειας, τα γεωργικά προϊόντα και ζωοτροφές, αναπτύχθηκε τοπικά με ρυθμό χαμηλότερο του αντίστοιχου εθνικού, εύρημα που δείχνει ότι η υψηλή σχετική συγκέντρωση του κλάδου δεν συνοδεύτηκε από ανάλογη δυναμική κατά την περίοδο αναφοράς.

5.3 Σχέση με την Τοπική Οικονομία

Η ανάλυση Shift-Share επιτρέπει να διαχωριστεί η καθαρή μεταβολή του αριθμού των επιχειρήσεων σε τρεις συνιστώσες: την **Εθνική** (επίδραση της γενικής εθνικής τάσης), τη **Διαρθρωτική** (επίδραση της κλαδικής σύνθεσης) και τη **Διαφορική** (τοπικό ανταγωνιστικό αποτέλεσμα). Η τελευταία απομονώνει τη συμβολή των αποκλειστικά τοπικών παραγόντων, πέρα από ό,τι θα προέβλεπε η εθνική πορεία και η σύνθεση των κλάδων.

Στο **λιανικό εμπόριο**, η καθαρή αύξηση των **+601** επιχειρήσεων υπολείπεται εκείνης που θα προέκυπτε αν η Περιφέρεια ακολουθούσε τον εθνικό ρυθμό. Η **Εθνική Συνιστώσα** (+765,88 επιχειρήσεις) αποτελεί το μεγαλύτερο μέρος της μεταβολής, με την **Διαρθρωτική Συνιστώσα** οριακά θετική (+16,27) και τη **Διαφορική Συνιστώσα** αρνητική (−181,15, βλ. Παράγραφο 4.2.6), εύρημα που οδηγεί σε καθαρή αύξηση μικρότερη της αναμενόμενης. Παρόμοια εικόνα και στο **χονδρικό εμπόριο**, όπου η καθαρή αύξηση των **+211** επιχειρήσεων προκύπτει από την **Εθνική Συνιστώσα** (+392,42), με οριακά αρνητική **Διαρθρωτική** (−6,39) και αρνητική **Διαφορική Συνιστώσα** (−175,04, βλ. Παράγραφο 4.3.6). Αθροιστικά, η Διαφορική Συνιστώσα των δύο κλάδων (**−356,19** επιχειρήσεις) αποτυπώνει έναν εμπορικό τομέα που αναπτύχθηκε με ρυθμό βραδύτερο του εθνικού, με την υστέρηση να είναι αναλογικά εντονότερη στο χονδρικό εμπόριο.

Γράφημα 5.3 — Διαφορική Συνιστώσα λιανικού και χονδρικού εμπορίου ανά κατηγορία

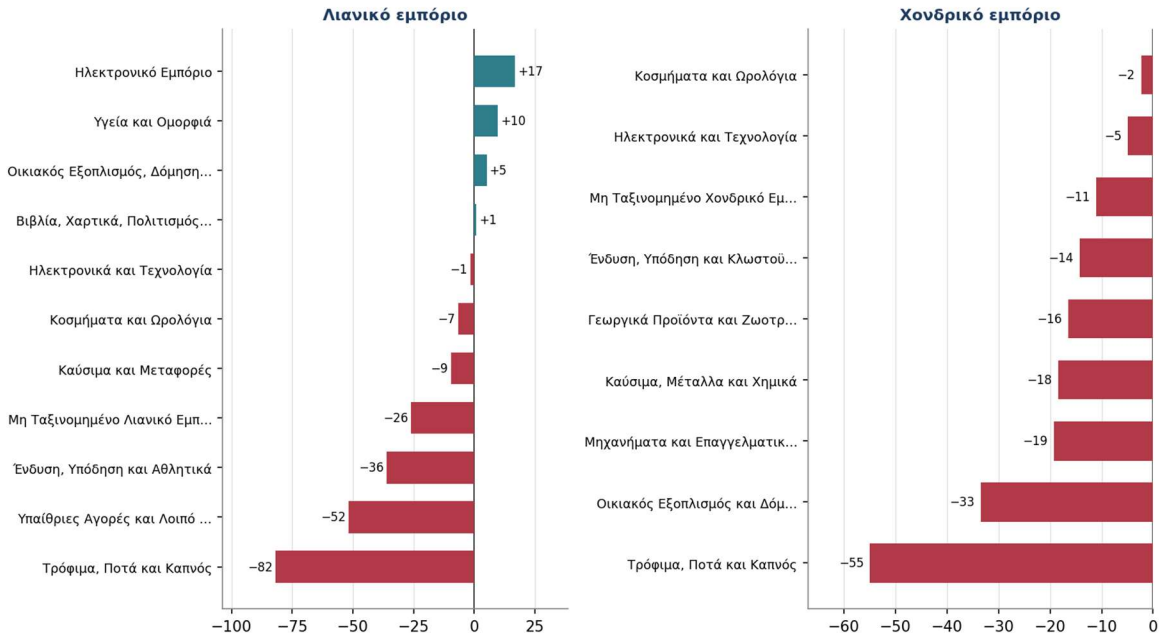

Η ερμηνεία των ευρημάτων συνδέεται με την τυπολογία της Περιφέρειας. Η Θεσσαλία συγκροτεί μια πολυκεντρική ηπειρωτική Περιφέρεια έντονης αγροτο-βιομηχανικής ταυτότητας, οργανωμένη γύρω από δύο αναπτυξιακά δίπολα, της Λάρισας-Βόλου και των Τρικάλων-Καρδίτσας, με τον θεσσαλικό κάμπο να αποτελεί μία από τις κύριες αγροτικές βάσεις της χώρας. Στο πλαίσιο αυτό, ο εμπορικός τομέας συνδυάζει δύο χαρακτηριστικά.

Πρώτον, το λιανικό εμπόριο οργανώνεται γύρω από τη βασική κατανάλωση. Με συνολικό Συντελεστή Χωροθέτησης σαφώς πάνω από τον εθνικό μέσο όρο (**1,17**, 4η θέση πανελλαδικά, βλ. Παράγραφο 2.4), η σύνθεσή του χαρακτηρίζεται από υπερεκπροσώπηση στις κατηγορίες καθημερινής κατανάλωσης (τρόφιμα, υγεία και ομορφιά, οικιακός εξοπλισμός). Η αρνητική Διαφορική Συνιστώσα (−181,15) δείχνει ότι το λιανικό εμπόριο αναπτύχθηκε θετικά αλλά με ρυθμό χαμηλότερο του εθνικού, με τη θετική τοπική συνεισφορά να περιορίζεται σε λίγες αναπτυσσόμενες κατηγορίες, όπως το ηλεκτρονικό εμπόριο και η υγεία και ομορφιά.

Δεύτερον, η κατανομή του χονδρικού εμπορίου αντανακλά την αγροτική ταυτότητα του θεσσαλικού κάμπου. Παρότι ως σύνολο κινείται οριακά στον εθνικό μέσο όρο (Συντελεστής Χωροθέτησης χονδρικού εμπορίου **0,98**), εμφανίζει τη μοναδική σε ένταση εξειδίκευση της χώρας στα γεωργικά προϊόντα και ζωοτροφές (Συντελεστής Χωροθέτησης **2,44**), συνδεδεμένη με τη λειτουργία της Λάρισας και του Βόλου ως χονδρεμπορικών κόμβων γεωργικών εφοδίων. Η εξειδίκευση αυτή ωστόσο δεν συνοδεύτηκε από αντίστοιχη δυναμική: και οι εννέα κατηγορίες του χονδρικού εμπορίου εμφανίζουν αρνητική Διαφορική Συνιστώσα, συμπεριλαμβανομένων των ίδιων των γεωργικών προϊόντων (−16,49), εύρημα που δείχνει ότι η υψηλή σχετική συγκέντρωση δεν μεταφράστηκε σε ταχύτερη αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων.

Συνολικά, ο εμπορικός τομέας της Θεσσαλίας αποτυπώνεται ως ένας κλάδος με ισχυρή διαρθρωτική παρουσία στη βασική κατανάλωση και στη διακίνηση αγροτικών εφοδίων, ο οποίος ωστόσο αναπτύχθηκε με ρυθμό βραδύτερο του εθνικού και στους δύο κλάδους. Η αθροιστική αρνητική Διαφορική Συνιστώσα (−356,19 επιχειρήσεις) προέρχεται από τους συγκρατημένους ρυθμούς ανάπτυξης τόσο των μεγάλων κατηγοριών βασικής κατανάλωσης όσο και της αγροδιατροφικής χονδρεμπορικής βάσης, η οποία, παρά την υψηλή της εξειδίκευση, κινήθηκε βραδύτερα από το εθνικό πρότυπο κατά την περίοδο αναφοράς.

5.4 Εμπορικές Ενότητες με Σημείο Αναφοράς

Η συνδυαστική ανάγνωση της εμπορικής βάσης κάθε Δήμου με τα δομικά του χαρακτηριστικά οργανώνει τους Δήμους της Περιφέρειας στην πενταβάθμια τυπολογία του Κεφαλαίου 3 (βλ. Παράγραφο 3.3), η οποία στο παρόν κεφάλαιο διαβάζεται υπό το πρίσμα του εμπορίου. Η τυπολογία αντανακλά τη δομή των δύο αναπτυξιακών διπόλων της Περιφέρειας και τη συνύπαρξη του θεσσαλικού κάμπου, του νησιωτικού συμπλέγματος των Σποράδων και της ορεινής ενδοχώρας.

Πίνακας 5.4 — Τυπολογία Εμπορικών Πόλων Περιφέρειας Θεσσαλίας (5 τύποι, Κεφ. 3)

Τύπος (Κεφάλαιο 3)	Δήμοι	Εμπορικές επιχ.	Ρυθμός ανάπτυξης εμπορίου
Α — Κύριο Αναπτυξιακό Δίπολο Λάρισας-Βόλου	Βόλου, Λαρισαίων	5.949	+5,56% έως +8,61%
Β — Δευτερεύον	Τρικκαίων, Καρδίτσας	3.269	+7,24% έως

Τύπος (Κεφάλαιο 3)	Δήμοι	Εμπορικές επιχ.	Ρυθμός ανάπτυξης εμπορίου
Αναπτυξιακό Δίπολο Τρικάλων-Καρδίτσας			+7,32%
Γ — Πεδινοί Αγροτικοί Δήμοι	Κιλελέρ, Σοφάδων, Τυρνάβου, Παλαμά, Φαρσάλων, Τεμπών	1.720	−1,65% έως +8,76%
Δ — Σποράδες (Νησιωτικός Τουριστικός)	Σκιάθου, Σκοπέλου, Αλοννήσου	652	+1,98% έως +6,49%
Ε — Ορεινοί & Ημιορεινοί Δήμοι	Μετεώρων, Αλμυρού, Νοτίου Πηλίου, Ελασσόνας, Πύλης, Ρήγα Φεραίου, Μουζακίου, Φαρκαδόνας, Ζαγοράς - Μουρεσίου, Αγιάς, Λίμνης Πλαστήρα, Αργιθέας	2.470	−13,33% έως +8,67%

Στην κορυφή της ιεραρχίας βρίσκεται το **Κύριο Αναπτυξιακό Δίπολο Λάρισας-Βόλου** (Τύπος Α), οι Δήμοι Βόλου (3.150 εμπορικές επιχειρήσεις, +5,56%) και Λαρισαίων (2.799 εμπορικές επιχειρήσεις, +8,61%), που συγκεντρώνουν αθροιστικά 5.949 εμπορικές επιχειρήσεις (42,3% της Περιφέρειας). Οι δύο Δήμοι μοιράζονται τον ηγετικό ρόλο: ο Βόλος με ισχυρότερο βιομηχανικό και λιμενικό χαρακτήρα και η Λάρισα ως διοικητική έδρα της Περιφέρειας με την ισχυρότερη χονδρεμπορική βάση, καταγράφοντας και τον υψηλότερο ρυθμό ανάπτυξης εμπορίου μεταξύ των μεγάλων Δήμων (+8,61%).

Ακολουθεί το **Δευτερεύον Αναπτυξιακό Δίπολο Τρικάλων-Καρδίτσας** (Τύπος Β, 3.269 εμπορικές επιχειρήσεις, 23,3% της Περιφέρειας), οι Δήμοι Τρικκαίων και Καρδίτσας, έδρες των ομώνυμων Περιφερειακών Ενοτήτων. Μαζί με το κύριο δίπολο, τα δύο αναπτυξιακά δίπολα συγκεντρώνουν περίπου τα δύο τρίτα του εμπορίου της Περιφέρειας (65,6%), επιβεβαιώνοντας τη συγκέντρωση της εμπορικής δραστηριότητας στους τέσσερις μεγάλους αστικούς πόλους.

Οι **Πεδινοί Αγροτικοί Δήμοι** (Τύπος Γ, 1.720 εμπορικές επιχειρήσεις), έξι Δήμοι του θεσσαλικού κάμπου, διαθέτουν εμπορική παρουσία που εξυπηρετεί την αγροτική ενδοχώρα, με μεταβλητούς ρυθμούς ανάπτυξης (−1,65% έως +8,76%). Διακριτό, μονοθεματικά τουριστικό προφίλ εμφανίζουν οι **Σποράδες** (Τύπος Δ, 652 εμπορικές επιχειρήσεις), οι νησιωτικοί Δήμοι Σκιάθου, Σκοπέλου και Αλοννήσου, όπου η εμπορική βάση είναι περιορισμένη, με τον τουρισμό να αποτελεί τον κυρίαρχο κλάδο της τοπικής οικονομίας. Την κατάταξη συμπληρώνουν οι **Ορεινοί και Ημιορεινοί Δήμοι** (Τύπος Ε, 2.470 εμπορικές επιχειρήσεις), δώδεκα Δήμοι μικρής έως μέτριας βάσης και ιδιαίτερα μεταβλητών ρυθμών (−13,33% έως +8,67%).

Συνολικά, η πενταβάθμια τυπολογία αποτυπώνει τον χαρακτήρα μιας πολυκεντρικής Περιφέρειας οργανωμένης γύρω από δύο αστικά δίπολα, όπου η εμπορική δραστηριότητα συγκεντρώνεται κατά κύριο λόγο στους τέσσερις μεγάλους πόλους της Λάρισας, του Βόλου, των Τρικάλων και της Καρδίτσας, ενώ ο θεσσαλικός κάμπος, οι Σποράδες και η ορεινή ενδοχώρα διαμορφώνουν διακριτές συμπληρωματικές βαθμίδες.

Κεφάλαιο 6 — Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (RBDI)

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζεται ο Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (Regional Business Dynamics Index, RBDI), ένας σύνθετος δείκτης που συνοψίζει τη δυναμική και τη διαρθρωτική φυσιογνωμία του εμπορικού τομέα κάθε Περιφέρειας σε μία ενιαία τιμή στην κλίμακα [0,1]. Στόχος είναι η συγκριτική αξιολόγηση της Περιφέρειας Θεσσαλίας έναντι των υπολοίπων 12 Περιφερειών της χώρας.

6.1 Σύνθεση του Δείκτη

Ο RBDI υπολογίζεται ως σταθμισμένο άθροισμα τεσσάρων κανονικοποιημένων συνιστωσών, καθεμιά εκ των οποίων αποτυπώνει διαφορετική διάσταση της εμπορικής δυναμικής:

- **CBFR** (Commercial Business Formation Rate, βάρος 35%) — μερίδιο νέων εμπορικών επιχειρήσεων επί του συνόλου των νέων εγγραφών της Περιφέρειας. Αποτυπώνει τον ρυθμό ίδρυσης εμπορικών επιχειρήσεων.
- **Δείκτης Διατήρησης** (Retention Rate, βάρος 20%) — αναλογία (nt − at) / nt_{-1}, δηλαδή μερίδιο επιχειρήσεων που υφίσταντο στην αρχική περίοδο και παρέμειναν ενεργές. Αποτυπώνει τη σταθερότητα του υφιστάμενου εμπορικού ιστού.[15]
- **LQ Εμπορίου** (Συντελεστής Χωροθέτησης, βάρος 25%) — αναλογία του μεριδίου εμπορίου της Περιφέρειας προς το αντίστοιχο εθνικό μερίδιο. Αποτυπώνει τη σχετική εξειδίκευση στο εμπόριο σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα.
- **Δείκτης Εντροπίας Shannon** (βάρος 20%) — υπολογίζεται επί της κατανομής των ενεργών επιχειρήσεων στους διψήφιους κωδικούς ΣΤΑΚΟΔ της συνολικής περιφερειακής οικονομίας, και όχι μόνο του εμπορικού τομέα. Αποτυπώνει τη δομική ποικιλομορφία της οικονομικής βάσης εντός της οποίας λειτουργεί το εμπόριο.

Όλες οι συνιστώσες υπόκεινται σε λογαριθμικό μετασχηματισμό για την εξομάλυνση ακραίων τιμών και κατόπιν σε min-max κανονικοποίηση στο διάστημα [0,1] σε επίπεδο 13 Περιφερειών. Η τελική τιμή RBDI είναι το σταθμισμένο άθροισμα των τεσσάρων κανονικοποιημένων συνιστωσών. Η στάθμιση αποδίδει τη μεγαλύτερη βαρύτητα στον ρυθμό ίδρυσης (35%) ως πλέον άμεση ένδειξη επιχειρηματικής ανανέωσης, ακολουθούμενο από τη σχετική εξειδίκευση (25%), ενώ η σταθερότητα του υφιστάμενου ιστού και η δομική ποικιλομορφία συμμετέχουν με ισόποση βαρύτητα (20% εκάστη). Ο δείκτης δεν συνιστά μέτρο επίδοσης αλλά εργαλείο διαρθρωτικής ανάγνωσης: συμπυκνώνει σε μία τιμή τέσσερις διακριτές όψεις της εμπορικής φυσιογνωμίας, η ερμηνεία των οποίων απαιτεί την επιμέρους ανάγνωση των συνιστωσών.

---

[15] Ο Δείκτης Διατήρησης πρέπει να ερμηνεύεται με προσοχή λόγω της εκκαθάρισης του Μητρώου ΓΕΜΗ που πραγματοποιήθηκε εντός της περιόδου αναφοράς, η οποία οδήγησε σε μαζική διαγραφή ανενεργών εγγραφών από το μητρώο, με συνέπεια ορισμένες Περιφέρειες να επηρεάζονται αναλογικά διαφορετικά. Για περισσότερες λεπτομέρειες βλ. Μεθοδολογικές Επισημάνσεις.

6.2 Κατάταξη Περιφερειών — Η Θέση της Θεσσαλίας

Με βάση τις τιμές RBDI για την περίοδο του Μαρτίου 2026, η Περιφέρεια Θεσσαλίας κατατάσσεται 4η μεταξύ των 13 Περιφερειών της χώρας με τιμή RBDI = 0,5703. Η τιμή αυτή τοποθετείται σαφώς πάνω από τον εθνικό μέσο όρο (0,4878), στο ανώτερο τμήμα της κατάταξης, ανάμεσα στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη (3η, 0,6140) και την Αττική (5η, 0,5197).

Πίνακας 6.1 — Κατάταξη Περιφερειών κατά RBDI και Συνιστώσες (Μάρτιος 2026)

#	Περιφέρεια	RBDI	CBFR	Δείκτης Διατήρησης	LQ Εμπορίου	Δείκτης Εντροπίας
1	Δυτική Ελλάδα	0,842	0,638	0,973	1,15	3,29
2	Κεντρική Μακεδονία	0,739	0,615	0,966	1,13	3,37
3	Αν. Μακεδονία & Θράκη	0,614	0,617	0,925	1,17	3,20
4	**Θεσσαλία**	**0,570**	**0,597**	**0,948**	**1,10**	**3,27**
5	Αττική	0,520	0,559	0,996	0,94	3,54
6	Στερεά Ελλάδα	0,500	0,581	0,956	1,07	3,25
7	Πελοπόννησος	0,432	0,565	0,966	1,04	3,24
8	Κρήτη	0,427	0,580	0,960	0,93	3,25
9	Ήπειρος	0,401	0,571	0,961	0,93	3,29
10	Βόρειο Αιγαίο	0,363	0,568	0,949	1,04	3,12
11	Δυτική Μακεδονία	0,327	0,577	0,919	0,96	3,24
12	Νότιο Αιγαίο	0,323	0,568	1,001	0,86	2,93
13	Ιόνια Νησιά	0,283	0,590	0,974	0,72	2,95

Η ανάλυση ανά συνιστώσα αποκαλύπτει ισχυρές επιδόσεις στις τρεις από τις τέσσερις διαστάσεις, με μία σαφή εξαίρεση. Στις δύο «δυναμικές» συνιστώσες η εικόνα διαφοροποιείται:

- **CBFR (ρυθμός ίδρυσης):** 4η/13 με τιμή 0,597, πάνω από τον εθνικό μέσο όρο (0,587), εύρημα που αποτυπώνει την ενεργό επιχειρηματική ανανέωση των αστικών διπόλων της Περιφέρειας.
- **Δείκτης Διατήρησης:** 11η/13 με τιμή 0,948, κάτω από τον εθνικό μέσο όρο (0,961), η μόνη συνιστώσα στην οποία η Περιφέρεια υστερεί σαφώς. Η θέση αυτή συνδέεται με τον υψηλό ρυθμό παύσης εμπορικών επιχειρήσεων (CBCR 6,33%), ο οποίος ενδέχεται να συνδέεται εν μέρει με την εκκαθάριση του Μητρώου ΓΕΜΗ.

Στις δύο «διαρθρωτικές» συνιστώσες η Περιφέρεια εμφανίζει ισχυρές επιδόσεις:

- **LQ Εμπορίου (σχετική εξειδίκευση):** 4η/13 με τιμή 1,10, σαφώς πάνω από τον εθνικό μέσο όρο (1,00). Η υπερεκπροσώπηση αυτή τροφοδοτείται από την έντονη χονδρεμπορική διακίνηση των γεωργικών εφοδίων του θεσσαλικού κάμπου, της σημαντικότερης περιοχής αγροτικής παραγωγής της χώρας.

- **Δείκτης Εντροπίας (ποικιλομορφία):** 5η/13 με τιμή 3,27, πάνω από τον εθνικό μέσο όρο (3,22). Η ικανοποιητική αυτή ποικιλομορφία αντανακλά τη μεικτή παραγωγική βάση της Περιφέρειας, η οποία συνδυάζει την εκτεταμένη αγροτική παραγωγή του θεσσαλικού κάμπου, τη μεταποιητική και βιομηχανική δραστηριότητα των αστικών κέντρων και τις υπηρεσίες των δύο αναπτυξιακών διπόλων.

Η σύνθεση των τεσσάρων συνιστωσών, με ισχυρές επιδόσεις στον ρυθμό ίδρυσης, την εξειδίκευση και την ποικιλομορφία και μοναδική υστέρηση στη διατήρηση, οδηγεί σε υψηλή συνολική τιμή RBDI και στην 4η θέση. Όπως αναλύεται στη συνέχεια, η θέση αυτή αντανακλά μια οικονομία ισχυρού αγροτο-βιομηχανικού χαρακτήρα, εντός της οποίας το εμπόριο κατέχει διακριτή και εξειδικευμένη θέση, ιδίως στη χονδρεμπορική εξυπηρέτηση της αγροτικής παραγωγής.

6.3 Διαρθρωτική Ανάγνωση

Η 4η θέση της Περιφέρειας Θεσσαλίας στον RBDI (0,5703), σαφώς πάνω από τον εθνικό μέσο όρο, την τοποθετεί μεταξύ των Περιφερειών με ισχυρή εμπορική φυσιογνωμία. Η υψηλή αυτή κατάταξη προκύπτει από ισχυρές επιδόσεις στον ρυθμό ίδρυσης, την εξειδίκευση και την ποικιλομορφία, τις οποίες συγκρατεί μερικώς η υστέρηση στη συνιστώσα της διατήρησης.

Η ανάγνωση των συνιστωσών αναδεικνύει την ισχυρή αγροτο-βιομηχανική ταυτότητα της Περιφέρειας. Η υπερεκπροσώπηση του εμπορίου (LQ 4η/13) και η ευρεία κλαδική ποικιλομορφία (Εντροπία 5η/13) συνδέονται με τη λειτουργία των αστικών κέντρων της Θεσσαλίας ως χονδρεμπορικών κόμβων για τη διακίνηση των αγροτικών εφοδίων του θεσσαλικού κάμπου. Ο υψηλός ρυθμός ίδρυσης (CBFR 4η/13) αποτυπώνει την ενεργό επιχειρηματική ανανέωση των δύο αναπτυξιακών διπόλων. Αντιθέτως, στον Δείκτη Διατήρησης η Περιφέρεια υστερεί (11η/13), εύρημα που συνδέεται με τον υψηλότερο ρυθμό παύσης εμπορικών επιχειρήσεων (CBCR 6,33%), ο οποίος ενδέχεται να συνδέεται εν μέρει με την εκκαθάριση του Μητρώου ΓΕΜΗ.

Η εικόνα αυτή είναι συμβατή με τη διαρθρωτική φυσιογνωμία της Θεσσαλίας ως Περιφέρειας έντονης αγροτο-βιομηχανικής ταυτότητας, οργανωμένης γύρω από δύο αναπτυξιακά δίπολα, της Λάρισας-Βόλου και των Τρικάλων-Καρδίτσας. Το χονδρικό εμπόριο εξειδικεύεται στην αγροδιατροφική αλυσίδα, με τα γεωργικά προϊόντα και ζωοτροφές να εμφανίζουν υψηλή σχετική εξειδίκευση. Το λιανικό εμπόριο εξυπηρετεί τόσο τα αστικά κέντρα όσο και τον εκτεταμένο θεσσαλικό κάμπο. Η αρνητική Διαφορική Συνιστώσα της ανάλυσης Shift-Share (−356,19 επιχειρήσεις, βλ. Παράγραφο 5.3), με το χονδρικό εμπόριο να συνεισφέρει σχεδόν κατά το ήμισυ (−175,04), δείχνει ότι το εμπόριο αναπτύχθηκε με ρυθμούς χαμηλότερους από την εθνική και κλαδική τάση.

Στο πλαίσιο αυτό, η υψηλή τιμή του RBDI αποτυπώνει την ισχυρή διαρθρωτική θέση του εμπορικού τομέα σε μια δυναμική αγροτο-βιομηχανική οικονομία, με τη σχετική υστέρηση στη διατήρηση του εμπορικού ιστού να ενδέχεται να συνδέεται εν μέρει με την εκκαθάριση του μητρώου, χωρίς απαραίτητα να αντανακλά πραγματική αδυναμία. Οι παρεμβάσεις ενίσχυσης του εμπορίου θα πρέπει να αξιοποιούν τη διασύνδεση του χονδρικού εμπορίου

με την αγροτική παραγωγή του θεσσαλικού κάμπου και τη βιομηχανική βάση των δύο διπόλων.

Κεφάλαιο 7 — Σύνοψη

Η ανάλυση του εμπορικού τομέα της Περιφέρειας Θεσσαλίας αναδεικνύει τα ακόλουθα κύρια συμπεράσματα:

- **Διαρθρωτική υπερεκπροσώπηση με συγκρατημένη αναπτυξιακή δυναμική.** Η Περιφέρεια συγκεντρώνει 14.060 ενεργές εμπορικές επιχειρήσεις, με Ρυθμό Ανάπτυξης Εμπορίου (CGR — Commerce Growth Rate) +6,13%, χαμηλότερο του εθνικού μέσου όρου (+8,79%). Ο Ρυθμός Παύσης Εμπορικών Επιχειρήσεων (CBCR — Commerce Business Closure Rate) διαμορφώνεται σε 6,33%, υψηλότερος του εθνικού μέσου όρου και ενδεχομένως επηρεασμένος εν μέρει από την εκκαθάριση του Μητρώου ΓΕΜΗ. Η αθροιστική Διαφορική Συνιστώσα της ανάλυσης Shift-Share (−356,19 επιχειρήσεις, βλ. Παράγραφο 5.3) δείχνει υστέρηση του τοπικού εμπορίου έναντι της εθνικής και κλαδικής τάσης.
- **Συγκέντρωση σε δύο αναπτυξιακά δίπολα και ανά κατηγορία.** Γεωγραφικά, η εμπορική δραστηριότητα συγκεντρώνεται στα δύο αναπτυξιακά δίπολα της Περιφέρειας· το κύριο δίπολο Λάρισας-Βόλου καλύπτει 5.949 επιχειρήσεις, με τον Δήμο Βόλου να συγκεντρώνει 3.150 (22,42%) και τον Δήμο Λαρισαίων 2.799 (19,92%). Ως προς τη σύνθεση, οι τρεις κορυφαίες κατηγορίες καλύπτουν το 60,40% του λιανικού και το 69,50% του χονδρικού εμπορίου (βλ. Παράγραφο 5.1).
- **Κυριαρχία βασικής κατανάλωσης και εξειδίκευση στην αγροδιατροφική αλυσίδα.** Στο λιανικό εμπόριο κυριαρχούν τα τρόφιμα, ποτά και καπνός (29,25%), ο οικιακός εξοπλισμός, δόμηση και κήπος (17,43%) και η ένδυση, υπόδηση και αθλητικά (13,73%). Στο χονδρικό εμπόριο, πέραν του οικιακού εξοπλισμού (29,23%) και των τροφίμων (27,31%), διακριτή είναι η εξειδίκευση στα γεωργικά προϊόντα και ζωοτροφές (12,97%), εύρημα που αντανακλά τον αγροτικό χαρακτήρα του θεσσαλικού κάμπου.
- **Τυπολογία πέντε ζωνών εμπορικών πόλων.** Οι Δήμοι της Περιφέρειας οργανώνονται στις πέντε ζώνες της τυπολογίας του Κεφαλαίου 3 (βλ. Παράγραφο 5.4): το Κύριο Αναπτυξιακό Δίπολο Λάρισας-Βόλου (Τύπος Α), το Δευτερεύον Αναπτυξιακό Δίπολο Τρικάλων-Καρδίτσας (Τύπος Β), τους Πεδινούς Αγροτικούς Δήμους του θεσσαλικού κάμπου (Τύπος Γ), τους νησιωτικούς τουριστικούς Δήμους των Σποράδων (Σκιάθου, Σκοπέλου και Αλοννήσου, Τύπος Δ) και τους Ορεινούς και Ημιορεινούς Δήμους (Τύπος Ε). Η δομή αυτή αντανακλά την οργάνωση της Περιφέρειας γύρω από δύο αστικά δίπολα, με τον εκτεταμένο αγροτικό κάμπο και τους ορεινούς όγκους περιμετρικά.
- **Ισχυρή αγροτο-βιομηχανική ταυτότητα.** Η εμπορική δραστηριότητα πλαισιώνεται από τον έντονο αγροτο-βιομηχανικό χαρακτήρα της Περιφέρειας, με τον θεσσαλικό κάμπο ως σημαντική περιοχή αγροτικής παραγωγής και τα αστικά κέντρα της Λάρισας και του Βόλου να λειτουργούν ως χονδρεμπορικοί κόμβοι για τη διακίνηση των

γεωργικών εφοδίων. Η οργάνωση σε δύο αναπτυξιακά δίπολα, Λάρισας-Βόλου και Τρικάλων-Καρδίτσας, προσδίδει στην Περιφέρεια πολυκεντρική αστική δομή.

- **Ο Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής ως διαρθρωτικός δείκτης.** Η Περιφέρεια κατατάσσεται 4η μεταξύ των 13 Περιφερειών στον Δείκτη Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (RBDI — Regional Business Dynamics Index) με τιμή 0,5703, σαφώς πάνω από τον εθνικό μέσο όρο (0,4878). Η υψηλή αυτή θέση αποτυπώνει διαρθρωτικά την ισχυρή εμπορική φυσιογνωμία της αγροτο-βιομηχανικής οικονομίας: ισχυρές επιδόσεις στον ρυθμό ίδρυσης (4η/13), την εξειδίκευση (4η/13) και την ποικιλομορφία (5η/13), με μοναδική υστέρηση στη διατήρηση του εμπορικού ιστού (11η/13), η οποία ενδέχεται να συνδέεται εν μέρει με την εκκαθάριση του μητρώου.

Μεθοδολογικές Επισημάνσεις

Περιφέρεια Θεσσαλίας (EL61) — Μάρτιος 2026 | Περίοδος αναφοράς: Οκτώβριος 2024 – Μάρτιος 2026

Α. Πηγή Δεδομένων και Κάλυψη

Τα στοιχεία του παρόντος δελτίου προέρχονται από τη βάση του **Γενικού Εμπορικού Μητρώου (ΓΕΜΗ)** και αποτυπώνουν την κατάσταση των εγγεγραμμένων επιχειρήσεων της Περιφέρειας Θεσσαλίας σε δύο χρονικές στιγμές: τον **Οκτώβριο 2024** και τον **Μάρτιο 2026**. Πρόκειται για **προσωρινά στοιχεία** που αντανακλούν τις εγγραφές του μητρώου κατά τις εν λόγω ημερομηνίες αναφοράς και δεν αποτελούν τελικά εκδοθέντα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ).

Η γεωγραφική κατάταξη των επιχειρήσεων βασίζεται στην κατάταξη NUTS3 της ΕΛΣΤΑΤ: η Περιφέρεια υποδιαιρείται σε πέντε Περιφερειακές Ενότητες (ΠΕ Λάρισας, ΠΕ Μαγνησίας, ΠΕ Τρικάλων, ΠΕ Καρδίτσας και ΠΕ Σποράδων) και 25 Δήμους, σε μια εκτεταμένη ηπειρωτική Περιφέρεια οργανωμένη γύρω από δύο αναπτυξιακά δίπολα. Η Περιφέρεια αριθμεί συνολικά 51.569 ενεργές επιχειρήσεις κατά τον Μάρτιο 2026, εκ των οποίων 14.060 ανήκουν στον εμπορικό τομέα (9.889 στο λιανικό και 4.171 στο χονδρικό εμπόριο). Η κάλυψη αφορά όλες τις ενεργές εγγεγραμμένες επιχειρήσεις ανεξαρτήτως νομικής μορφής και κλάδου δραστηριότητας. Ο ορισμός του πρωτεύοντος αριθμού εμπορικών επιχειρήσεων (ΣΤΑΚΟΔ 45 έως 47) διακρίνεται από το σύνολο του μητρώου, το οποίο χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό των μη εμπορικών δεικτών, όπως ο Δείκτης Εντροπίας Shannon της συνολικής οικονομίας και ο Συντελεστής Χωροθέτησης κλαδικής σύνθεσης.

Β. Εκκαθάριση Μητρώου ΓΕΜΗ

Εντός της περιόδου αναφοράς πραγματοποιήθηκε **εκκαθάριση μητρώου ΓΕΜΗ**: πανελλαδικά **65.334 εταιρείες** διαγράφηκαν, εκ των οποίων περίπου **15 χιλιάδες ήταν εμπορικές** (περίπου **2,6% του εμπορικού αποθέματος** του Οκτωβρίου 2024). Η εκκαθάριση αφορούσε κατά κύριο λόγο αδρανοποιημένες ατομικές επιχειρήσεις που είχαν παύσει εκ των πραγμάτων τη δραστηριότητά τους χωρίς να έχουν προβεί σε επίσημη διαγραφή.

Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, ο Ρυθμός Παύσης Εμπορικών Επιχειρήσεων (CBCR = 6,33%) διαμορφώνεται υψηλότερα του εθνικού μέσου όρου (5,48%) και του κατωφλίου αξιολόγησης του 5,5%. Ο αυξημένος αυτός ρυθμός παύσης ενδέχεται να συνδέεται εν μέρει με την εκκαθάριση του μητρώου, χωρίς απαραίτητα να υποδηλώνει πραγματική επιδείνωση της ανθεκτικότητας του εμπορικού ιστού. Το εύρημα αυτό χρήζει διαχρονικής παρακολούθησης ώστε να διαπιστωθεί αν αποτυπώνει σταθερή τάση ή συγκυριακό αποτέλεσμα της εκκαθάρισης. Ο Ρυθμός Ανάπτυξης Εμπορίου (CGR = +6,13%) κινείται χαμηλότερα του εθνικού μέσου όρου (+8,79%), εικόνα που θα πρέπει να ερμηνεύεται με προσοχή, καθώς οι διοικητικές διαγραφές μη ενεργών επιχειρήσεων ενσωματώνονται μηχανιστικά ως πραγματικές παύσεις και ενδέχεται να υποεκτιμούν την πραγματική εμπορική δυναμική της Περιφέρειας.

Γ. Ομαδοποίηση Κατηγοριών ΣΤΑΚΟΔ

Για την ανάλυση του εμπορικού τομέα, οι 37 διψήφιοι ΚΑΔ ομαδοποιούνται σε **20 ομοιογενείς κατηγορίες**, ένδεκα του λιανικού και εννέα του χονδρικού εμπορίου. Η ομαδοποίηση αποσκοπεί στη μέγιστη δυνατή ομοιογένεια των επιμέρους κλάδων εντός κάθε κατηγορίας, επιτρέποντας συγκρίσιμη ανάλυση τόσο σε επίπεδο Περιφέρειας όσο και σε επίπεδο Δήμων και Περιφερειακών Ενοτήτων.

Ιδιαίτερη μεθοδολογική επισήμανση αφορά την ερμηνεία του Συντελεστή Χωροθέτησης στο πλαίσιο της αγροτο-βιομηχανικής ταυτότητας της Περιφέρειας: η υψηλή σχετική εξειδίκευση του χονδρικού εμπορίου γεωργικών προϊόντων και ζωοτροφών αντανακλά τη λειτουργία των αστικών κέντρων της Θεσσαλίας ως χονδρεμπορικών κόμβων για τη διακίνηση των αγροτικών εφοδίων του θεσσαλικού κάμπου. Η ισχυρή αυτή

εξειδίκευση θα πρέπει να ερμηνεύεται σε συνάρτηση με την εκτεταμένη αγροτική παραγωγή της Περιφέρειας και όχι ως αποκλειστικά εμπορικό φαινόμενο.

Δ. Δείκτες Ανισότητας

Για τη μέτρηση της χωρικής ανισοκατανομής χρησιμοποιούνται **τέσσερις συμπληρωματικοί δείκτες**: ο **Συντελεστής Gini** (συνολική εικόνα, εύρος 0 έως 1, με υψηλότερες τιμές να υποδηλώνουν μεγαλύτερη συγκέντρωση), ο **δείκτης Theil** με αποάθροιση σε ανισότητα εντός (within) και μεταξύ (between) γεωγραφικών ενοτήτων, ικανότητα που επιτρέπει τον εντοπισμό αν η ανισοκατανομή οφείλεται σε διαφορές μεταξύ των ΠΕ ή εντός κάθε ΠΕ μεταξύ των Δήμων, ο **Δείκτης Hoover** (ποσοστό επιχειρήσεων που θα έπρεπε να μετακινηθούν για ισοκατανομή ως προς τον πληθυσμό, εύρος 0 έως 1) και ο **σταθμισμένος Συντελεστής Μεταβλητότητας (Weighted CV)** ως μέτρο διασποράς γύρω από τον περιφερειακό μέσο όρο.

Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, ο Συντελεστής Gini σε επίπεδο Δήμων διαμορφώνεται σε 0,584 και ο Δείκτης Hoover σε 0,118, τιμές που αντανακλούν τη συγκέντρωση της εμπορικής δραστηριότητας στα δύο αστικά δίπολα της Περιφέρειας, με κύριους πόλους τους Δήμους Λαρισαίων και Βόλου. Ο δείκτης Theil για το σύνολο της επιχειρηματικότητας (0,733) αποδίδεται κατά 84,4% στη συνιστώσα intra-zone, εύρημα που δείχνει σαφή κυριαρχία της ανισοκατανομής εντός κάθε Περιφερειακής Ενότητας, μεταξύ του κύριου αστικού κέντρου και των αγροτικών Δήμων της. Σε επίπεδο κλάδων, ο Συντελεστής Gini σε επίπεδο Δήμων διαμορφώνεται σε 0,664 για το λιανικό και 0,562 για το χονδρικό εμπόριο, ενώ σε επίπεδο Περιφερειακών Ενοτήτων περιορίζεται σε 0,254 για το σύνολο, επιβεβαιώνοντας ότι η συγκέντρωση εκδηλώνεται κυρίως εντός των ΠΕ. Ο σταθμισμένος Συντελεστής Μεταβλητότητας διαμορφώνεται σε 0,432 για το σύνολο, 0,306 για το λιανικό και 0,434 για το χονδρικό εμπόριο. Ο Δείκτης Hoover (0,118) υποδηλώνει ότι περίπου το ένα δέκατο της εμπορικής δραστηριότητας θα έπρεπε να ανακατανεμηθεί για πλήρη αντιστοίχιση με την πληθυσμιακή κατανομή της Περιφέρειας.

Ε. Ανάλυση Shift-Share

Η ανάλυση **Shift-Share** αποαθροίζει την παρατηρηθείσα μεταβολή του αριθμού των επιχειρήσεων σε **τρεις συνιστώσες**: την **Εθνική** (αναμενόμενη μεταβολή αν η Περιφέρεια ακολουθούσε τον εθνικό ρυθμό ανάπτυξης του εμπορίου), τη **Διαρθρωτική** (επιπλέον μεταβολή λόγω της κλαδικής σύνθεσης, δηλαδή αν η Περιφέρεια εξειδικεύεται σε κλάδους που αναπτύσσονται ταχύτερα ή βραδύτερα από το σύνολο) και τη **Διαφορική** (το υπόλοιπο που αποδίδεται σε τοπικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματα). Ισχύει πάντα η σχέση: **Παρατηρηθείσα Μεταβολή = Εθνική + Διαρθρωτική + Διαφορική**.

Αρνητική Διαφορική Συνιστώσα υποδηλώνει υστέρηση της Περιφέρειας έναντι του εθνικού μέσου όρου στους ίδιους κλάδους, η δε θετική αντικατοπτρίζει τοπικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα. Στην περίπτωση της Περιφέρειας, η Διαφορική Συνιστώσα είναι αρνητική και στους δύο κλάδους του εμπορίου, −181,15 επιχειρήσεις στο λιανικό και −175,04 στο χονδρικό (αθροιστικά −356,19, βλ. Παράγραφο 5.3). Αξιοσημείωτη είναι η σχεδόν ισοδύναμη συνεισφορά των δύο κλάδων, παρά τη μικρότερη απόλυτη βάση του χονδρικού εμπορίου, εύρημα που υποδηλώνει ότι η υστέρηση έναντι της εθνικής τάσης εντοπίζεται εντονότερα στη χονδρεμπορική διακίνηση των αγροτικών προϊόντων. Συνολικά, το τοπικό εμπόριο αναπτύχθηκε με ρυθμούς χαμηλότερους από ό,τι θα δικαιολογούσε η εθνική τάση και η κλαδική του σύνθεση.

ΣΤ. RBDI

Ο **Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (RBDI)** συντίθεται από **τέσσερις σταθμισμένες συνιστώσες**: τον Ρυθμό Ίδρυσης Εμπορικών Επιχειρήσεων (CBFR, βαρύτητα 35%), τον Δείκτη Διατήρησης (Retention Rate, βαρύτητα 20%), τον Συντελεστή Χωροθέτησης Εμπορίου (LQ, βαρύτητα 25%) και τον Δείκτη Εντροπίας Shannon της συνολικής οικονομίας (βαρύτητα 20%). Πριν από τη σταθμισμένη άθροιση εφαρμόζεται κανονικοποίηση με λογαριθμικό μετασχηματισμό και κλιμάκωση min-max στο διάστημα [0,1] ανά συνιστώσα, ώστε να εξασφαλίζεται η συγκρισιμότητα μεταξύ μεγεθών διαφορετικής κλίμακας.

Ο RBDI αποτυπώνει αποκλειστικά τη δυναμική του εμπορικού τομέα και δεν αποτελεί δείκτη γενικής αναπτυξιακής ικανότητας της Περιφέρειας. Η Περιφέρεια Θεσσαλίας, με τιμή RBDI 0,5703 (4η/13, σαφώς πάνω από τον εθνικό μέσο όρο), εμφανίζει ισχυρές επιδόσεις σε τρεις από τις τέσσερις συνιστώσες: υψηλό ρυθμό ίδρυσης (0,597, 4η/13), υψηλή εξειδίκευση (LQ 1,10, 4η/13) και ευρεία ποικιλομορφία (3,27, 5η/13). Η μόνη συνιστώσα στην οποία η Περιφέρεια υστερεί είναι ο Δείκτης Διατήρησης (0,948, 11η/13), γεγονός που συνδέεται με τον αυξημένο ρυθμό παύσης εμπορικών επιχειρήσεων. Η ερμηνεία της θέσης αυτής αναλύεται διεξοδικά στο Κεφάλαιο 6.

Ζ. Επιφυλάξεις Ερμηνείας

Η ερμηνεία των δεικτών της Περιφέρειας Θεσσαλίας απαιτεί την αναγνώριση της ισχυρής αγροτο-βιομηχανικής της ταυτότητας. Η Περιφέρεια οργανώνεται γύρω από δύο αναπτυξιακά δίπολα, το κύριο δίπολο της Λάρισας-Βόλου και το δευτερεύον δίπολο των Τρικάλων-Καρδίτσας, με τον εκτεταμένο θεσσαλικό κάμπο ως μία από τις σημαντικότερες περιοχές αγροτικής παραγωγής της χώρας και με ορεινούς όγκους περιμετρικά. Η δομή αυτή των δύο διπόλων προσδίδει στην Περιφέρεια πολυκεντρικό αστικό χαρακτήρα, σε αντίθεση με τις μονοκεντρικές Περιφέρειες που οργανώνονται γύρω από έναν κυρίαρχο πόλο.

Η υπερεκπροσώπηση του εμπορίου (Συντελεστής Χωροθέτησης 1,10) και η ευρεία κλαδική ποικιλομορφία δεν αντανακλούν αποκλειστικά την εμπορική δυναμική, αλλά τη λειτουργία των αστικών κέντρων ως χονδρεμπορικών κόμβων για τη διακίνηση των αγροτικών εφοδίων του κάμπου. Ειδικότερα, η υψηλή σχετική εξειδίκευση στο χονδρικό εμπόριο γεωργικών προϊόντων και ζωοτροφών θα πρέπει να ερμηνεύεται σε συνάρτηση με την αγροτική παραγωγική βάση της Περιφέρειας.

Η σαφής κυριαρχία της intra-zone συνιστώσας του δείκτη Theil (84,4%) απαιτεί προσοχή κατά την ερμηνεία των δεικτών ανισοκατανομής: η εμπορική δραστηριότητα κάθε Περιφερειακής Ενότητας συγκεντρώνεται στο κύριο αστικό της κέντρο (Λάρισα, Βόλος, Τρίκαλα, Καρδίτσα), ενώ οι περιβάλλοντες αγροτικοί Δήμοι του κάμπου εμφανίζουν περιορισμένη εμπορική βάση.

Ειδικότερα, οι ορεινοί και ημιορεινοί Δήμοι της Περιφέρειας εμφανίζουν περιορισμένη απόλυτη εμπορική βάση που καθιστά τους σχετικούς δείκτες ευμετάβλητους: ελάχιστες ιδρύσεις ή παύσεις αρκούν για σημαντική μεταβολή των ποσοστών. Σε ορισμένους από αυτούς καταγράφονται αρνητικοί ρυθμοί ανάπτυξης εμπορίου, οι οποίοι χρήζουν διαχρονικής παρακολούθησης προτού αξιολογηθούν ως διαρθρωτική τάση ή ως συγκυριακό αποτέλεσμα της εκκαθάρισης του μητρώου. Ιδιαίτερη περίπτωση αποτελούν οι νησιωτικοί τουριστικοί Δήμοι των Σποράδων, των οποίων οι δείκτες επηρεάζονται από την εποχική τουριστική ζήτηση.

Τέλος, υπενθυμίζεται ότι ο Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής, με τιμή 0,5703 και κατάταξη 4η/13, μετρά αποκλειστικά τη δυναμική του εμπορικού τομέα. Η υψηλή κατάταξη αποτυπώνει την ισχυρή διαρθρωτική θέση του εμπορικού τομέα στην αγροτο-βιομηχανική οικονομία της Περιφέρειας, με τη μόνη υστέρηση στον Δείκτη Διατήρησης να ενδέχεται να συνδέεται εν μέρει με την εκκαθάριση του μητρώου, χωρίς απαραίτητα να αντανακλά πραγματική αδυναμία του εμπορικού ιστού.